

Ποδαρικό για το κανάλι της ΠΣΕ!

Άρχισε η λειτουργία του καναλιού της ΠΣΕ στο YouTube στις 21η Μαρτίου 2021, με τη μετάδοση της εκδήλωσης «Πίτα του Ηπειρώτη 2021», που πραγματοποιήθηκε στις 28.2.2021. Όνομα καναλιού: «Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας». Συνδεσμος: <https://www.youtube.com/channel/UCfzjf52bQNrscsSOu-ZxSLeA>.

Το καταστατικό του καναλιού

σελ. 3

Η ΕΠΟΠΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΛΤΣΟΥ

Η ΠΣΕ τιμά της Επανάστασης του 1821 με τη δημοσίευση της μελέτης του **Αριστείδη Λαυρέντζου**, π. νομικό στέλεχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Βρυξέλλες)

σελ. 12-13

Η διαχρονική πορεία της λογιосύνης της πόλης των Ιωαννίνων

Γράφει η **Ελένη Κουρμαντζή** Επισκέπτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο «Αγ. Κύριλλος και Αγ. Μεθόδιος» της Βουλγαρίας

σελ. 6

Οι συνθήκες της πανδημίας και τα μέτρα που έχουν παρθεί επέβαλαν την έκδοση διπλού φύλλου της «Πανηπειρωτικής» για τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο 2021.

ΠΣΕ: Επανάκαμψη σε επαφή με τους συλλόγους αποδημίας

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (ΠΣΕ) κατάφερε, και στον καιρό της πανδημίας, να λειτουργήσει ως συλλογικό όργανο της αποδημίας. Με τις αποφάσεις και τις δράσεις του συνέβαλε στην σύνδεση της Συνομοσπονδίας με τα σωματεία- μέλη της ΠΣΕ. Μέσω του διαδικτύου και τις τηλεφωνικές επαφές πρόσφερε βοήθεια στα σωματεία για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα λειτουργίας και τον αναπροσανατολισμό στη δράση τους με καθημερινά, σημερινά θέματα, τα οποία απασχολούν τους απόδημους Ηπειρώτες αλλά και τη γενέτειρά τους.

Εφόδιο για δράση ευρύτερης εμβέλειας, και σε αυτή την κατεύθυνση, αποτελεί η απόφαση του ΔΣ της ΠΣΕ «για τον Ενεργειακό Σχεδιασμό της Ηπείρου», που ψηφίστηκε ομόφωνα στην ειδική συνεδρίαση της 21ης Απριλίου 2021. «Πρέπει ολοκληρωμένα και όχι αποσπασματικά να προσεγγίσουμε τον Περιφερειακό Ενεργειακό Σχεδιασμό» τονίζεται στην απόφαση. (Δημοσιεύεται ολόκληρη στις **σελ. 12-13**).

Το ΔΣ της ΠΣΕ συγκαλεί το Γενικό Συμβούλιο των σωματείων-μελών της σε τηλεδιάσκεψη, με μοναδικό θέμα τον Ενεργειακό Σχεδιασμό της Ηπείρου, την Τετάρτη 12 Μαΐου 2021 στις 6μμ. Η συνεδρίαση θα έχει διευρυμένη σύνθεση και καλούνται επιπλέον οι Ηπειρώτες Βουλευτές και εκπρόσωποι της Περιφέρειας Ηπείρου, του Περιφερειακού Συμβουλίου, των Δήμων της Ηπείρου και των Επιτροπών Αγώνα

που έχουν δημιουργηθεί.

Βασικό όχημα σε αυτές δράσεις αποτελεί το **κανάλι της ΠΣΕ στο YouTube**. Εκτός από μέσο επικοινωνίας με τους απόδημους (και όχι μόνο) Ηπειρώτες, αποτελεί και πεδίο προβολής της δράσης της αποδημίας και κάθε συλλόγου. Ξεκίνησε με τη μετάδοση της εκδήλωσης της «Πίτας του Ηπειρώτη 2021». Ακολούθησε η «**Ημέρα του Ηπειρώτη 2021**», ένα αντάμωμα από 82 Ηπειρώτικα σωματεία της αποδημίας και δέκα μουσικές κομπανίες. «**Κοινή ήταν η ευχή, η αρχή της "Ημέρας του Ηπειρώτη" 2021 να αποτελέσει την απαρχή ενός θεσμού μακράς πνοής για την ηπειρωτική αποδημία**» υπογραμμίζει ο Έφορος Πολιτισμού της ΠΣΕ **Αλέξανδρος Λαμπρίδης** σε άρθρο του **σελ. 10**.

Την 1η Ιουνίου 2021 θα ανοίξει τις πύλες του ο κύκλος δράσης της ΠΣΕ με το «**Αφιέρωμα στους**

Ηπειρώτες Εικαστικούς και Λογοτέχνες», που θα διαρκέσει μέχρι το τέλος της χρονιάς. Θα εκκινήσει διαδυσκολικά με ψηφιακή έκθεση και παρουσίαση του συνόλου των συμμετεχόντων δημιουργών, εικαστικών και λογοτεχνών. Και θα ολοκληρωθεί στο Ζάππειο, εφόσον το επιτρέψουν οι συνθήκες της πανδημίας, στα τέλη Οκτωβρίου ή τις αρχές Νοεμβρίου 2021.

Η ΠΣΕ απέστειλε δύο προσκλήσεις προς τους Ηπειρώτες εικαστικούς, λογοτέχνες και ποιητές για τους όρους συμμετοχής τους. (σελ.5). «**Για την επιτυχή διοργάνωση του αφιερώματος, έχει συσταθεί ιδιαίτερη ομάδα εργασίας του ΔΣ της ΠΣΕ, με ευθύνη του Εφόρου Πολιτισμού, σε συνεργασία με το Εικαστικό Επιμελητήριο και σειράς άλλων φορέων**» Τονίζει η Πολιτιστική Επιτροπή της ΠΣΕ **σελ. 5**.

Πασχαλιάτικη κάρτα με όρκο και σημαία της Φιλικής Εταιρείας

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας (ΠΣΕ) ευχήθηκε στους Ηπειρώτες για το Πάσχα του 2021 με κάρτα, που είχε τη σημαία της Φιλικής Εταιρείας και τον όρκο των φιλικών. Οι ευχές, με τις αναφορές στα 200 χρόνια απ' την επανάσταση του 1821, συνοδεύτηκαν απ' το παρακάτω κείμενο: «**Το ΔΣ της ΠΣΕ απευθυνόμενο στους απόδημους Ηπειρώτες και Ηπειρώτισσες Εύχεται Χρόνια Πολλά, Υγεία και Ευτυχία. Το φετινό Πάσχα, λόγω της πανδημίας, μάς εμποδίζει να το γιορτάσουμε ουσιαστικά και σύμφωνα με τα πατροπαράδοτα Ηπειρώτικα έθιμα. Ο κορωνοϊός στην ουσία λειτουργεί ως ανασχετικός παράγοντας βίωσης της Ανάστασης και της Λαμπρής. Θάνατος κι Ανάσταση, Σταύρωση και Λύτρωση. Πόνος και Ελπίδα. Αυτή λοιπόν, η Ελπίδα μάς οδηγεί στην αληθινή βίωση του Πάσχα των Ελλήνων, έστω και με αυτές τις πρωτόγνωρες συνθήκες. Είναι μια πράξη συνειδητή και υπεύθυνη. Καλά να είμαστε θα ζωντανέψουν και πάλι τα χωριά μας και τα τραγούδια της χαράς, της νίκης και της ζωής θα αχολογήσουν σ' ολόκληρη την Ήπειρο. Εκεί θα αλλάξουμε "το φιλι της Αγάπης, πάνω στο χορό, που στήνουν οι μαυρομάτες στα χοροστάσια, στις πλατειές αυλές και στα χορταρόστρωτα σιάδια των χωριών", όπως γράφει και ο ποιητής μας Κώστας Κρυστάλλης. Η νίκη θα είναι νίκη ζωής. Η νίκη θα είναι δική μας. Χρόνια Πολλά**».

Η ΠΣΕ τιμά τη γυναίκα της αντίστασης και της δημιουργίας

Το ΔΣ της ΠΣΕ στη συνεδρίαση της 6ης Μαρτίου 2021 και μετά από εισήγηση της επιτροπής γυναικών, ενέκρινε ομόφωνα το παρακάτω μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας.

«Η Παγκόσμια ημέρα της γυναίκας καθιερώθηκε και εορτάζεται, κάθε χρόνο, στις 8 Μαρτίου. Ημέρα μνήμης των αγώνων του κινήματος για τα δικαιώματα των γυναικών.

Το αληθινό περιεχόμενο της ημέρας αυτής είναι ότι η γυναίκα ΤΙΜΑ και ΤΙΜΑΤΑΙ για τους διαρκείς κοινωνικούς αγώνες της, συνεχίζει να παλεύει με θάρρος, αγωνιστικότητα και αποφασιστικότητα και να διεκδικεί πλήρη ισότητα και κοινωνική προκοπή. Υπό αυτές τις συνθήκες η ημέρα αυτή είναι ημέρα αγώνα. Η σημερινή κατάσταση της γυναίκας, πέρα από την πραγματικότητα που επιβάλλει ο κορωνοϊός είναι απολύτως δύσκολη έως και επαχθής. Ιδιαίτερα για την εργαζόμενη γυναίκα. Η γυναίκα, απαραίτητη στην παραγωγή ως αναγκαίο εργατικό δυναμικό, μοναδική στην αναπαραγωγή των ανθρώπων λόγω του ιδιαίτερου ρόλου της, “αυτοδίκαια” χρήσιμη και στη φροντίδα συνολικά της οικογένειας, βάλλεται από παντού καθόσον παραβλέπεται και δεν στηρίζεται ουσιαστικά ο κοι-

νωνικός της ρόλος.

Εργασία, Μητρότητα, Οικογένεια.

Ταυτόχρονα, σειρά αναχρονιστικών αντιλήψεων επιζούν και “ακμάζουν” και στη χώρα μας. Γυναίκες που εργάζονται νυχθημερόν μέσα και έξω από το σπίτι χωρίς να αναγνωρίζεται η προσφορά τους. Γυναίκες που έγιναν και είναι ακόμη τα θύματα της δημόσιας και ιδιωτικής βίας σε παγκόσμια κλίμακα. Η εκμετάλλευση και η κακοποίηση των γυναικών δεν είναι απλώς ένα λάθος του συστήματος. Είναι γέννημα της ίδιας της κοινωνίας, του κέρδους και του πλούτου. Από αυτήν την άποψη η πάλη ενάντια στην καταπίεση των γυναικών είναι και πάλη ενάντια στους όρους και τις συνθήκες που τη δημιουργούν.

Οι γυναίκες δεν είναι γένους αλλά ήθους. Δεν είναι φύλο αλλά άνθρωπος.

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας ενώνει τη φωνή της με τις φωνές εκατομμυρίων γυναικών

Οι Ηπειρώτισσες έζησαν πολέμους, πίκρες και συμφορές (Φωτ.: Κώστας Μαυροπάνος)

που αγωνίζονται και διεκδικούν έναν κόσμο δίκαιο και ειρηνικό. Οδηγείται από το παράδειγμα και τη δυνατή φωνή της Ηπειρώτισσας, αυτής της ηρωίδας που έζησε πολέμους, πίκρες και συμφορές. Αντιστάθηκε όμως και δημιούργησε !!!

Γι' αυτό πάνω της αποτυπώνεται η αρχοντιά και η Ηπειρώτικη ομορφιά. Γυναίκες-μανάδες της Ηπείρου, ενός τόπου δοξασμένου, που όμως ποτέ δεν δοξάστηκαν, δεν ζήτησαν,

δεν απαίτησαν το παραμικρό. Το γυναικείο ζήτημα ως ιστορικό κοινωνικό φαινόμενο είναι ένα σύμπλεγμα οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών ανισοτιμιών και διακρίσεων που εκδηλώνονται σε όλες τις κοινωνικές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων και των σχέσεων των δυο φύλων και πηγάζει από την εκμετάλλευση και την ανισοτιμία.

Χρέος και αγώνας μας να τα ανατρέψουμε».

ΟΧΙ στο ξεπούλημα της φύσης»

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (ΠΣΕ) στη συνεδρίαση της 6ης Μαρτίου 2021 συζήτησε το θέμα των δύο γιγαντιαίων αιολικών πάρκων με 46 ανεμογεννήτριες στη Λάκκα Σούλι και την αδειοδότηση μονάδας βιαερίου στα Άνω Ραβένια Πωγωνίου.

Το ΔΣ στο ψήφισμά του του για την εγκατάσταση **ανεμογεννητριών** στην ευρύτερη περιοχή της **Λάκκας Σουλίου** αναφέρει: «Τα νέα αυτά αιολικά πάρκα έρχονται σε συνέχεια αυτών στον Κασιδιάρη, των επόμενων στον Λάκμο, των μικρών φραγμάτων σε κάθε ρέμα στην Ήπειρο, των μονάδων βιαερίου και βιομάζας που εγκαθίστανται σε κάθε επαρχία. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΣΕ ενώνει την φωνή των απόδημων Ηπειρωτών με την κραυγή απελπισίας, αλλά και αγώνα των συμπατριωτών μας στα χωριά και τις πόλεις της πατρίδας μας, που ζητούν να σταματήσει το ξεπούλημα της φύσης. ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑ.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΣΕ αποφάσισε(όπως ήδη έχει ανακοινωθεί) να συζητήσει το θέμα του

Αφήστε μας! Εκεί που πίνουμε τη δώρα μας κι ακούμε την ψυχή μας. (Φωτ.: Κώστας Μαυροπάνος)

ενεργειακού δυναμικού, των επενδύσεων ενέργειας στην Ήπειρο σε ειδική συνεδρίαση του και ανέθεσε στην επιτροπή ανάπτυξης και περιβάλλοντος την προετοιμασία της εισήγησης».

Για το ζήτημα της αδειοδότησης μονάδας βιαερίου για την συμπαραγωγή ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας στην **Τοπική Κοινότητα Άνω Ραβενίων του Δήμου Πωγωνίου**, το ψήφισμα αναφέρει: «Το ΔΣ έλαβε υπόψη την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου, τις απόψεις του Δημάρχου Ζαγορίου καθώς και τις επιστολές διαμαρτυρίας φορέ-

ων και των κατοίκων της περιοχής και ενώνει τη φωνή των απόδημων Ηπειρωτών μαζί τους, απαιτώντας να μην χορηγηθεί η άδεια λειτουργίας της μονάδας. Το ΔΣ σε ειδική συνεδρίαση του θα εξετάσει, μετά από εισήγηση της επιτροπής ανάπτυξης και περιβάλλοντος, το σύνολο των μορφών των ενεργειακών πηγών στην Ήπειρο».

Ο Περιφερειακός Ενεργειακός Σχεδιασμός της Ηπείρου συζητήθηκε στην ειδική συνεδρίαση του ΔΣ της ΠΣΕ στις 21 Απριλίου 2021. (Αναλυτικό ρεπορτάζ στις Σελίδες 1, 12-13).

Στερνό αντίο στο Βαγγέλη Πλιάκο

Πλήρης ημερών σε ηλικία 92 χρονών, έφυγε απ' τη ζωή στις 22.3.2021 και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο **Βαγγέλης Πλιάκος**,

αγωνιστής, μαχητής της ζωής και ενεργό στέλεχος της Ηπειρώτικης αποδημίας. Πολλά χρόνια υπήρξε χορωδός της ΠΣΕ, μέλος του ΔΣ Της Αδελφότητας Αναργύρων και αντιπρόσωπος στην Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας.

Ο Β. Πλιάκος γεννήθηκε το 1929 στους Αναργύρους Ιωαννίνων, από γονείς αγρότες, τους οποίους άρχισε να βοηθά από την ηλικία των δέκα χρόνων. Το 1946 πήγε στα Ιωάννινα για να εργαστεί σε εστιατόριο.

Υπήρξε μαχητής του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας. Το 1955 πήγε στην Αθήνα και για 75 χρόνια υπήρξε παράδειγμα ακούραστου μαχητή στον κλάδο του επισιτισμού, όπως τον αποχαιρέτησε η κεντρική διοίκηση του Συνδικάτου Επισιτισμού - Τουρισμού - Ξενοδοχείων νομού Αττικής. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συμβολή του στην περίοδο της χούντας όπου μαζί με τους υπόλοιπους αγωνιστές του κλάδου αντιμετώπισε παλικάρσια την προσπάθεια διάλυσης των συνδικαλιστικών οργανώσεων, από τη δικτατορική κυβερνήση και την εργοδοσία. Ήταν από τους πρωτεργάτες της ενοποίησης των σωματείων του κλάδου του επισιτισμού.

Το ΔΣ της ΠΣΕ εκφράζει τα θερμά συλλυπητήριά του στην οικογένεια και τους οικείους του Β. Πλιάκου.

Επιτροπή ύλης

Χρήστος Τούμπουρος
Μαρίκα Γκόνη
Μαργαρίτα Μαραζοπούλου
Ελένη Κοντούλη
Αλέξανδρος Τσέκας

«Πανηπειρωτική»

Όργανο

της Πανηπειρωτικής

Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο

Χρυσόστομος (Μάκης)

Κιάμος -Χήτος,

Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής

Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Διευθύνεται

από Συντακτική Επιτροπή

Χρήστος Τούμπουρος

Μαρίνα Τζάκου

Κώστας Παπαπάνος

Κατερίνα Σχισμένου

Γιώργος Μουσγάς

Αποχαιρετισμός στο Σπύρο Γιατρά

Απεβίωσε σε ηλικία 77 χρονών και κηδεύτηκε στις 22.4.2021 από το Α' Νεκροταφείο ο μεγάλος στιχουργός **Σπύρος Γιατράς**.

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1944 και μεγάλωσε στην περιοχή του Κολωνακίου. Μαζί με την οικογένειά του, για οικονομικούς λόγους, μετανάστευσε για πολλά χρόνια στη Νότια Αφρική και επέστρεψε στην Ελλάδα το 1971 σε ηλικία 27 ετών. Έχοντας σπουδάσει οπτική, εξάσκησε το επάγγελμα του διπλωματούχου οπτικού σε όλη τη ζωή του.

Ο Σπύρος Γιατράς αποτέλεσε μία ιδιαίτερη περίπτωση στιχουργού στην ελληνική δισκογραφία, αφού οι στίχοι του έχουν βασιστεί σε βιώματα και πραγματικές ιστορίες -συνήθως δραματικές- ανθρώπων. Ήταν ο στιχουργός των μεγάλων επιτυχιών του Στράτου Διονυσίου, του Τόλη Βοσκόπουλου, του Γιάννη Πάριου, του Θέμη Αδαμαντίδη, του Σταμάτη Γονίδη, της Πίτσας Παπαδοπούλου, του Δημήτρη Κοντολάζου, του Αντύπα,

του Βασίλη Καρρά, του Νότη Σφακιανάκη, της Πάολας, του Κωνσταντίνου Αργυρού, του Νίκου Οικονομόπουλου και πολλών άλλων καλλιτεχνών.

Γαμπρός Ηπειρώτης, η γυναίκα του Εριέττα Ευαγγέλου είναι από τη Σίδερη Θεσπρωτίας αγάπησε την Ήπειρο και «πολιτογραφήθηκε» σ' αυτήν. Λιτός και προσιτός σ' όλη του τη ζωή αποτύπωσε σε στίχους τις αξίες και την αλήθεια. Μια αληθινή φωνή. «Ο αετός πεθαίνει στον αέρα, ελεύθερος και δυνατός». Το είπε, το έγραψε και το πραγματοποίησε.

Το ΔΣ της ΠΣΕ εκφράζει τα θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια του Σπ. Γιατρά.

ΤΟ ΚΑΝΑΛΙ ΤΗΣ ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΠΣΕ) ΣΤΟ YOUTUBE

Αναβάθμιση επικοινωνίας
με την αποδημία

Την 21η Μαρτίου 2021 άρχισε τη λειτουργία του το κανάλι της ΠΣΕ στο YouTube. Πρόκειται για ένα άλλο μέσον επικοινωνίας που θα αναβαθμίσει ουσιαστικά την επικοινωνία της ΠΣΕ όχι μόνο με τα μέλη τους, αλλά με όλους τους Ηπειρώτες και τις Ηπειρώτισσες. Η επικοινωνία είναι στην ουσία η βάση πάνω στην οποία χτίζονται υγιείς σχέσεις και λειτουργούν σωστά και αποδοτικά τα σωματεία. Είναι, ασφαλώς, μια πύλη ανοιχτή που μας επιτρέπει να έρθουμε κοντά με τα μέλη μας, να ανταλλάξουμε απόψεις και να μοιραστούμε εμπειρίες.

Με ανακοίνωσή της η ΠΣΕ επισημαίνει τη σπουδαιότητα του εγχειρήματος και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του καναλιού τονίζοντας: «Η επικοινωνία είναι για τις σχέσεις των ανθρώπων ό,τι ακριβώς είναι η αναπνοή για τη διατήρηση της ζωής. Αναλογικά και για κάθε σωματείο, πολύ περισσότερο για την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας που εκπροσωπεί πάνω από τετρακόσια σωματεία, όλη δηλαδή την Ηπειρώτικη αποδημία. Αυτή η άποψη κυριάρχησε και κυριαρχεί σ' όλα τα μέλη του ΔΣ από την αρχή της ανάληψης των καθηκόντων τους. Για το λόγο αυτό το ΔΣ προσπαθεί να αναπτύξει την επικοινωνία με τα μέλη μας και μάλιστα με όλα τα μέσα που μας παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία. Η αναβάθμιση του ιστότοπου της Πανηπειρωτικής (www.panepirotiki.com) είναι το πρώτο δείγμα. Εκεί, κάθε φίλος της Ηπείρου βρίσκει και μαθαίνει για τη δράση της ΠΣΕ και τις αποφάσεις του ΔΣ. Είναι πλέον αναρτημένα όλα τα φύλλα της εφημερίδας "Πανηπειρωτική", οι αποφάσεις του ΔΣ και τα Δελτία Τύπου. Παράλληλα αναρτώνται και όλες οι αποφάσεις ΔΣ Ομοσπονδιών και τα Δελτία Τύπου των Σωματείων-μελών της ΠΣΕ και όσες εφημερίδες εκδίδονται από διάφορα Σωματεία-Αδελφότητες. Η λειτουργία του Facebook είναι υποδειγματική και κυριαρχεί η ενημέρωση των μελών για τη δράση της ΠΣΕ καθώς και η δράση των μελών Αδελφοτήτων-Σωματείων.

Το μεγάλο επίτευγμα του παρόντος ΔΣ είναι ασφαλώς η επανέκδοση της εφημερίδας "Πανηπειρωτική". Μετά από είκοσι ολόκληρα χρόνια "αναστολής" της έκδοσής της επιτέλους η εφημερίδα μας επανακυκλοφόρησε και δυνάμωσε τη σχέση της Πανηπειρωτικής με τα μέλη της. Ένα άριστο και αποδοτικό μέσον που συμπυκνώνει τη δράση της ΠΣΕ για επικοινωνία με όλους τους Ηπειρώτες και την ακατάβλητη προσπάθεια μέθεξης της νεολαίας μας ιδιαίτερα με την παράδοση και τον Ηπειρώτικο πολιτισμό.

Τέλος, μετά από συνεχείς προσπάθειες καταφέραμε να λειτουργήσουμε κανάλι στο YouTube. Με μεγάλη προσπάθεια και εξαιρετική ετοιμασία αρχίζουμε την 21η Μαρτίου, ημέρα Κυριακή και ώρα 13.00'. Σας θέλουμε όλους κοντά μας αρωγούς και συμπαραστάτες στην προσπάθειά μας αυτή. Δύσκολο το εγχείρημα. Επιβάλλεται όμως η επιτυχία του. Για την Ήπειρο...»

Τα βήματα του Καναλιού: Στις 4 Απριλίου 2021 μεταδόθηκε η διαδικτυακή «Ημέρα του Ηπειρώτη» μια εκδήλωση τριών ολόκληρων ωρών με τη συμμετοχή 82 εκπροσώπων Σωματείων-Μελών της ΠΣΕ, και ένα μεγάλο αριθμό μουσικών. (Αναλυτική παρουσίαση στις σελίδες 8,9 και 10).

Η προσεχής ανάρτηση θα είναι παραγωγή της ΠΣΕ και θα αφορά τους Ηπειρώτες Ευεργέτες με τον τίτλο: «Νέωτεροι Ηπειρώτες Ευεργέτες».

Η Ηπειρωτική Ευεργεσία είναι «ένα αγαθό ύψιστης σημασίας». Οι πλούσιες δωρεές των Ηπειρωτών-ευεργετών συνέβαλαν ουσιαστικά στη μόρφωση, τον πολιτισμό, την απελευθέρωση της Ελλάδας και την κοινωνικοοικονομική της ανόρθωση. Εθνικό χρέος. Ηπειρώτικη ευποποία.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ Μ. ΚΙΑΜΟΥ

Ο πρόεδρος της ΠΣΕ Μάκης Κιάμος, με την έναρξη λειτουργίας του καναλιού, απηύθυνε στους Ηπειρώτες/σες το ακόλουθο μήνυμα:

«Το Δ.Σ. της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας στα πλαίσια της επικοινωνίας με τους Ηπειρώτες και τις Ηπειρώτισσες και με πλήρη συναίσθηση της ευθύνης για τη διαφύλαξη και την προώθηση του Ηπειρώτικου πολιτισμού, λειτουργεί από σήμερα το κανάλι στο YouTube, ένα άλλο επικοινωνιακό εργαλείο το οποίο οφείλουμε να αξιοποιήσουμε κατάλληλα και εντός των πλαισίων που ορίζει το καταστατικό της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας. Ο λόγος, η εικόνα και ο ήχος, η μαγεία αυτή του συνδυασμού της πολυτροπικής δημιουργίας θα μας βοηθήσει στην καταγραφή και στην αρτιότερη μετάδοση της δράσης των μελών μας και των Αποδήμων Ηπειρωτών, ευρύτερα.

Ο τρόπος λειτουργίας του καναλιού καθορίζεται από τον Κανονισμό Λειτουργίας που ενέκρινε το Διοικητικό Συμβούλιο και καλείται να τον εφαρμόσει η ορισθείσα επιτροπή. Ως γίνεται κατανοητό, στην επιλογή θεμάτων συμμετέχουν όλα τα μέλη του Δ.Σ. με λόγο, βαρύνουσας σημασίας, για κάθε θέμα. Επιδιώξή μας είναι να καταστήσουμε κοινωνούς της προσπάθειάς μας όλους και όλες τους Ηπειρώτες/σες και ιδιαίτερα τους νέους μας. Για το λόγο αυτό σας καλούμε και σας θέλουμε κοντά μας. Από την απλή συμβουλή μέχρι την καλλιτεχνική δημιουργία και δράση σας.

Ξεκινάει, λοιπόν, σήμερα η λειτουργία του δικού μας καναλιού, της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας, ολόκληρης δηλαδή της Ηπείρου και των Αποδήμων Ηπειρωτών.

Ας συνοδεύσουν οι ευχές όλων μας το νέο μας αυτό εγχείρημα με την ελπίδα ότι η προσπάθειά μας αυτή θα τύχει της καθολικής αποδοχής των όπου γης Ηπειρωτών, ανοίγοντας έτσι νέους διαύλους επικοινωνίας και ανάδειξης των δράσεών μας».

Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΛΙΟΥ YOUTUBE ΤΗΣ ΠΣΕ

Ο Κανονισμός Λειτουργίας του Καναλιού συντάχθηκε με βάση τις οδηγίες του ΔΣ και ψηφίστηκε ακολούθως ομόφωνα από το ΔΣ της ΠΣΕ.

Άρθρο 1ο. Ιδρύεται κανάλι της ΠΣΕ στο YouTube.

Ο τίτλος του καναλιού αναφέρεται στην ονομασία ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ με σήμα τον Πύρρο, όπως ακριβώς και της ΠΣΕ.

Άρθρο 2. Το διαδικτυακό αυτό κανάλι εντάσσεται ως όργανο υλοποίησης των σκοπών της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας, όπως ακριβώς αναφέρονται στο άρθρο 2 του Καταστατικού της.

Άρθρο 3ο. Ο σκοπός ενδεικτικά υλοποιείται με:

- Την προβολή του έργου και της δράσης της οργανωμένης Ηπειρώτικης αποδημίας: της ΠΣΕ και των μελών της, Αδελφοτήτων, Συλλόγων και Ομοσπονδιών.

- Τη βελτιστοποίηση της επικοινωνίας μας κυρίως με τα νεότερα μέλη των συλλόγων και αδελφοτήτων καθώς και η προσέγγιση νέων μελών της ηπειρωτικής αποδημίας.

- Με κάθε άλλο μέσον το οποίο κρίνεται απαραίτητο και η εφαρμογή του οποίου εγκρίνεται και κατευθύνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, υλοποιείται δε από τα όργανά του, σύμφωνα με το Καταστατικό της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας.

Άρθρο 4ο. Η διαχείριση και η λειτουργία του καναλιού είναι σύμφωνη με τις καταστατικές διαδικασίες της ΠΣΕ. Η σύσταση και η λειτουργία του καναλιού εντάσσεται στις αρμοδιότητες του Εφόρου Τύπου, ο οποίος λειτουργεί σύμφωνα με το Καταστατικό της ΠΣΕ και πάντοτε μετά από εντολή του προέδρου της ΠΣΕ και, ειδικότερα, όπως ορίζει το άρθρο 26 του Καταστατικού της ΠΣΕ.

Άρθρο 5ο. Το ΔΣ ορίζει επιτροπή διαχείρισης του καναλιού με υπεύθυνο τον έφορο τύπου. Ο αριθμός και η σύνθεση της επιτροπής καθορίζονται με ειδική απόφαση του ΔΣ. Η επιτροπή αυτή επιφορτίζεται με τον αναγκαίο έλεγχο νομιμότητας του υπό παρουσίαση υλικού και συμφωνίας με τις καταστατικές διατάξεις και τις αποφάσεις των οργάνων της ΠΣΕ (ΓΣ και ΔΣ). Η επιτροπή θα ανεβάζει το υλικό, με σύντομη περιγραφή και σαφή διατύπωση της άποψής της σε

σχετικός χρόνος για να διαφημιστεί αρμοδίως. (Αναγγελία στο face book, ιστότοπο Πανηπειρωτικής, ενημέρωση σωματείων κλπ.).

Ο αριθμός των μελών της επιτροπής μπορεί με απόφαση του ΔΣ να διευρυνθεί και από μη μέλη του ΔΣ.

Άρθρο 6ο.
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ – ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΝΑΡΤΩΜΕΝΩΝ VIDEO

Τα video που αναρτώνται θα πρέπει να εμπίπτουν σε μια από τις εξής κατηγορίες:

Η προσεχής ανάρτηση

προσωρινή θέση, στο διαδίκτυο, στο οποίο έχουν πρόσβαση μόνο τα μέλη του ΔΣ της ΠΣΕ.

Το υλικό παραμένει εκεί για χρόνο ικανό να εκφέρουν γνώμη τα μέλη του ΔΣ, αλλά όχι λιγότερο από 24 ώρες. Μετά την έκφραση γνώμης από τα μέλη του ΔΣ, την ευθύνη για τις αναρτήσεις και τα σχόλια της ΠΣΕ, έχει κατ' εφαρμογή του παραπάνω άρθρου 4ου, ο Έφορος Τύπου, ο οποίος είτε ο ίδιος είτε άλλο μέλος της επιτροπής που ορίζεται από τον ίδιο, δημοσιεύει οριστικά το υλικό στο διαδίκτυο. Η δημοσίευση πρέπει να γίνει σε εύλογο χρόνο, λαμβανομένου υπόψη ότι ίσως χρειαστεί και

- Δράσεις – εκδηλώσεις της Πανηπειρωτικής. Η ΠΣΕ φροντίζει για την παραχώρηση των δικαιωμάτων από τους συμμετέχοντες. Αν οι βιντεοσκοπήσεις έχουν γίνει από τρίτους η ΠΣΕ τους ζητάει να της παραχωρήσουν αντίγραφο του υλικού και του δικαιώματος να το αναρτήσει στο κανάλι της. Συνημμένα στο παράρτημα Α του παρόντος κανονισμού και αναπόσπαστο τμήμα του παρατίθεται το σχετικό υπόδειγμα κειμένου για συνυπογραφή είτε ιδιωτικού συμφωνητικού, είτε υπεύθυνης δήλωσης κυρωμένης κατά τον νόμο.

- Δράσεις των οργανώσεων μελών της ΠΣΕ στο χώρο δραστηριο-

ποίησης της αποδημίας. Το ΔΣ των οργανώσεων πρέπει ήδη κατά την αποστολή του video να το συνοδεύει με την παραχώρηση των δικαιωμάτων τόσο της οργάνωσης ως οργανωτή της δράσης όπως επίσης να έχει φροντίσει να πάρει τα αντίστοιχα δικαιώματα από τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες. Συνημμένα στο παράρτημα Β του παρόντος κανονισμού και αναπόσπαστο τμήμα του παρατίθεται σχετική φόρμα εντύπου που θα συνοδεύει κάθε αίτημα φορέα για ανάρτηση υλικού στο κανάλι.

- Video που έχουν δημιουργηθεί από τρίτους και δεν εμπίπτουν στις παραπάνω κατηγορίες ή video από τις αποδημικές μας οργανώσεις που αφορούν δράσεις εκτός του τόπου δραστηριοποίησής τους (πχ στην Ήπειρο) εξετάζονται και αναρτώνται κατ' εξαίρεση, μόνο εφόσον έχουν κάποιο ιδιαίτερο χαρακτήρα και μόνο μετά από απόφαση της επιτροπής.

- Video που έχει δημιουργήσει η ΠΣΕ και ανήκουν αποκλειστικά στην ιδιοκτησία της ΠΣΕ.

Άρθρο 7ο. Η σύνθεση της επιτροπής, όπως διαμορφώθηκε με την απόφαση του ΔΣ της 20/7/2020 είναι:

1. Τούμπουρος Χρήστος, έφορος τύπου του ΔΣ της ΠΣΕ, υπεύθυνος της επιτροπής
2. Γκόννη Μαρίκα, έφορος Δημοσίων Σχέσεων
3. Λαμπρίδης Αλέξανδρος, έφορος Πολιτισμού,
4. Λιάγκος Κώστας, έφορος Πνευματικού Κέντρου
5. Σπύρου Αλέξανδρος, ειδικός γραμματέας ΔΣ
6. Κοντούλη Νατάσα, μέλος του ΔΣ
7. Παπαπάνος Κώστας, μέλος του ΔΣ

1821-2021: Αγώνες και θυσίες για ελευθερία ανεξαρτησία και κοινωνική προκοπή

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας (ΠΣΕ)
τιμά την επανάσταση του 1821 με πολύπλευρες δραστηριότητες

Συμπληρώθηκαν φέτος 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821. Γιορτάζουμε το γεγονός ότι η Επανάσταση των Ελλήνων εξασφάλισε στο έθνος, ύστερα από πολλούς αιώνες υποταγής σε ξένους κυριάρχους, ανεξάρτητη εθνική εστία. Η επανάσταση αυτή υπήρξε η πιο διεθνοποιημένη επανάσταση του καιρού της. Για δέκα ολόκληρα χρόνια η Ευρωπαϊκή διπλωματία ασχολούνταν με την επανάσταση η οποία και κυριαρχούσε σε επίπεδο της κοινής γνώμης, εξαιτίας των πολλών φιλελληνικών κινήμάτων σε πλείστες χώρες, από την Ευρώπη ως την Αμερική.

Το 1821 όμως διδάσκει πως ακόμα κι εκεί όπου «όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά» ο δρόμος βρέθηκε. Διδάσκει πως δεν υπάρχει τίποτα ικανό να αντιπαρεσθαι στην πανίσχυρη δύναμη της θέλησης του λαού, όταν αυτή έχει καθαρό προσανατολισμό, πίστη και στοχοπροσήλωση. Διδάσκει πως οι λαοί τελικά βρίσκουν το δρόμο τους και γράφουν την ιστορία. Ελευθεροί.

Χαιρετισμός της ΠΣΕ

Στο πνεύμα αυτό του γιορτασμού η ΠΣΕ εξέδωσε τον ακόλουθο χαιρετισμό: «Γιορτάζουμε φέτος τη συμπλήρωση 200 χρόνων αφότου ξεκίνησε η ελληνική επανάσταση. Οι πρόγονοί μας αγωνίστηκαν για την ανεξαρτησία, την πολιτική ελευθερία και την κοινωνική προκοπή. Έναν αγώνα που διδάσκει πως τα εθνικά ιδανικά και οι μεγαλειώδεις αξίες της ελευθερίας, δημοκρατίας και δικαιοσύνης κατακτώνται και νοσηματοδοτούνται με αγώνες και θυσίες.

Η Ήπειρος, όπως σε όλα τα ιστορικά γεγονότα που συνθέτουν το εθνικό μεγαλείο, συνεισέφερε ουσιαστικά. Η συνεισφορά της αναφέρεται στην πνευματική αναγέννηση, στην προετοιμασία και τη διεξαγωγή του αγώνα. Στην Ήπειρο διατηρήθηκε και έμεινε άσβηστη η φλόγα της ελληνικής παιδείας που στέριωσε τον νεοελληνικό διαφωτισμό.

Ήπειρος! Πατρίδα ιερή και μαρτυρική. Σέλτσο, Σούλι, Ζάλογγο, Πάργα, Τζουμέρκα, Πέτα. Τόποι, σημεία και σηματοροί αγωνιστικότητας και εθνικής αξιοπρέπειας.

Η επέτειος των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση του '21 εκπέμπει ένα ακατάλυτο δίδαγμα. Το ανάστημα που όρθωσε ο λαός μας, πριν από 200 χρόνια, ήταν η πιο ουσιαστική και αποφασιστική στάση και έκφραση του δικαιώματος, που έχει κάθε λαός, να επιλέγει ο ίδιος το δρόμο που θα πορευτεί. Να χαράσσει το δρόμο του και να τον διαβαίνει. Ελευθερός. Κι αυτή η ελευθερία δεν χαρίζεται. Κατακτάται.

Χρόνια Πολλά σε όλους τους Ηπειρώτες/σες απανταχού γης, σε όλους τους Έλληνες και τις Ελληνίδες. Χρόνια Πολλά Ελλάδα μας!!!»

Αφιερώνω

της «Πανηπειρωτικής»

Παράλληλα όμως η ΠΣΕ διοργάνωσε την «Ημέρα του Ηπειρώτη», μια πετυχημένη εκδήλωση, αφιερωμένη στην Επανάσταση του

ΠΙΝΑΚΑΣ: Γυναίκες του Ζαλόγγου. Σύμβολα ηρωισμού και γενναιότητας («Πανηπειρωτική», Αρ. Φύλλου 6)

1821. Η «ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ» διοργανώθηκε με βάση τα εθνικά ιδανικά και τη διδαχή που ορίζει και εκπέμπει η χρονολογία της συμπλήρωσης 200 χρόνων από την Επανάσταση του '21. (Αναλυτική παρουσίαση στις σελίδες 8,9 & 10)

Ήδη στην εφημερίδα «Πανηπειρωτική» δημοσιεύθηκαν αφιερώνματα που έχουν σχέση με ιστορικά γεγονότα που πραγματοποιήθηκαν στον Ηπειρώτικο χώρο. «Ζάλογγο: Τόπος θυσιών και απaráμιλλου ηρωισμού», αριθ. Φύλλου 6 και «Πέτα: Ήττα σαν... νίκη στις καρδιές των αγωνιστών», αριθμ. Φύλλου 7.

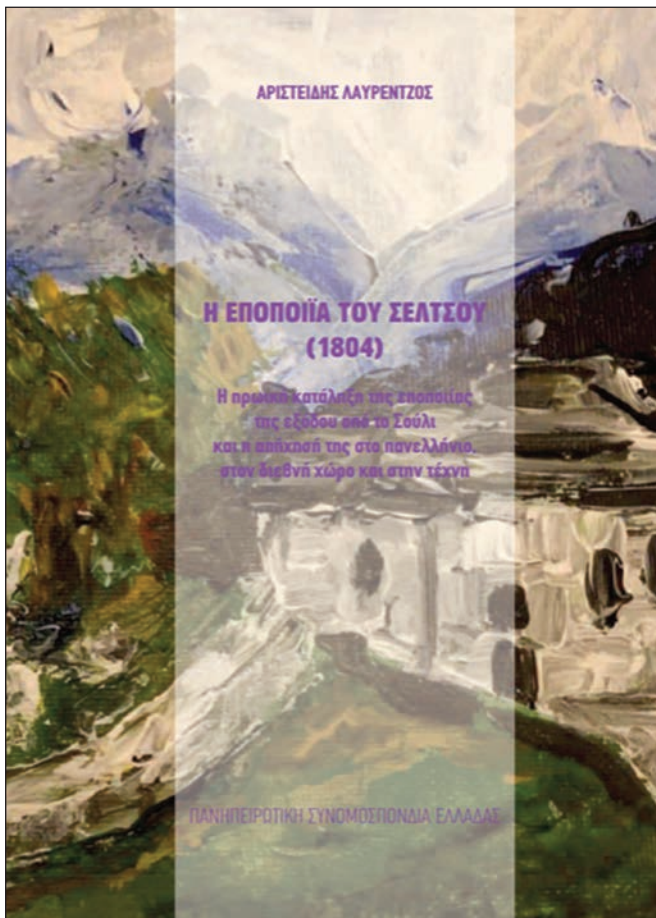
Στο παρόν φύλλο ως ένθετο δημοσιεύεται η μελέτη του Αριστείδη Λαυρέντζου: «Η ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΟΥ ΣΕΛΤΣΟΥ (1804)». Ο Αρ. Λαυρέντζος γεννήθηκε στα Μηλιανά Άρτας, σπούδασε στη Νομική Αθηνών και εργάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Βρυξέλλες).

Ο συγγραφέας παρουσιάζει την πολιορκία των Σουλιωτών στη Μονή Σέλτσου, που βρίσκεται σε έναν λόφο στις όχθες του Αχελώου ποταμού στο χωριό Πηγές Άρτας. Το Σούλι έχει χαθεί και οι γυναίκες του Ζαλόγγου ηρωικά έχουν πεθάνει. Τότε Σουλιώτες καταλαμβάνουν τη Μονή Σέλτσου και χτίζουν προμαχώνες στα γύρω στρατηγικά σημεία. Για τέσσερις μήνες πολεμούν παλικάρσια. Στην τελική μάχη-έξοδο της 23ης Απριλίου του 1804, 300 περίπου Έλληνες πολεμιστές έρχονται αντιμέτωποι με στίφη 7000 Τούρκων. Λίγοι είναι αυτοί που σώζονται.

Παρότι η εμπορία του Σέλτσου είχε μείνει στην αφάνεια έως το 2003, είχε μεγάλη απήχηση στον πανελλήνιο και στον διεθνή χώρο και πολλά έργα διάσημων συγγραφέων είχαν αυτήν ως πηγή έμπνευσής τους.

Η εξαιρετική μελέτη του Αριστείδη Λαυρέντζου δεν μας παρουσιάζει μόνο τα γεγονότα, αλλά εισέρχεται στους βαθύτερους λόγους που τα προκάλεσαν.

«Αυτό όμως που συγκρατούμε ως επίλογο στην ιστορία του Σέλτσου είναι ότι η έξοδος που αποφασίστηκε και έγινε σε αυτό το ανατολικότερο σημείο της Ηπείρου, στις 23 Απριλίου του 1804, από τον Νότη Μπότσαρη και τους άλλους αγωνιστές, χαλύβδωσε τη θέληση του τελευταίου και πλούτισε την πολεμική του εμπειρία για να προτείνει

«Μικρό μελέτημα ιστορίας και ποίησης» του Αριστείδη Λαυρέντζου

επίσης έξοδο, 22 χρόνια αργότερα, μεταπειθόντας τους διστακτικούς συμπολεμιστές του τού Μεσολογίου. Συμπερασματικά, η καταξίωση αυτής της φτωχής γωνιάς της γης, του Σέλτσου των Πηγών Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη, με το να κινήσει επανειλημμένα έως και το διεθνές ενδιαφέρον σε πολλές χώρες, αλλά και διαχρονικά σε όλους εμάς μέχρι σήμερα, δείχνει ότι καμιά θυσία δεν είναι μάταιη και μαζί με τα πρόσωπα αναδεικνύονται και οι τόποι τους οποίους έχουν τιμήσει τέτοιες ξεχωριστές ηρωικές πράξεις».

ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η ΠΣΕ πήρε την πρωτοβουλία να καλέσει όλα τα σωματεία μέλη της να συμμετάσχουν στη σύνταξη σχετικού εντύπου που θα αφορά την καταγραφή ιστορικών γεγονότων, πριν και κατά τη διάρκεια της επανάστασης στην Ήπειρο.

Σε επιστολή της προς τα Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Σωματεία, τις Ομοσπονδίες, τις Ενώσεις, τους Συλλόγους και τις Αδελφότητες, η ΠΣΕ αναφέρει:

«Αγαπητοί συμπατριώτες,

Το 2021 είναι μια συμβολική χρονιά για όλες τις Ελληνίδες και όλους τους Έλληνες, αφού συμπληρώνονται 200 χρόνια ελευθερίας και ανεξαρτησίας του Ελληνικού Κράτους.

Η Ήπειρος, όπως σε όλα τα ιστορικά γεγονότα που συνθέτουν το εθνικό μεγαλείο, συνεισέφερε ουσιαστικά. Τη συνεισφορά της αυτή στην Επανάσταση του '21 οφείλουμε να τονίσουμε και να την παρουσιάσουμε. Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας για τους λόγους αυτούς προσκαλεί όλα τα σωματεία να μας ενημερώσουν για ιστορικά γεγονότα που αφορούν το χωριό και την ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου, να συνεργαστούμε, προκειμένου να καταγραφούν και να παρουσιασθούν ανάλογα στην εφημερίδα μας και σε έντυπο που θα εκδοθεί τέλος του έτους.

Είναι μια πράξη-απόδοση τιμής στους προγόνους μας, μια υποχρέωση όλων μας, σεβόμενοι την ιστορία μας και οραματιζόμενοι το μέλλον μας. Με τρόπο, ασφαλώς μετρημένο και με απόλυτη συναίσθηση της συγκυρίας.

Περιμένουμε την ανταπόκριση και τη συμμετοχή σας.

Με Πατριωτικούς χαιρετισμούς».

Την 21^η Ιουνίου 2021 θα εκκινήσει διαδικτυακά το μεγάλο αφιέρωμα της ΠΣΕ στους Ηπειρώτες δημιουργούς. Θα ολοκληρωθεί στο Ζάππειο, εφόσον το επιτρέψουν οι συνθήκες της πανδημίας, στα τέλη Οκτωβρίου ή τις αρχές Νοεμβρίου 2021. Μετά την πρόσκληση (11.2.2021) το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (ΠΣΕ) απέστειλε και επιστολή (20.4.2021) προς τους Ηπειρώτες εικαστικούς, λογοτέχνες και ποιητές για τους όρους συμμετοχής τους στο αφιέρωμα.

ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΤΗΣ ΠΣΕ ΣΤΟΥΣ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

Το καλλιτεχνικό «απόθεμα» της Ηπείρου στην εικαστική δημιουργία είναι πολυποικίλο και πλούσιο και η ΠΣΕ προσπαθεί διαχρονικά να το προβάλει και να αναπτύξει το διάλογο των αποδήμων με τους καλλιτέχνες. Έτσι έχει διοργανώσει το 1997 και το 2008, δύο αφιέρωματα στους Ηπειρώτες Εικαστικούς στο Ζάππειο, με μεγάλη συμμετοχή και επιτυχία. Αντίστοιχα, προβάλλοντας το ιδιαίτερα πλούσιο λογοτεχνικό δυναμικό, οργανώνει τακτικά λογοτεχνικές παρουσιάσεις, είτε στο Πνευματικό Κέντρο Ηπειρωτών, είτε σε άλλους, διακεκριμένους χώρους, όπως την τριετία 2008-2010, στην Παλαιά Βουλή.

Η ΠΣΕ διοργανώνει φέτος μια σύνθεση των δύο θεματικών της εικαστικής και λογοτεχνικής δημιουργίας σε ένα ενιαίο και αναβαθμισμένο, **Αφιέρωμα στους «Ηπειρώτες Εικαστικούς και Λογοτέχνες»**. Το αφιέρωμα επικαιροποιεί κι εμπλουτίζει τις παλαιότερες διοργανώσεις, διαμορφώνοντας μια πολιτιστική πρόταση, ιδιαίτερα πολύτιμη στις σημερινές, δύσκολες συνθήκες. Μια πρόταση που πέμπει νέυμα δημιουργικής ανάτασης, μετά από μακρά και έντονη δοκιμασία.

Η διοργάνωση του αφιέρωματος αξιοποιεί και ενεργοποιεί τη σχέση της ΠΣΕ με τα εκατοντάδες πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια μέλη της, που, με τη σειρά τους, αναβαπτίζουν τη σχέση με τους συμπατριώτες τους καλλιτέχνες, αναπτύσσοντας ένα διαδραστικό διάλογο, πολύτιμο αμφίπλευρα. Η προετοιμασία εξαπλώνεται στο ευρύ δίκτυο της ηπειρωτικής αποδημίας ενώ επιδιώκονται υποστηρικτικές **συνέργειες με σειρά φορέων**. Σε αυτούς συγκαταλέγονται φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφέρεια Αττικής, Δήμοι Αθήνας και Ιωαννίνων), πνευματικοί φορείς (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ΑΣΚΤ, Εταιρία Ηπειρωτικών Μελετών κ.ά), φορείς με ιδιαίτερη αναφορά στα Εικαστικά (Μουσεία και Πινακοθήκες της Ηπείρου, Εικαστικό Επιμελητήριο Ελλάδας) και στους Λογοτέχνες και Ποιητές (Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών, Τμήμα Φιλολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ.ά).

Η διοργάνωση προσαρμόζεται στις συνθήκες της πανδημίας, την οποία προ-

σπαθεί να αντιπαρέλθει δημιουργικά, δημιουργώντας μια «γέφυρα» ανάμεσα στην περίοδο των περιοριστικών μέτρων και την «επόμενη μέρα» της, ευκαίριας, επιστροφής στην «κανονικότητα». Έτσι, το αφιέρωμα ξεκινά με τη διαδικτυακή του προβολή, με τη διοργάνωση ψηφιακής εικαστικής έκθεσης και ψηφιακού λογοτεχνικού πανοράματος, με ορίζοντα λειτουργίας από τις αρχές του καλοκαιριού. Η **ψηφιακή μορφή του αφιέρωματος** θα συμπεριλάβει δύο έργα από κάθε εικαστικό καθώς και παρουσιάσεις εικαστικών και λογοτεχνών, είτε με μονογραφίες. Στο πλαίσιο της θα οργανωθούν και ζωντανές διαδικτυακές δράσεις, με τηλεδιασκέψεις – συζητήσεις με ιδιαίτερες θεματικές. Το διαδικτυακό αφιέρωμα προβλέπεται να έχει εξάμηνη διάρκεια, προβάλλοντας και προσκαλώντας στην διαζώση, πραγματοποιήση του Αφιέρωματος.

Χώρος για τη διαζώση διοργάνωση του αφιέρωματος είναι το Ζάππειο Μέγαρο, χώρο; αναφοράς για την Ηπειρωτική Ευεργεσία και την Ηπειρωτική Αποδημία, συνυφασμένος με τις παλαιότερες, ανάλογες και άλλες εκδηλώσεις της ΠΣΕ. Ως **χρόνος**, με τις διαφανόμενες προοπτικές εξέλιξης της πανδημίας, εκτιμάται πως μπορεί να προσδιοριστεί στα τέλη Οκτωβρίου ή τις αρχές Νοεμβρίου. Η **διάρκεια** θα είναι τετραήμερη.

Σε επιλεγμένους χώρους του Ζαππείου θα αναπτυχθεί η **εικαστική έκθεση**. Η ΠΣΕ θα αξιοποιήσει τη συνεργασία με φορείς και διακεκριμένους, συμμετέχοντες εικαστικούς στη διαμόρφωση της έκθεσης, ενθαρρύνοντας την καλύτερη δυνατή προβολή της συμμετοχής, ιδιαίτερα των νέων καλλιτεχνών. Στο πλαίσιο της έκθεσης θα οργανωθούν συναντήσεις με τους καλλιτέχνες, θεματικές συζητήσεις, παρουσιάσεις και ομιλίες, προβολές ντοκιμαντέρ.

Το διπύχιο πρόγραμμα του Αφιέρωματος συμπληρώνεται με σειρά παρουσιάσεων, ομιλιών, συζητήσεων με **Ηπειρώτες λογοτέχνες και ποιητές** καθώς και προβολών σχετικών με το έργο τους. Ιδιαίτερα ση-

Από την εκδήλωση στο Ζάππειο 2008

μαντικό είναι το **λογοτεχνικό και ποιητικό αναλόγιο**, με τη συμμετοχή διακεκριμένων ηπειρωτών ηθοποιών. Ενισχυόμενοι τους δύο άξονες, η ΠΣΕ προετοιμάζει δύο μεγάλες συζητήσεις, με κοινή συμμετοχή εικαστικών και λογοτεχνών, με θέματα που σχετίζονται με τη σχέση της Ηπείρου με το έργο τους, τη σημερινή δυναμική, τις προοπτικές.

Το κυρίως μέρος του Αφιέρωματος θα πλαισιωθεί από **ιδιαίτερες θεματικές ομιλίες και συζητήσεις**, με ενδεικτική θεματολογία τους καλλιτέχνες που «έφυγαν» την τελευταία δεκαετία (από την διοργάνωση των περασμένων, αντίστοιχων αφιερωμάτων), την προσφορά, την συμβολή και τις προοπτικές των Μουσείων και των Συλλογών της Ηπείρου, τη διαχρονική αξία και το επίκαιρο νόημα της Ηπειρωτικής Ευεργεσίας – με αφορμή το χώρο διοργάνωσης του Αφιέρωματος.

Διαμορφώνεται, ταυτόχρονα, ένα **πρόγραμμα παράλληλων εκδηλώσεων**, μουσικού, κυρίως, περιεχομένου, λιτό σε έκταση, πολυθεματικού χαρακτήρα, συνάδοντας με το κύριο περιεχόμενο του προγράμματος.

Η προετοιμασία του Αφιέρωματος έχει ξεκινήσει εδώ και ένα χρόνο και η υλοποίησή του, ευελπιστούμε με τη στήριξη και με την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, θα αποτελέσει κορυφαίο πολιτιστικό γεγονός που θα σηματοδοτήσει την δημιουργική «έξοδο» και ανάταση προς ένα μέλλον ευποποίας και ευκαρπίας, χαρακτηριστικών συνυφασμένων με την ηπειρωτική δημιουργία και αποδημία.

Συνέργεια με φορείς του Πολιτισμού

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, ο κορυφαίος φορέας της ηπειρωτικής αποδημίας, προετοιμάζει, εδώ και καιρό, τον αφιερωματικό κύκλο δράσεων «ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ». Το αφιέρωμα θα διοργανωθεί σε δύο φάσεις. Θα εκκινήσει από τις αρχές Ιουνίου, ως διαδικτυακή δράση που θα συμπεριλαμβάνει ψηφιακή έκθεση και παρουσίαση του συνόλου των συμμετεχόντων δημιουργών, εικαστικών, λογοτεχνών, ποιητών και θα διαρκέσει μέχρι το τέλος του 2021. Θα κορυφωθεί με την, διαζώση, ανάπτυξη του αφιέρωματος στο Ζάππειο, ευελπιστώντας ότι η εξέλιξη της πανδημίας θα επιτρέψει τη διοργάνωσή του στα τέλη Οκτωβρίου ή τις αρχές Νοεμβρίου, σε ένα τετραήμερο πρόγραμμα που θα συμπεριλαμβάνει έκθεση, παρουσιάσεις, ομιλίες, συζητήσεις και ένα ελλειπτικό αλλά ουσιαστικό μουσικό και κινηματογραφικό, παράλληλο, πρόγραμμα.

Ο κύκλος δράσεων διοργανώνεται σε ιδιαίτερη συνεργασία με τα μέλη της ΠΣΕ, Αδελφότητες, Συλλόγους, Ενώσεις και Ομοσπονδίες, ιδιαίτερα όσων αναφέρονται στους τόπους καταγωγής ή διαμονής των συμμετεχόντων δημιουργών, όπως επίσης, σε συνεργασία με καταξιωμένους συλλογικούς φορείς, όπως το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας (ΕΕΤΕ), ο Σύλλογος Ηπειρωτών Εικαστικών ενώ επιδιώκεται η ενεργή συμμετοχή και άλλων επιστημονικών, κοινωνικών φορέων καθώς και φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης Ηπείρου και Αττικής. Η ΠΣΕ διαμόρφωσε πρόταση επιχορήγησης του αφιέρωματος προς το Υπουργείο Πολιτισμού.

Στο αφιέρωμα συμμετέχουν, χωρίς καμία οικονομική ή άλλου είδους υποχρέωση, εικαστικοί δημιουργοί, με καταγωγή από την Ήπειρο, απόφοιτοι Ανωτάτων Σχολών Καλών Τεχνών του εσωτερικού ή του εξωτερικού ή, και, μέλη του ΕΕΤΕ, καθώς και λογοτέχνες και ποιητές που κατ'άγονται από την Ήπειρο και έχουν εκδώσει, τουλάχιστον, ένα λογοτεχνικό βιβλίο ή μια ποιητική συλλογή.

Στην υλοποίηση του Αφιέρωματος σημαντική είναι η συνεργασία σειράς Μουσείων και Πινακοθηκών της Ηπείρου, με αναφορές στην εικαστική δημιουργία, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και σειράς φορέων πολιτισμού. Το μέγεθος και το περιεχόμενο της δράσης προϋποθέτει την ανάπτυξη τέτοιων συνεργειών ενώ, παράλληλα, αποτελούν και έναυσμα προβολής στην ιδιαίτερη, διαχρονική δραστηριοποίηση και προσφορά των συνεργαζόμενων φορέων. Το σύνολο των συμμετοχών θα αποσαφηνισθεί στις 20 Μαΐου, τότε που θα ανακοινωθεί και το αναλυτικό πρόγραμμα.

Για την επιτυχή διοργάνωση του αφιέρωματος, έχει συσταθεί ιδιαίτερη ομάδα εργασίας του ΔΣ της ΠΣΕ, με ευθύνη του Εφόρου Πολιτισμού, σε συνεργασία με το Εικαστικό Επιμελητήριο και σειράς άλλων φορέων. Οι συμμετέχοντες στο αφιέρωμα καλούνται να αποστείλουν στην ΠΣΕ, μαζί με τον φάκελο των στοιχείων τους και μια επιστολή του φυσικού προσώπου ή του Διοικητικού Συμβουλίου του φορέα, με το οποίο θα εξουσιοδοτείται το ΔΣ της ΠΣΕ, να αναρτήσει στο διαδίκτυο, τα στοιχεία αυτά, για χρήση αποκλειστικά στο πλαίσιο του Αφιέρωματος.

Η Πολιτιστική Επιτροπή της ΠΣΕ

«Η Ήπειρος της Αθήνας»

Η πολιτιστική δράση της ΠΣΕ εξελίσσεται με γνώμονα το σήμερα και το αύριο της ηπειρωτικής αποδημίας, με ιδιαίτερη έγνοια για την τρίτη και τέταρτη γενιά των αποδήμων. Αναζητά τρόπους δημιουργικής επαφής μαζί τους, προσπαθώντας να δημιουργήσει εναύσματα συνάντησης των νέων με τις Αδελφότητες των χωριών τους, τους Συλλόγους των περιοχών διαμονής τους, δυναμώνοντας τη σχέση τους με τον τόπο της καταγωγής τους. Στην κατεύθυνση αυτή δοκιμάζει νέους τρόπους, ικανούς να προσεγγίσουν και να ευαισθητοποιήσουν τα παιδιά του, όπως γράφει ο ποιητής Τάσος Πορφύρης, «ξέρουν την Νεμέρσικα μονάχα από τις φωτογραφίες».

Η προσπάθεια αυτή είναι ζωτικής σημασίας για το ιστορικότερο και το μεγαλύτερο κίνημα αποδημίας στην Ελλάδα. Και αποκτά πρόσθετη αξία στην αποτρεπτική συγκυρία της πανδημίας και των συνακόλουθων, μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης. Η ΠΣΕ διαμορφώνει ένα κύκλο δράσεων, δημιουργικών και ενεργού συμμετοχής, ιδιαίτερα των νεότερων αποδήμων. Στόχος είναι η ανάπτυξη της συλλογικής αυτογνωσίας και του συλλογικού αυτοπροσδιορισμού των αποδήμων στο αστικό περιβάλλον, η «αναγνώριση» του κοινού τους τόπου στα, όλο και περισσότερο, «απρόσωπα» και ομογενοποιημένα τοπία της μεγαλούπολης.

Ο κύκλος δράσεων ψηλαφίζει την «**Ήπειρο της Αθήνας**», ιχνηλατώντας τους λαβύρινθους της πόλης, αναζητώντας τα «ξέφωτα» των κοινών τόπων αναφοράς, μνήμης, συνάντησης και δημιουργίας των αποδήμων Ηπειρωτών, σε κάθε τους μορφή, κάθε κλίμακα.

Η ΠΣΕ προετοιμάζει ανοικτό κάλεσμα συμμετοχής στο σύνολο των μελών της αλλά και στο ευρύτερο ανθρώπινο δυναμικό της ηπειρωτικής αποδημίας, ιδιαίτερα στους νέους, το πιο «αχατογράφητο» και πολυπληθές δυναμικό. Να αναζητήσουν μαζί με την ΠΣΕ, μαζί με τις Αδελφότητες και τους Συλλόγους, την Ήπειρο όπως την «συνα-

ντούν» στην Αθήνα, στα αποτυπώματα και τις εστίες της ηπειρωτικής αποδημίας, από τις πιο εμβληματικές αναφορές της ως τις ανυποψίαστες γωνίες της. **Να αποτυπώσουν όλα όσα συνθέτουν για εκείνους, τη δική τους Ήπειρο στην Αθήνα**. Από τα Εθνικά Κληροδοτήματα της ηπειρωτικής ευεργεσίας, όπως το Ζάππειο, το Πολυτεχνείο, το Καλλιμάρμαρο και τόσα άλλα, ως τους ηπειρωτικούς φούρνους σε κάθε γειτονιά της Αθήνας και των προαστίων, τα στέκια, τα γραφεία των Συλλόγων, τις εκδηλώσεις τους, τα αρχεία τους, τις εκδόσεις και τις παραγωγές τους, τους ίδιους τους Ηπειρώτες, τις **απρόσμενες και αναπάντεχες υπομνήσεις της Ηπείρου στην Αθήνα**.

Το κάλεσμα θα έχει και **διαγωνιστικό χαρακτήρα**, τονώνοντας τα κίνητρα προσωπικής ή συλλογικής συμμετοχής. Προετοιμάζονται διαγωνισμοί φωτογραφίας, ντοκιμαντέρ, μουσικών βίντεο, ταινιών μικρού μήκους, ψηφιοποίησης αρχείων υλικών, με την συνεργασία εξαιρέτων σκηνοθετών, φωτογράφων, ψηφιακών σχεδιαστών και ερευνητών που συνδράμουν στις κριτικές επιτροπές και την αξιολόγηση των υλικών. Όσον αφορά τη συλλογική συμμετοχή στη δράση, ιδιαίτερο πρόκριμα δίνεται στην ψηφιοποίηση των αρχείων των συλλόγων, των παλαιότερων εκδόσεων, του αναλογικού φωτογραφικού υλικού.

Προετοιμάζεται **ηλεκτρονική πλατφόρμα** που θα ανανεώνεται διαρκώς, ενθαρρύνοντας την επισκεψιμότητα και την διάδραση, τον διάλογο και αλληλοενημέρωση των συμμετεχόντων. Αξιοποιούνται, παράλληλα, τα διαδικτυακά εργαλεία της ΠΣΕ, η ιστοσελίδα της, οι σελίδες της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το κανάλι της στο YouTube.

Η ψηφιακή πλατφόρμα θα αποτελέσει τη βάση για μια διαρκή **ψηφιακή έκθεση**,

Το Πολυτεχνείο, ένα από τα Εθνικά Κληροδοτήματα της ηπειρωτικής ευεργεσίας

με τίτλο «Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ» που, σε βάθος χρόνου, θα χαρτογραφήσει ψηφιακά τις ιστορικές διαδρομές και τις σύγχρονες εστίες της ηπειρωτικής αποδημίας στην Αθήνα, προάγοντας την ενεργή σχέση των διάσπαρτων, εκατοντάδων χιλιάδων αποδήμων της Επικρατείας, με την ΠΣΕ και τα μέλη της. Εκπλεγμένα υλικά του κύκλου δράσεων θα τροφοδοτήσουν **έντυπη έκδοση** που θα ανθολογήσει τα διακεκριμένα έργα και θα εμπλουτιστεί από το σύνολο της δράσης. Παράλληλα, θα στηρίξει την **παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού**, σε μορφή ψηφιακών δίσκων, που θα διανεμηθούν δωρεάν στα μέλη της ΠΣΕ και θα ενισχύσουν τα έσοδα από τη δράση, με την ευρεία πώλησή τους σε εκδηλώσεις και γραφεία συλλόγων.

«Η Ήπειρος της Αθήνας» προετοιμάζεται με ιδιαίτερο γνώμονα την αναθέρμανση της σχέσης της οργανωμένης αποδημίας με τους νέους αποδήμους, με το ίδιο της το μέλλον. Παράλληλα, φιλοδοξεί να λειτουργήσει σαν ένα **ψηφιακό «παράθυρο στον κόσμο»**, προάγοντας την επικοινωνία με την αποδημία σε όλο τον κόσμο. Η ΠΣΕ **ενθαρρύνει ανάλογες δράσεις από το σύνολο των μελών της**, από τις 476 Αδελφότητες, Συλλόγους, Ενώσεις και Ομοσπονδίες που συμμετέχουν στην Πανηπειρωτική.

Η διαχρονική πορεία της λογιοσύνης της πόλης των Ιωαννίνων

Η Δρ. Ελένη Κουρμαντζή, έχοντας ήδη καταγράψει στο ενεργητικό της τριανταεννέα έτη διδασκαλίας στην Ιστορία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας, ως μέλος Δ.Ε.Π., στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, είναι Επισκέπτρια Καθηγήτρια στο St. Cyril and St. Methodius University του Veliko Tŭrnovo, Βουλγαρίας, στο πλαίσιο του Εκπαιδευτικού και Ερευνητικού Προγράμματος του Ιδρύματος Ωνάση «Σχέση μεταξύ Νεοελληνικού Διαφωτισμού και Βουλγαρικής Αναγέννησης». Κύριο αντικείμενο έρευνας και διδασκαλίας της αποτελεί η περίπτωση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, θέμα το οποίο διευρύνει, προς τούτοις, και ως προς τη μελέτη του συγκριτικά με τον χώρο της Βουλγαρίας. Διαθέτει στο βιογραφικό της πλήθος ανακοινώσεων, δημοσιεύσεων και συγγραμμάτων σχετικά με τα έργα και τους λόγιους της Νεοελληνικής Αναγέννησης.

Εκδομένα βιβλία της στη θεματική είναι: *Το Βιβλίο στην ακμή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (1761 – 1820), Ποσότητες – Ποιότητες – Ιδέες*, εκδ. Ατραπός, Αθήνα 2002, *Η Νεοελληνική Αναγέννηση στα Γιάννενα: Από τον πάροικο έμπορο στον Αθανάσιο Ψαλίδα και τον Ιωάννη Βηλαρά (17ος – αρχές 19ου αι.)*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2007, *Έρωτος Αποτελέσματα (Βιέννη, 1792)*, Επιμ.: Ελένη Κουρμαντζή, εκδ. Ωνάσειος Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2018.

Έχει ασχοληθεί με τη νεοελληνική ποίηση της δεκαετίας του 1920 και ιδιαίτερα με τον ελληνοεβραίο ποιητή και διανοούμενο, Γιωσήφ Ελιγιά, ποίηση την οποία είχε καθιερώσει στα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων, ως διδακτικό αντικείμενο. Βασική πεποίθησή της παραμένει ότι ο Ακαδημαϊκός οφείλει να δέχεται τα μηνύματα των καιρών, να μετέχει της κοινωνικής συνείδησης και να είναι πρότυπο ενεργού πολίτη

17ος αιώνας

Από τον 17ο αιώνα και ύστερους αιώνες αργότερα, τα Ιωάννινα αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους διαμετακομιστικούς πόλους ολόκληρου του ελλαδικού χώρου. Γιαννιώτες έμποροι κινούνται δραστήρια σε όλον αυτό τον χώρο, ενώ έχουν επεκταθεί και πέραν του Ιονίου προς τις ιταλικές ακτές, και κυρίως προς τη Βενετία. Δημιουργείται έτσι σιγά - σιγά στη Βενετία μια συμπαγής γιαννιώτικη παροικία, η οποία θα διαπρέμει όχι μόνον στο εμπόριο αλλά και στα Γράμματα. Έχουμε πλέον τη δημιουργία μιας κοσμοπολιτικής εμπορικής τάξης, η οποία ξεφεύγει από τα κατεστημένα του τότε εσωτερικού της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η οποία, όχι τυχαία, επιδεικνύει ένα λαμπρό παράδειγμα αυτό της χορηγίας για την ίδρυση νεωτερικών Σχολείων στα Ιωάννινα.

Ιδρύονται στα Ιωάννινα κατά σειρά τρεις νεωτερικές Σχολές:

Αυτή του **Επιφάνειου Ηγούμενου** το 1645, του **Εμμανουήλ Γκιόνμα** το 1672, του **Λάμπρου** και **Σίμωνος Μαρουτζή** λίγο αργότερα, το 1742. Είναι χαρακτηριστικό αυτό που γράφεται στη Διαθήκη του **Επιφάνειου Ηγούμενου**, ότι ο «Έλληνας διδάσκαλος της Σχολής υποχρεούται «να διδάσκη γράμματα Ελληνικά, εις τα παιδιά και τα κοράσια τα οποία θα θελήσουν να μάθουν, ο οποίος διδάσκαλος πρέπει να εκλέγεται κατά τριετίαν». Ο **Λάμπρος Μαρουτζής** στη Διαθήκη του δι-ορίζει διδάσκαλο «με υποχρέωσιν του ιδίου να διδάσκη εις τα Γιάννινα τας επιστήμας ήτοι λογικήν, φυσικήν, μεταφυσικήν, θεολογία εις όποιον ήθελε σπουδάσει, και μαθηματικά, ελληνιστί και λατινιστί, θεωρών αναγκαίαν την σπουδήν της λατινικής, δια την επιτυχίαν των ομοεθνών ημών σπουδαστών».

Δεν είναι τυχαίο ακόμη ότι από τρεις γιαννιώτες ιδρύονται διαδοχικά τα πρώτα ελληνικά τυπογραφεία της Βενετίας το 1670 από τον **Νικόλαο Γλυκύ**, το 1686 από τον **Νικόλαο Σάρρο** και το 1755 από τον Δημήτριο Θεοδοσίου.

Η ίδρυση των προαναφερθέντων σχολών στα Γιάννενα αποτελεί ασφαλώς και την απαρχή της γένεσης μιας σειράς λόγιων προσώπων, τα οποία θα απογραφούν στη νεοελληνική ιστορία. Τέτοια πρόσωπα είναι οι πεφωτισμένοι ιερομόναχοι **Ευστάθιο Σουγδουρής**, **Βησσαρίων Μακρής**, **Μεθόδιος Ανθρακίτης** και **Μιχαήλ Μήτρου**, ο γνωστός και ως **Μελέτιος ο Γεωργά-**

φος. Ο τελευταίος έγραψε τα πρωτοποριακά για την εποχή έργα *Επιτομή της Αστρονομίας* και *Γεωγραφία Παλαιά και Νέα*.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο των Ιωαννίνων κατά τα τέλη του 17ου αιώνα περιγράφεται εκτενώς στο ποίημα του **Παΐσιου Ιερομόναχου** «Έπαινος Ιωαννίνων», από το οποίο δίδουμε εδώ ενδεικτικά ένα γλαφυρό απόσπασμα:

«Ακούν οι Χριστιανοί, οπτόταν διαβαίνουν,
τα τέκνα τους τα ιερά γράμματα που μαθαίνουν.
Πολλάκις εις προαύλια, εις πρόθυρα και στράτες
βλέπουν και ακούουσιν όλοι οι διαβάτες
παίδιας και τον διδάσκαλον, που κάθεται σιμά τους,
ακούει και τους οδηγά κατά το μάθημά τους.»

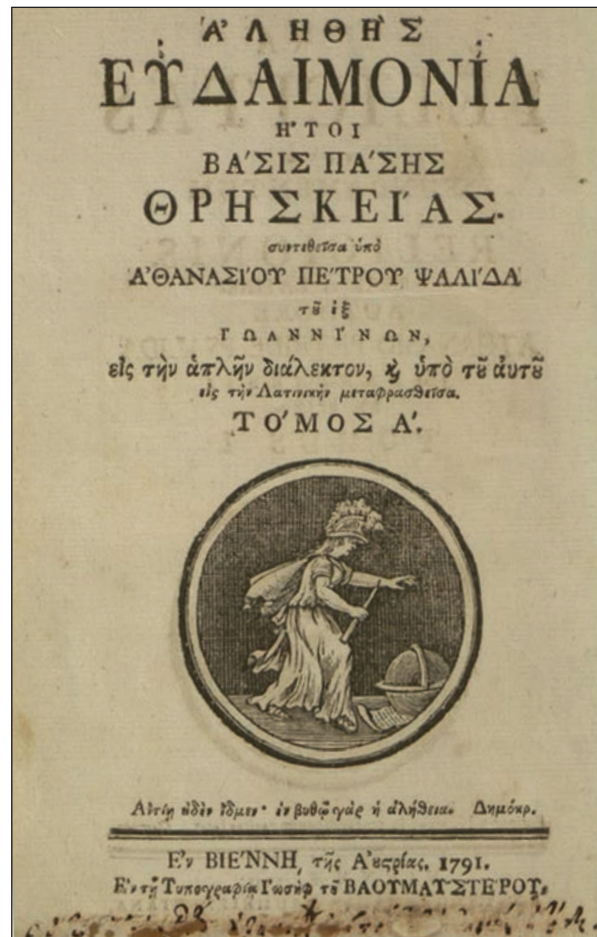
18ος αιώνας

Σημαντική στιγμή για το μορφωτικό επίπεδο της πόλης των Ιωαννίνων κατά τον 18ο αιώνα αποτελεί η ίδρυση, το 1742, της πρωτοποριακής Σχολής **Μα-**

ρουτζή, η οποία λειτούργησε έως και το 1797, όπου δίδαξε και ένας από τους προδρόμους του λεγόμενου Νεοελληνικού Διαφωτισμού, ο περιώνυμος **Ευγένιος Βούλαρης**. Είναι όμως αυτή η περίοδος μια περίοδος καμπίης, η οποία θα μας οδηγήσει σε μια νέα, ριζοσπαστικότερη πλέον περίοδο, λόγω των προεπαναστατικών ζυμώσεων που αφορούν τον νέο ελληνισμό.

Μολδοβλαχία, στο Βουκουρέστι και αλλού, στη Ρωσία, στη Νίζνα και τη Μόσχα. Τέκνα εύπορων εμπορικών οικογενειών κατευθύνονται πλέον για σπουδές στο Παρίσι και στη Βιέννη, όπου τα λεγόμενα νεωτερίζοντα πνεύματα θα επηρεάσουν αυτούς τους επίδοξους σπουδαστές.

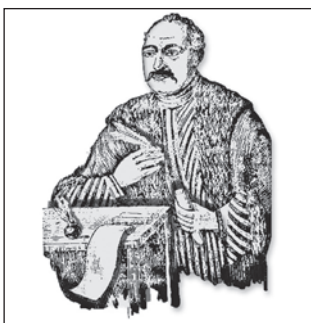
Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί ο γνωστός μας **Αθανάσιος Ψαλίδας**, ο οποίος, έχοντας φυσικά μορφωθεί στα Ιωάννινα, σπουδάζει προσωρινά στη Πολτάβα της Ουκρανίας και κατευθύνεται στη Βιέννη. Ο Ψαλίδας υπήρξε ένας πολυπράγμων λόγιος, ο οποίος συνέγραψε αρχικά μια δίγλωσση διατριβή, στα ελληνικά και τα λατινικά, με τον τίτλο

Αληθής

Ευδαιμονία ήτοι Βάσις πάσης θρησκείας (1791), και επίσης εικάζεται και το πρωτοποριακό για τη νεοε-

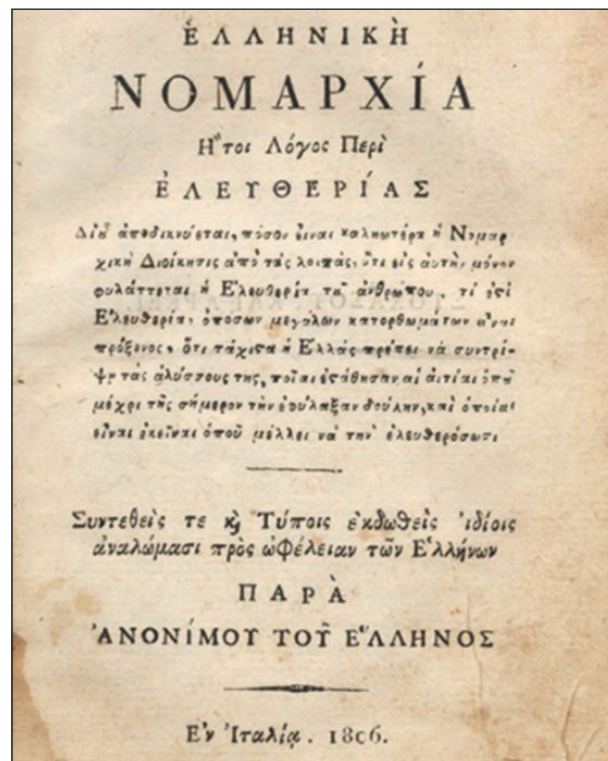
ληνική λογοτεχνία *Έρωτος Αποτελέσματα*, ήτοι *ιστορία ηθικοερωτική με πολιτικά τραγούδια* (1793). Στην πολυσχιδή του συγγραφική δραστηριότητα στη Βιέννη, πέραν των άλλων συγγραφών ποικίλου είδους, συνέγραψε και το, κατά βάση πατριωτικό, *Καλοκινήματα*, ήτοι *Εγχειρίδιον κατά Φθόνου και κατά της Λογικής του Ευγενίου* (1795). Ο Ψαλίδας στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στα Ιωάννινα για να συνεχίσει εκεί τη καριέρα του ως διδάσκαλος στην Καπλάνειο Σχολή. Σε αυτόν αποδίδεται το πολιτικό – πατριωτικό έργο *«Ρωσσαγ-λογάλλος»* συγγραμμένο περί το 1806.

Αθανάσιος Ψαλίδας (1767-1829), λόγιος, συγγραφέας και δάσκαλος, από τις σημαντικότερες μορφές του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

19ος αιώνας

Στα Ιωάννινα ήδη από τις αρχές του 19ου αιώνα έχει σχηματιστεί ένας κύκλος ριζοσπαστών λογίων, αποτελούμενος από τους γιαννιώτες Αθανάσιο Ψαλίδα, Ιωάννη Βηλαρά, Κυρίτζη Χατζή Πολύζου, τον επτανήσιο Διονύσιο Ταλιαπιέρα και πολλούς άλλους, στους οποίους θα προστεθεί αργότερα και ο κοζανίτης Γεώργιος Σακελλάριος, σύντροφος και αυτός του Ρήγα όπως και ο **Κυρίτζης Χατζή Πολύζου**. Σε αυτό το κλίμα συγγράφεται και το κορυφαίο προεπαναστατικό έργο *Ελληνική Νομαρχία, ήτοι Λόγος περί Ελευθερίας* (1806), και το οποίο αποδίδεται στον συνήθη «ύποπτο» **Αθανάσιο Ψαλίδα**.

Μέσα σε αυτόν τον χώρο δρα και ο πασίγνωστος Ιωάννης Βηλαράς, ιατροφιλόσοφος, λυρικός και σατιρικός ποιητής, δημοτικιστής, διηγηματογράφος και θεωρούμενος από τον ίδιο τον Σολωμό ως πρόδρομός του. Πρέπει όμως να επισημανθεί και το ότι ο Βηλαράς υπήρξε ένας από τους πρώτους που έθεσε μαχητικά το ζήτημα της ομιλούμενης γλώσσας, ενώ είχε αλληλογραφία με γνωστούς επίσης δημοτικιστές όπως με τον **Αθανάσιο Χριστόπουλο**, τον **Γεώργιο Καλαρά** και πολλούς άλλους. Ας σημειωθεί επίσης ότι η σάτιρα του Βηλαρά πρωτοποριακή για τα ελλαδικά δεδομένα, στράφηκε κατά οποιασδήποτε κατεστημένης μορφής και καυτηρίασε ποικίλες κοινωνικές καταστάσεις.

Αυτός ο κύκλος έκλεισε, ως εκ του φυσικού, το 1821, με την πυρπόληση και την καταστροφή των Ιωαννίνων. Ας σημειωθεί όμως, παρεμπιπτόντως, ότι αυτή την περίοδο άνθησε και η λαϊκή λογοτεχνία, κυρίως με τη συγγραφή των διάφορων Αληπασιάδων, όπως αυτή του **Χατζή Σεχρέτη** ή του **Κωνσταντίνου Τζουκαλά**, ο οποίος αφηγείται σε επικό δίστιχο, επιπρόσθετα, και την καταστροφή της πόλης των Ιωαννίνων.

Γράφει η Ελένη Κουρμαντζή, Επισκέπτρια Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο «Αγ. Κύριλλος και Αγ. Μεθόδιος» Veliko Tŭrnovo, Βουλγαρία

από σελ 6

Νέος όμως μορφωτικός και εκπαιδευτικός κύκλος αρχίζει σύντομα με την ίδρυση της Ζωσιμαίας Σχολής το 1828, στην οποία συναρτάται και ευμεγέθης βιβλιοθήκη αργότερα δε και τυπογραφείο. Πέραν από τους εξέχοντες **Αναστάσιο Σακελλάριο**, φιλόλογο, και **Σπυρίδωνα Μανάρη**, μαθηματικό, οι οποίοι υπήρξαν διευθυντές της Σχολής, αναδείχθηκε και ο καθηγητής αυτής, ο πάργιος Παναγιώτης Αραβαντινός, ο οποίος αποτέλεσε μια διαπρέπουσα μορφή των νεοελληνικών γραμμάτων. Έγραψε σημαντικά έργα, όπως *Χρονογραφία της Ηπείρου* (1856), *Βιογραφική Συλλογή Λογίων της Τουρκοκρατίας, Ιστορία της Ελληνικής Παιδείας και Συλλογή Δημοσίων Ασμάτων της Ηπείρου, Ηπειρωτικές Γλωσσάριον*.

Είναι η στιγμή κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, όπου ξαναρχίζει η ευρύτερη πνευματική παραγωγή των Ιωαννίνων: Εκδίδεται από το 1870 η δίγλωσση, στα ελληνικά και τα τουρκικά, εφημερίδα «*Ιωάννινα*» - «*Γιάννια*», με ειδήσεις που αφορούν την περιοχή, τυπώνεται το 1875 και 1876 το σατιρικό περιοδικό «*Καραβίδα*», ενώ παράλληλα ιδρύεται το μορφωτικό Καφεθέατρο «*Ολύμπια*», βάσει δωρεάς ιδιώτη, με βιβλιοθήκη στον επάνω όροφο του.

Ας σημειωθεί εδώ ότι στην ομάδα της σατιρικής «*Καραβίδα*» συμμετείχε ο γνωστός αρχιτέκτονας της πόλης μας **Περικλής Μελίρρυτος** και ο γιος του **Π. Αραβαντινού**, **Σπυρίδων**, ο οποίος μάλιστα εξέδωσε και το σημαντικό έργο του πατέρα του με τίτλο *Ιστορία του Αλή Πασά του Τεπελενλή* (1895). Ας παρατηρηθεί επίσης ότι στην «*Καραβίδα*» μεταφράσθηκε και το έργο του Goldoni *Οι Πετεινόμυαλοι*, το οποίο στη συνέχεια παίχθηκε επί της σκηνής του καφεθεάτρου «*Ολυμπία*».

Τέλος, μια άλλη εξέχουσα μορφή υπήρξε και ο **Κώστας Κρυστάλλης**, ο οποίος επικέντρωσε το ενδιαφέρον του σε λαογραφικά θέματα και εξέδωσε και την ποιητική συλλογή «*Αι σκιαί του Άδου*». Για το τελευταίο αυτό έργο κατηγορήθηκε από τους ρουμανίζοντες και υπέστη τη δίωξη των οθωμανικών αρχών, με αποτέλεσμα, για να αποφύγει τη σύλληψή του να καταφύγει στην Αθήνα.

20ος αιώνας

Μια νέα περίοδος ανοίγει στις αρχές του 20ου αιώνα, με την εμφάνιση του Γεωργίου **Χατζή-Πελλερέν**, ο οποίος ιδρύει την εφημερίδα «*Ηπειρος*» το 1909, η οποία τυπώνεται μέχρι και τη δεκαετία του 1930. Ο Χατζή-Πελλερέν υπήρξε, μεταξύ άλλων, ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και οξύς χρονογράφος. Το 1924 μάλιστα, μαζί με τον **Χρήστο Χρηστοβασίλη**, διευθυντή και εκδότη της εφημερίδας «*Ελευθερία*» (1914 – 1937), μια διανοούμενη, την **Ολυμπιάδα Μίνω**, τον **Γιωσήφ Ελιγιά**, τον **Χρήστο Σούλη**, και άλλους, ιδρύει τον λεγόμενο «**Ηπειρωτικό Εκπαιδευτικό Όμιλο**», με στόχους τη δημοκρατικοποίηση της παιδείας και τη σύνδεσή της με την πραγματικότητα της ελληνικής ζωής και του νεοελληνικού κόσμου. Βασική αρχή του Ομίλου είναι η καθιέρωση της ζωντανής γλώσσας και η αποβολή κάθε ίχνους «ψευτολασικισμού» και «προγοντοπληξίας».

Η κίνηση διοργανώνει μια σειρά διαλέξεων, εκ των οποίων ίσως σημαντικότερη υπήρξε η «Περί μεταβιβλη-

κής Ποιήσεως», η γενόμενη από τον Γιωσήφ Ελιγιά. Η ομιλία αυτή σχολιάστηκε θετικότερα για το βάθος της.

Από την εποχή αυτή και μεθύτερα αρχίζουν να βρίθουν τα κάθε είδους έντυπα που τυπώνονται στην πόλη των Ιωαννίνων. Τα έντυπα αυτά δεν είναι πάντοτε καθαρά δημοσιογραφικά: Εκτός των προαναφερθέντων «*Ηπειρος*» και «*Ελευθερία*», ιδρύονται στη δεκαετία του '20 και οι εφημερίδες ποικίλης ύλης «*Κήρυξ*», «*Ηπειρωτική Ηχώ*», η οποία μεταβάλλει τον τίτλο της στον γνωστό και σήμερα «*Ηπειρωτικό Αγώνα*», «*Ηπειρωτικόν Βήμα*», και άλλες. Εκδίδονται ακόμη και έντυπα της αριστεράς, όπως η εφημερίδα «*Ανθρωπος*» το 1922 και ο «*Νέος Αγών*» το 1924, της οποίας την κυκλοφορία σταμάτησαν οι Στρατιωτικές Αρχές μετά την έκδοση των δέκα φύλλων. Σημειωτέον ότι ο «*Νέος Αγών*» τυπωνόταν στα τυπογραφεία της εφημερίδας «*Ηπειρος*», της φιλικά προσκείμενης στο Λαϊκό Κόμμα.

«**ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΜΑΣ ΠΟΛΗΣ**» πρωτοεκδόθηκε στη Ρουμανία το 1953 από τον «**Εκδοτικό Νέα Ελλάδα**» και περιείχε 5 διηγήματα από τα 7 που τελικά συνθέτουν τη συλλογή. Έλειπαν «**Ο Τάφος**» και «**Ο Ντετέκτιβ**»

Τέλος, εμφανίζεται στα Γιάννενα στη δεκαετία του 1930 και ο γνωστός μας διηγηματογράφος και νεοελληνιστής **Δημήτρης Χατζής**, αναλαμβάνοντας την εφημερίδα του πατέρα του Γεωργίου Χατζή-Πελλερέν «*Ηπειρος*», όπου και δημοσιεύει ποιήματά του. Αλλά ο Δ. Χατζής, μέσα στις αντίξοες συνθήκες της εποχής δεν θα μπορέσει να εγκατασταθεί στα Ιωάννινα, παρά να περνά από την πόλη αυτή περιστασιακά. Έμελλε όμως

ο Δημήτρης Χατζής να γράφει το πρωτοπόρο βιβλίο το «**Τέλος της μικρής μας πόλης**» (1953), που μόλις πρόσφατα καθιερώθηκε ως ένα από τα περισσότερο διεισδυτικά κείμενα της νεοελληνικής διηγηματογραφίας.

Αλλά έντυπα της εποχής είναι τα «**Ηπειρωτικά Χρονικά**» (1924 – 1940), τα οποία έχουν ως στόχο την έρευνα στον χώρο της Ηπείρου, αλλά και το καθαρά λογοτεχνικό «**Ελλοπία**» (1931) με πρωτεργάτες τους Πάνο Φάνη και Δημήτρη Σιωμόπουλο.

Εξέχουσα μορφή της δεκαετίας του '20 υπήρξε και ο Γιωσήφ Ελιγιά, γέννημα κι αυτός της ανθούσας τότε πνευματικής κίνησης των Ιωαννίνων αλλά και της γαλλόφωνης Alliance Israélite. Βαθύς γνώστης της εβραϊκής παράδοσης αλλά και της ελληνικής, υπήρξε λυρικός ποιητής, μετέφρασε ποίηση και άσματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας και διέτριψε σε φιλοσοφικά δοκίμια περί εβραϊκής Μεταφυσικής. Ο Ελιγιά δεν υπήρξε όμως μόνον και αποκλειστικά λυρικός ποιητής, ο γνωστός μας ως ποιητής της «**Παμβυτίδος**» ή της «**Ρεβέκκας**». Για τα πολιτικά του φρονήματα διώχθηκε οριστικά από τα Ιωάννινα και συνέχισε να γράφει σε περιοδικά και εγκυκλοπαίδειες Σιγά – σιγά όμως με τη δεκαετία του 1930 και τον πόλεμο που ακολούθησε, η πνευματική κίνηση των Ιωαννίνων σβήνει. Μόνη εξαίρεση αποτελεί η εμφάνιση, το 1944, του φιλολογικού περιοδικού «**Ηπειρωτικά Γράμματα**», στο οποίο συνεργάστηκαν οι γνωστοί μας λόγιοι **Δ. Σαλαμάγκας**, **Λ. Βρανούσης**, **Χρ. Σούλης**, **Τ. Σιωμόπουλος** και άλλοι. Αλλά η κυκλοφορία αυτού του φιλολογικού περιοδικού διεκόπη λόγω των τότε κατοχικών συνθηκών.

Το «**Τέλος της μικρής μας πόλης**» είναι στην ουσία μια κοινωνιολογική ανάλυση στρώματων της πόλης μας, όπου τα παραδοσιακά στρώματα φθίνουν και ανέρχονται νέα, τα οποία στην ουσία δεν αποτελούν και απαραίτητα την παράδοση αυτής της πόλης. Όλα τούτα μέσα στη δίνη της δεκαετίας του 1930 και 1940, όπου και αναδεικνύεται με οξύνοια η κοινωνία της εποχής. Χαρακτηριστικά παραδείγματα: Ο οικονομικός μαρasmus των ταμπάκων της Σιαράβας, η δίψα για χρήμα επίσημων προσώπων της πόλης, ο μαυραγοριτισμός

Δημήτρης Χατζής 1913-1981

των εβραίων των Ιωαννίνων, κ.ο.κ.. Ο **Δημήτρης Χατζής** τελικά, περιγράφοντας ένα «**Τέλος**» ταυτίζεται με το ίδιο, δηλαδή με το τέλος του παλαιού κόσμου των Ιωαννίνων έναντι ενός νέου κόσμου που έρχεται, και που ο νέος κόσμος είναι ξένος γι' αυτόν.

Γεώργιος Γεννάδιος

1786 Γεννήθηκε στη Σηλυβρία Ανατολικής Θράκης, με καταγωγή από τα **Δολιανά Ζαγορίου**. Πατέρας του ήταν ο ιερέας Αναστάσιος, ο λεγόμενος Παπαναστασίου, και μητέρα του η Άννα ή Σωσάννα.

Λόγω των τουρκικών διώξεων, ο πατέρας του Αναστάσιος Παπαναστασίου **έφυγε** με την οικογένειά του **από τα Δολιανά** και κατέφυγε στη Σηλυβρία, όπου και πέθανε μετά από τρία χρόνια.

Η μητέρα του πήρε το μικρό γιο της και **επέστρεψε στα Δολιανά** όπου **έμαθε ο μικρός Γεώργιος τα πρώτα του γράμματα**.

Αργότερα και μετά συνέχισε το σχολείο στα Ιωάννινα.

1797 11 ετών ταξίδεψε με караβάνι στο **Βουκουρέστι** όπου ήταν ηγούμενος σε μοναστήρι της πόλης ο θείος του. Σπούδασε στην περίφημη **Σχολή του Βουκουρεστίου**.

1809 Πήγε στη **Δακία*** για να σπουδάσει **ιατρική**, αλλά σύντομα μεταγράφηκε στη **φιλολογία**. (*σημερινή Ρουμανία, Μολδαβία, Βουλγαρία, Σερβία, όπου και τα Καρπάθια Όρη)

1814-15 **Επέστρεψε στο Βουκουρέστι**. Εργάστηκε αρχικά ως οικοδιδάσκαλος, έπειτα δίδασκε στη **Σχολή Βουκουρεστίου**, όπου την περίοδο εκείνη σχολάρχης ήταν ο **Νεόφυτος Δούκας**.

1817 Προσκλήθηκε στην **Οδησσό** για να οργανώσει την Ελληνική Εμπορική Σχολή, όπου δίδαξε

επί 3 χρόνια. Εκεί γνωρίστηκε με τον αυτοκράτορα της Ρωσίας Αλέξανδρο Α΄ και με τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Μυήθηκε στη **Φιλική Εταιρία** και ανέλαβε να προετοιμάσει τους μαθητές του για τον Αγώνα.

1821 Ο **Αλέξανδρος Υψηλάντης συγκρότησε τον Ιερό Λόχο** που αποτελούνταν από 300 περίπου Έλληνες σπουδαστές των ελληνικών σχολών του **Βουκουρεστίου** και της **Οδησού**.

Μετά την αποτυχία της επανάστασης του Υψηλάντη ο **Γεννάδιος επέστρεψε στην Οδησσό** κι

Γράφει η Γιολάντα Χατζή,
Φιλολόγος - Συγγραφέας

από εκεί στη Λειψία για να συνεχίσει τις σπουδές του.

1824 Έρχεται στην Ελλάδα και **αποβιβάζεται στο Ναύπλιο**.

1826 Παίρνει μέρος στην **εκστρατεία της Καρύστου** με τον Φαβιέρο.

1826 Μετά την πτώση του Μεσολογγίου εκφώνησε εμπνευσμένη ομιλία στο Ναύπλιο, προκειμένου να συγκεντρωθούν χρήματα και να συγκροτηθεί στρατιωτική δύναμη την οποία χρησιμοποίησε ο Γεώργιος Καραϊσκάκης για να συνεχίσει τον απελευθερωτικό αγώνα.

Απελευθέρωση

Του ανατίθεται η **ίδρυση του ορφανοτροφείου** της Αίγινας και η δημιουργία δημόσιας βιβλιοθήκης

1829 Ο Καποδίστριας του αναθέτει τη συγκρότηση της **δημόσιας εκπαίδευσης**. Οργανώνει το Κεντρικό Σχολείο της Αίγινας και γίνεται Διευθυντής **1835 – 1854** Υπηρετεί ως Γυμνασιάρχης στο Α΄ Γυμνάσιο Αθηνών

1836 Συμβάλλει στην **ίδρυση της Φιλεκαπιδευτικής Εταιρείας**, στην οποία ήταν αντιπρόεδρος. Δίδασκε στο Αρσάκειο, στη Ριζάρειο Σχολή και στο Πανεπιστήμιο.

1838 Αναγορεύτηκε **επίτιμος Διδάκτορας του Πανεπιστημίου της Λειψίας**, τίτλος που δόθηκε για πρώτη φορά σε Έλληνα.

1854 Πέθανε στην Αθήνα κατά τη διάρκεια μιας επιδημίας χολέρας.

Ο γιος του Ιωάννης Γεννάδιος ίδρυσε τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη.

Επίλογος

Στην είσοδο των Δολιανών του Δήμου Πωγωνίου, υπάρχει προτομή του Γεώργιου Γεννάδιου.

Προς τιμήν του ο Πολιτιστικός Σύλλογος Δολιανών και η Αδελφότητα Δολιανιτών Ηπείρου φέρουν στον τίτλο τους το όνομα του Γεώργιου Γεννάδιου.

«ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ»

Σημαντική παρακαταθήκη για την αποδημία

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας (ΠΣΕ), ο κορυφαίος φορέας της ηπειρώτικης αποδημίας διοργάνωσε την μεγάλη διαδικτυακή εκδήλωση «Ημέρα του Ηπειρώτη». Η εκδήλωση διοργανώθηκε μέσω του ολοκαίνουργιου καναλιού της ΠΣΕ στο YouTube, με πρώτη μετάδοση την Κυριακή 4 Απριλίου 2021.

Η «Ημέρα του Ηπειρώτη» αποτέλεσε ένα πρωτόγνωρο και καινοτόμο εγχείρημα για τη δράση της ΠΣΕ, δοκιμάζοντας σύγχρονους τρόπους δημιουργίας, νέα μέσα επικοινωνίας με τα μέλη της, υπερσκελίζοντας αυξημένους βαθμούς δυσκολίας στην πραγμάτωση, υπερβαίνοντας θετικά και καρποφόρα τους περιορισμούς της περιόδου της πανδημίας. Η μεγάλη επιτυχία του απαιτητικού και πρωτότυπου εγχειρήματος, ανοίγει καινούργιους δρόμους, αφήνοντας παρακαταθήκη για νέες αναμετρήσεις, με σφραγίδα την ποιότητα του γνήσιου Ηπειρώτικου πολιτισμού και την ταυτότητα της Ηπειρώτικης Αποδημίας.

Το εξαιρετικά γενναιοδωρο πρόγραμμα, με τη συμμετοχή πλειάδας αξίων μουσικών που στήριξαν εθελοντικά τη δράση, με τους χαιρετισμούς πλειάδας Αδελφοτήτων, Ενώσεων, Συλλόγων και Ομοσπονδιών αποδήμων Ηπειρωτών, αποτυπώνεται στην τρίωρη διάρκεια του βίντεο της εκδήλωσης.

Την εκδήλωση άνοιξε με χαιρετισμό του ο Πρόεδρος του ΔΣ της ΠΣΕ **Χρυσόστομος (Μάκης) Χήτος - Κιάμος**. Συμμετείχαν κορυφαίοι δεξιότητες και ερμηνευτές αξίων κομπανιών της ηπειρώτικης παράδοσης. Το σύνολο, σχεδόν, των μουσικών ερμήνευσαν χωρίς μικροφωνική υποστήριξη, με όσο το δυνατό πιο φυσικό ήχο, έστω και μέσω της διαδικτυακής μετάδοσης.

Η πρωτοτυπία της εκδήλωσης δεν περιορίζεται στο πρωτόγνωρο νέο μέσο και τον τρόπο της διοργάνωσής της. Αυτό που είναι πραγματικά καινοτόμο είναι η ενεργή συμμετοχή των μελών της ΠΣΕ, όχι στη θέαση αλλά στη δημιουργία της, στο περιεχόμενό της. Συμμετείχαν 82 Αδελφότητες, Σύλλογοι, Ενώσεις, Ομοσπονδίες αποδήμων Ηπειρω-

Ο χαιρετισμός του προέδρου της ΠΣΕ Μάκη Κιάμου

Ηπειρώτες και Ηπειρώτισσες, φίλες και φίλοι της Ηπείρου,

Από εδώ, την έδρα της Πανηπειρωτικής, όπου χτυπάει σε μόνιμη βάση η καρδιά της Ηπείρου και λειτουργεί ως αφετηρία για την προώθηση της Ηπειρώτικης παράδοσης και του Ηπειρώτικου πολιτισμού, ένας θερμός χαιρετισμός.

Χαιρετούμε όλους τους Ηπειρώτες και τις Ηπειρώτισσες, όπου γης, και ευχόμαστε να έχουν υγεία, για να δημιουργούν έτσι, όπως γνωρίζουν, και να μεταλαμπαδεύουν το Ηπειρώτικο μεγαλείο στα πέρατα της οικουμένης.

Η **Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας**, ο κορυφαίος φορέας της Ηπειρώτικης Αποδημίας, διοργανώνει τη **διαδικτυακή δράση με τον τίτλο: «ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ»**. Σ' αυτό το μεγάλο αντάμωμα συμμετέχουν εκπρόσωποι από τις Αδελφότητες, τις Ενώσεις, τους Συλλόγους και τις Ομοσπονδίες των αποδήμων Ηπειρωτών που θα δώσουν τον χαι-

ρετισμό τους και θα μας οδηγήσουν παράλληλα στα ιδιαίτερα Ηπειρώτικα παραδοσιακά μονοπάτια της γενέτειράς μας. Η συνάντηση αυτή «επενδύεται μουσικά» με γλυκόχη-Ηπειρώτικα ακούσματα από τους εξαίρετους Ηπειρώτες μουσικούς μας.

Ηπειρώτες και Ηπειρώτισσες, φίλες και φίλοι της Ηπείρου,

Η σημερινή κατάσταση όπως την επέβαλε η πανδημία του κορωνοϊού, εμποδίζει στην ουσία κάθε προσπάθεια πολιτιστικής εκδήλωσης, κάθε συμμετοχική δράση. Έναν ολόκληρο χρόνο οι Αδελφότητες και τα Σωματεία μας στην ουσία έχουν αναστείλει τις όποιες πολιτιστικές δραστηριότητές τους. Γι' αυτό η συγκεκριμένη δράση της Πανηπειρωτικής είναι ένα ελπιδοφόρο μήνυμα συνέχισης της δράσης μας, μια πραγματική απόδειξη πολιτιστικής αντοχής και μια υπόσχεση διατήρησης της πολιτιστικής μας δραστηριότητας για τη μεταλαμπάδευση

του Ηπειρώτικου πολιτιστικού μεγαλείου.

Η Ήπειρος είναι γνωστό πως έχει καταθέσει στο πολιτιστικό μας θησαυροφυλάκιο απύθμενο υλικό πολιτιστικών αξιών. Η υπόσχεσή μας είναι ότι όχι μόνο θα το διαφυλάξουμε, αλλά και θα εντείνουμε τις προσπάθειές μας για την προώθησή του, όπου γης. Τα όποια εμπόδια, ακόμη και η πανδημία δεν καταβάλλουν την Ηπειρώτικη ψυχή. Αυτό διδάσκει η ιστορία της Ηπείρου, αυτό επέβαλε χρόνια τώρα η ψυχή του Ηπειρώτη.

Το τέλος της πανδημίας θα μας βρει δυνατούς, ενωμένους, με αγωνιστική διάθεση και βούληση για πολιτιστική προσφορά. Η Ήπειρος στα γράμματα, στον πολιτισμό, στις αξίες και τα ιδανικά. Η γενέτειρα και το πολιτιστικό της μεγαλείο οδηγός μας.

Η «ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ», το σημερινό μας διαδικτυακό αντάμωμα διοργανώνεται στη βάση των εθνικών ιδανικών και διδαχών που ορίζει και

εκπέμπει η χρονολογία της συμπλήρωσης 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821. Η Ήπειρος, τόπος άγριος, γεμάτος βουνά, απρόσιτος, ανυπόταχτος, «πρωτοστάτης» όμως κι αληθινή αιμοδότρα, σ' όλα τα εθνικά κατορθώματα, σ' όλο το εθνικό μεγαλείο. Σούλι, Πέτα, Σέλτσο, Σταυρός Τζουμέρκων. Στην Ήπειρο καλλιεργήθηκαν έντονα οι ιδέες του **Νεοελληνικού Διαφωτισμού** που ουσιαστικά άναψαν το φτίλι της Επανάστασης. Ασφαλώς και δεν είναι υπερβολική η έκφραση που αναφέρεται στα Γιάννινα εκείνη την εποχή: «Πρώτα στα άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα». Και πάνω απ' όλα Σκουφάς και Τσακάλωφ.

Καλώς ανταμωθήκαμε, λοιπόν, με την Ηπειρώτικη φλόγα, με της ψυχής το άναμμα και της καρδιάς το πύρωμα. Της Ηπειρώτικης καρδιάς. Της πατρίδας μας!

τών με τη δημιουργία και αποστολή βίντεο, με χαιρετισμούς των εκπροσώπων τους. Οι χαιρετισμοί απηχούσαν τα μηνύματα των ίδιων των συλλόγων, με κοινή και κεντρική αναφορά στα 200 χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης, στην ιστορία και τη δράση των συλλόγων, τον προγραμματισμό δράσης, τα προβλήματα λειτουργίας, ιδιαίτερα στην περίοδο της πανδημίας, την έγνοια για τον γενέθλιο τόπο και τα δικά του προβλήματα, την ελπίδα και την υπόσχεση του ανταμώματος από κοντά, στην αποδημία αλλά και τα χωριά.

Το βίντεο της εκδήλωσης αποτελεί ένα διαχρονικό τεκμήριο, για την

οργανωμένη ηπειρώτικη αποδημία σήμερα και αυτό αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους καρπούς. Παράλληλα, ανοίγει ένα παράθυρο αλληλογνωριμίας των συλλόγων, αλληλοενημέρωσης και αλληλοστήριξης της δράσης και της λειτουργίας τους καθώς και συνειδητοποίησης του εύρους και της ποικιλίας στο σώμα της οργανωμένης ηπειρώτικης αποδημίας σήμερα, προάγοντας την ιδέα της κοινότητας, στο πλαίσιο της ΠΣΕ.

Η «Ημέρα του Ηπειρώτη 2021» αποτελεί μια αληθινή παρακαταθήκη! Συνιστά τομή στο έργο της ΠΣΕ, προτείνοντας μια εξαιρετική απαρχή

για τη ανάπτυξη και διεύρυνση ανάλογων δράσεων στο μέλλον, όχι μόνο ως προς τα μέσα αλλά, κυρίως, ως προς το περιεχόμενό τους, προάγοντας τη σχέση της ΠΣΕ με τα μέλη της, προβάλλοντας και συνθέτοντας το έργο των Αδελφοτήτων, των Συλλόγων, των Ενώσεων και των Ομοσπονδιών. Η «Ημέρα του Ηπειρώτη 2021» μπορεί να αποτελέσει το θεμέλιο ενός θεσμού μακράς πνοής.

Η ΠΣΕ ευχαριστεί θερμά το σύνολο των μελών της που ανταποκρίθηκαν τόσο γόνιμα και πρωτότυπα στο κάλεσμά της, το σύνολο των μουσικών κι ερμηνευτών που συμμετείχαν, όπως,

επίσης, την «**Απειρος**» Πολυφωνικό Καραβάκι που υποστήριξε τεχνικά τη δράση. Η «Ημέρα του Ηπειρώτη» ήταν ένα μεγάλο, συλλογικό, ψυχωμένο εγχείρημα, με καθοριστική τη συμβολή των ίδιων των συλλόγων και των μουσικών, ιδιαίτερες ευχαριστίες στον **Αλέξανδρο Λαμπρίδη** για την συνολική επιμέλεια και τον **Κώστα Λιάγκο** για τη διαδικτυακή υποστήριξη.

Το συνολικό βίντεο της «Ημέρας του Ηπειρώτη» μεταδίδεται από το κανάλι της Πανηπειρωτικής στο YouTube μέσω του συνδέσμου: <https://www.youtube.com/watch?v=rLiGFb-G41xU&t=1734s>

«Μαρς Ναπολέων!» Το μοιρολόγι...

Ναπολέων Δάμος

«Ο άνθρωπος στάθηκε πάντα με δέος απέναντι στο τραγικό γεγονός του θανάτου. Από τα ομηρικά χρόνια μέχρι τα νεότερα ο θάνατος προκαλούσε έντονα συναισθήματα θλίψης που γίνονταν πόνος, λυγμός, τραγούδι, θρήνος, μοιρολόγι». Μοιρολόι: θρηνητικό τραγούδι, κλάμα έντονο, μακρόσυρτο, ιδίως για νεκρό.

Δεν προορίζονται όλα τα μοιρολόγια για τους νεκρούς. Υπάρχουν μοιρολόγια για τον γάμο και για τους ξενιτεμένους. Ο Νικόλαος Πολίτης αναφέρει πως «η ξενιτιά και ο θάνατος είναι σαν αδέρφια». Η μόνη διαφορά είναι πως ο θάνατος περιλαμβάνει, έναν μόνιμο χωρισμό, χωρίς φυσικά επιστροφή. Η ξενιτιά ενέχει την ελπίδα του γυρισμού.

Αυτά τα μοιρολόγια αποτελούν ιδιαίτερη και σημαντική ομάδα θρηνητικών τραγουδιών στην Ήπειρο, όπου για πολλά χρόνια η μετανάστευση ήταν αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ζωής των κατοίκων.

Γι' αυτό μοιροκαμένοι οι Ηπειρώτες πάντα μοιρολογούν σε κάθε συναπάντημά τους την ξενιτιά και τους «αποθαμένους».

Κι όπου ήταν δυνατόν το συνοδευτικό και κυρίαρχο κλαρίνο.

Στο Ηπειρώτικο μοιρολόγι συμψύρονται η ζωή και ο θάνατος, το πένθος και η χαρά, η προσμονή και η θλίψη. Παντού οι Ηπειρώτες με το μοιρολόγι ανάβουν τη λαμπάδα τους. Μνημόσυνο αληθινό. Ερωτική πράξη, θρησκευτική τελετουργία. Επίσημη ή ανεπίσημη, δημόσια τελετή ή ιδιωτική συνάθροιση πάντα ξεκινά με το μοιρολόι.

Έτσι, ξεκινήσαμε...

Συμμετείχαν και χαιρέτισαν

Αδελφότητα Αγιοκοσμιτών Πωγωνίου, Αδελφότητα Αγίας Μαρίας Πωγωνίου, Σύλλογος Ηπειρωτών Αγ. Παρασκευής «Ο Πύρρος», Αδελφότητα Αγίας Παρασκευής «Το Κεράσοβο», Ένωση Ηπειρωτών Αγίου Δημητρίου «Το Κούγκι», Αδελφότητα Αγναντιτών, Αδελφότητα Αετόπετρας Δωδώνης, Αδελφότητα Αμμοτοπιτών Άρτας «Οι Άγιοι Ανάργυροι», Σύλλογος Ηπειρωτών Άνω Λιοσίων, Σύλλογος Ηπειρωτών Αρτέμιδας, Πανηπειρωτικός Σύλλογος Ασπροπύργου, Σύλλογος Ηπειρωτών Αστυνομικών Αττικής, Ένωση Ηπειρωτών Αχαρνών, Αδελφότητα Ζίτσης Ζαγορίου, Σύνδεσμος Βούρμπιανης Κονίσης της Ηπείρου, Πολιτιστικός Σύλλογος Ηπειρωτών Βριλησίων «Πύρρος», Ένωση Ηπειρωτών Βύρωνα, Πολιτιστικός, Σύλλογος Ηπειρωτών Γαλασίου, Σύνδεσμος Αποφοίτων Βελλάς, Σύλλογος Ηπειρωτών Γλυκών Νερών και Κάντζας «Απειρωτάν», Σύλλογος Ηπειρωτών Γλυφάδας «Η Πίνδος», Αδελφότητας Γρεβενιτίου Ζαγορίου, Αδελφότητα Γυμνοτοπιτών Πρέβεζας, Σύνδεσμος Γυναικών Ηπείρου, Σύνδεσμος Γυναικών Ηπείρου Ν. Κορινθίας, Αδελφότητα Δολιανιτών «Ο Γεννάδιος», Αδελφότητα Ελληνικού «Η Τσούκα», Σύλλογος Ηπειρωτών Εορδαίας, Αδελφότητα Ζιτσαίων, Σύνδεσμος Ηπειρωτών Ζωγράφου «Η Ήπειρος», Αδελφότητα Θεοδωριανιτών Άρτας, Αδελφότητα Θεριακισιτών «Η Πρόοδος», Σύλλογος Ηπειρωτών Θριασίου Πεδίου, Ένωση Ηπειρωτών Ιλίου, Σύλλογος

Καλαρρυτινών Ιωαννίνων, Σύλλογος Ηπειρωτών Καλλιθέας, Αδελφότητα Κερασσοβιτών Πωγωνίου, Αδελφότητα Κοκκινιάς Θεσπρωτίας, Πολιτιστικός Σύλλογος Ηπειρωτών Κολωνού, Σύλλογος Ηπειρωτών Κορινθίας «Η Πίνδος», Ηπειρωτική Εστία Κορυδαλλού, Νίκαιας, Αγίας Βαρβάρας, Αδελφότητα Κουκλιωτών «Οι Άγιοι Ανάργυροι», Αδελφότητα Κρασιτών, Αδελφότητα Κτισμάτων, Νεοχωρίου Πωγωνίου, Αδελφότητα Κυψελιωτών Άρτας, Αδελφότητα Λεπτοκαρυωτών Θεσπρωτίας, Αδελφότητα Μελισσουριωτών «Ο Άγιος Νικόλαος», Ομοσπονδία Μουργκάνας, Ένωση Ηπειρωτών Ν. Σμύρνης, Π. Φαλήρου «Η Τιτάνη», Ομοσπονδία Αδελφοτήτων Καλαμά Ιωαννίνων, Ομοσπονδία Ένωση Αδελφοτήτων Λιβαδειάς Β/Η, Ομοσπονδία Ραδοβιζιτών Άρτας, Σύλλογος Ηπειρωτών Παιανίας, Αδελφότητα Παλιοχωριτών Συρράκου, Αδελφότητα Παρακαλαμιωτών «Η Ένωση», Πολιτιστική Ένωση Παραμυθιωτών Αθήνας, Σύλλογος Παργινών Αθήνας, Πειραιά, Περιχώρων «Η Πάργα», Πανημερωτικός Σύλλογος Πατρών, Αδελφότητα Περδικιωτών Θεσπρωτίας, Ένωση Ηπειρωτών Περιστερίου «Ο Πύρρος», Αδελφότητα Κεραμίτσας Θεσπρωτίας, Αδελφότητα Πέτα «Ο Άγιος Γεώργιος, Σύλλογος Ηπειρωτών Πετρούπολης, Αδελφότητα Απανταχού Πολυδροσιτών Θεσπρωτίας, Αδελφότητα Πυργιωτών Κόνιτσας, Αδελφότητα Πωγωνιανιτών «Ο Άγιος Νικόλαος», Αδελφότητα Ροδαυγής Άρτας, Αδελφότητα

Σακελλαρικού «Ο Άγιος Νικόλαος», Αδελφότητα Σαλονικιωτών, Αδελφότης των εν Αθήναις Σαρακατσαναίων Ηπείρου, Αδελφότητα Σιδεριτών «Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος», Αδελφότητα Σκλιβανιτών «Ο Άγιος Γεώργιος», Αδελφότητα Σκουληκαριτών Άρτας, Αδελφότητα Αποδήμων Σουλόπουλο Ιωαννίνων, Σύνδεσμος Συρρακιωτών Αθήνας, Αδελφότητα Τετρακωμιτών-Καψαλιτών, Σύλλογος Ηπειρωτών Ν. Φιλαδέλφειας, Ν. Ιωνίας - Ν. Χαλκιδόνας

Σύλλογος Φιλιαταίων Αθήνας «Αγία Τριάδα», Σύλλογος, Φιλιππιδιωτών «Ο Άγιος Βησσαρίων», Αδελφότητα Φωτεινού «Ο Άγιος Νικόλαος», Σύλλογος Ηπειρωτών Χαϊδαρίου «Δωδωναίον φως» και Σύλλογος Ηπειρωτών Νομού Χανίων

Τιμητική συμμετοχή του Πολυφωνικού Καραβανιού

Το Εργαστήριο Πολυφωνίας του Πολυφωνικού Καραβανιού συμμετείχε τιμητικά στην «Ημέρα του Ηπειρώτη» για την παγκόσμια αναγνώρισή του με την εγγραφή στην UNESCO. Τραγουδίσαν οι: Αλίκη Γκανά, Αλέξανδρος Λαμπρίδης, Άννα Μπίτζα, Εύη Μακατσώρη, Ιακώβη Ντελέκου, Ηλέκτρα Ξέρρα, Γιώργος Τούτσας, Χρήστος Δίπλας και Ουρανία Μπασινίλα

Η αρχή, ως απαρχή της «Ημέρας του Ηπειρώτη»

Η αρχή για την «Ημέρα του Ηπειρώτη» έγινε στην ιδιαίτερα αποθαρρυντική περίοδο της πανδημίας. Η διοργάνωσή της σχεδιάστηκε με την προσδοκία υπέρβασης των εμποδίων, ως προσπάθεια πολιτιστικής δημιουργίας σε αυτές τις συνθήκες. Μετά από ένα χρόνο πλήρους αναστολής των δια ζώσης δράσεων, η ΠΣΕ πορεύτηκε σε καινούργιους δρόμους, δοκιμάζοντας νέα μέσα, στηρίζοντας την επικοινωνία των απόδημων Ηπειρωτών, μέσα από τους συλλόγους – μέλη της. Ένα μήνα μετά τη δημιουργία του καναλιού της στο YouTube, με τη δημοσιοποίηση του πρώτου βίντεο, της, επίσης, διαδικτυακής «Πίτας του Ηπειρώτη» 2021, η ΠΣΕ προχώρησε σε μια μεγάλη δράση ψηφιακού πολιτισμού, αυξημένης απαιτητικότητας, δυσκολίας και διάρκειας.

Η χρονική συγκυρία της διοργάνωσης κάθε άλλο παρά τυχαία ήταν. Τέτοιες μέρες, κάθε χρόνο, πραγματοποιείται η ετήσια συνέλευση της Πανηπειρωτικής που αποτελεί προνομιακό χώρο συνάντησης της Συνομοσπονδίας με τα μέλη της, κάτι που φέτος οι συνθήκες δεν επέτρεψαν. Η πανδημία δεν επέτρεψε, επίσης, να ανταμώσουμε φέτος, όλοι μαζί, στην κορυφαία εκδήλωση της ηπειρώτικης αποδημίας κάθε χρόνο στην Αθήνα, την «Πίτα του Ηπειρώτη». Και πριν λίγες, μόλις, μέρες, συμπληρώθηκαν 200 χρόνια από την κήρυξη της επανάστασης του 1821, χωρίς να μπορούσαμε να γιορτάσουμε από κοντά, με αντάξιο τρόπο, την κορυφαία επέτειο για τη χώρα και το λαό μας.

Σε αυτή την τρίπτυχη, απρόσμενη συγκυρία κλήθηκε να ανταποκριθεί η διαδικτυακή διοργάνωση της «Ημέρας του Ηπειρώτη» 2021 και ανάλογα διαμορφώθηκε ο χαρακτήρας της. Η ανάγκη της «συνάντησης», έστω και διαδικτυακά, πρυτάνευσε και καθόρισε τη δράση. Η «Ημέρα του Ηπειρώτη» 2021 αποτέλεσε, πάνω από όλα, μια συνάντηση της ΠΣΕ με τα ίδια της τα μέλη, με ένα τρόπο καινοτόμο, όχι μόνο στο μέσο

αλλά, κυρίως, στο περιεχόμενο, την ουσία της δράσης. Ο πρώτος λόγος ανήκε απευθείας σε Αδελφότητες, Συλλόγους, Ομοσπονδίες, με τη δημιουργία και την αποστολή χαιρετισμών των εκπροσώπων τους, καθιστώντας, έτσι, τη διαδικτυακή εκδήλωση μια πρωτότυπη συνέργεια της ΠΣΕ με τα μέλη της και τη συμμετοχή των συλλόγων πρωταγωνιστική.

Στο κάλεσμα της ΠΣΕ, παρά τις δυσκολίες της περιόδου αλλά και του τρόπου, ανταποκρίθηκαν 82 σύλλογοι, ξεπερνώντας τις αρχικές προβλέψεις, όλο και περισσότερο, μέχρι και την παραμονή της εκδήλωσης. Η

Του Αλέξανδρου Λαμπρίδη Εφόρου Πολιτισμού της ΠΣΕ

συμμετοχή των συλλόγων, μάλιστα, ξεπέρασε και μια σειρά δια ζώσης δράσεων, πριν την επέλαση της πανδημίας. Η πανσπερμία, η ανομοιογένεια και, κάποιες, αδυναμίες των τεχνικών χαρακτηριστικών των βίντεο δεν στάθηκαν εμπόδιο στην αξιοποίηση του συνόλου τους στη δημιουργία του ευπρόσωπου, ενιαίου βίντεο της εκδήλωσης που διαρκεί, σχεδόν, τρεις ώρες. Χρειάστηκε, βέβαια, η ψυχωμένη, συλλογική εργασία της ομάδας που σύστησε το ΔΣ της ΠΣΕ, υπό τον Έφορο Πολιτισμού, η μεγάλη προσφορά των συντελεστών – δημιουργών του βίντεο και της τεχνικής υποστήριξης.

Η μεγαλύτερη δικαίωση, όμως, δεν είναι το πλήθος των συμμετοχών αλλά όσα κόμισαν με τα μηνύματά τους οι εκπρόσωποι των συλλόγων, με τα τραγούδια και τους σκοπούς οι εξαίρετοι μουσικοί. Τα μηνύματα και οι μουσικές της εκδήλωσης αποτελούν τεκμήρια για την ηπειρώτικη αποδημία και την ηπειρώτικη μουσική παράδοση στην εποχή μας, με τις δυσκολίες της αλλά και τις προσπάθειες να ξεπεραστούν δημιουργικά και ελπιδοφόρα. Σύλλογοι και μουσικοί ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό στο κάλεσμα της ΠΣΕ, ευχόμε-

νοι και στηρίζοντας έμπρακτα την επιτυχία, νιώθοντας την αναγνώριση και της δικής τους συμμετοχής και συμβολής.

Κοινή ήταν η ευχή, η αρχή της «Ημέρας του Ηπειρώτη» 2021 να αποτελέσει την απαρχή ενός θεσμού μακράς πνοής για την ηπειρώτικη αποδημία, το έναυσμα για τη θεσμοθέτηση της «Ημέρας του Ηπειρώτη», με σταθερό εορτασμό, σε συγκεκριμένη ημερομηνία, κάθε χρόνο. Μια μέρα που, από την μια, οι σύλλογοι θα «ανταμώνουν» διαδικτυακά, όσο μακριά και αν είναι, προβάλλοντας τα δικά τους μηνύματα για την κάθε χρονιά, επικοινωνώντας και ενημερώνοντας για τη δράση τους, ενδυναμώνοντας την αντίληψη της κοινότητας στο σύνολο της ηπειρώτικης αποδημίας, στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Την ίδια μέρα, κάθε σύλλογος μπορεί να αναπτύσσει δράσεις στο χώρο του, εκδηλώσεις της ιδιαίτερης συμμετοχής του στον εορτασμό της «Ημέρας του Ηπειρώτη» και έτσι, εκείνη την ημέρα, να ανταμώνουν οι ηπειρώτες απόδημοι στις συλλογικές εστίες τους, όπου γης!

Η θεσμοθέτηση της «Ημέρας του Ηπειρώτη», η εξάπλωση του εορτασμού της και στις άλλες χώρες και ηπειρούς, μπορούν να στηρίξουν, προοπτικά, την καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας του Ηπειρώτη που θα γιορτάζεται παντού όπου ζουν και δημιουργούν τα ξενιτεμένα πουλιά της Ηπείρου και θα προβάλλει παγκόσμια την Ήπειρο και τον λαϊκό της πολιτισμό. Τα διαχρονικά αποτυπώματα των διαδρομών της ηπειρώτικης αποδημίας στον κόσμο, το ιστορικό, πολιτισμικό απόθεμα της Ηπείρου και των Ηπειρωτών, η σημασία και η αξία τους, μπορούν να υποστηρίξουν και να τεκμηριώσουν μια τέτοια, φιλόδοξη αλλά και δίκαιη προοπτική. Η φετινή αρχή μπορεί να γίνει η απαρχή σε ένα τόσο όμορφο, συλλογικό όνειρο και εγχείρημα.

Έπαιξαν και τραγούδησαν

Κλαρίνο: Νίκος Φιλιππίδης, Δημήτριος Κώτσικας, Τάσος Μαγκλάρας, Θωδωρής Γεωργόπουλος, Ηλίας Πλαστήρας, Κώστας Βέρδης, Λευτέρης Γκιώκας, Αντώνης Γκιώκας, Πέτρος Χαλκιάς, Δόκιμος Χαραλάμπους, Ιωάννα Χαραλάμπους, Βασίλης Παπαγεωργίου και Χρήστος Μαρτίνης

Λαούτο: Κώστας Φιλιππίδης, Νίκος Αγγελόπουλος, Νίκος Χαλκιάς, Μιχάλης Ζάμπας, Δημήτρης Κωνσταντής, Μιχάλης Βέρδης, Νίκος Αρβανίτης, Παναγιώτης Κάλης και Τάσος Τζιοβάρας

Βιολί: Κώστας Κίκιλης, Γιώργος Κώτσικας, Βαγγέλης Χοσέ, Παναγιώτης Ξυδέας, Γιώργος Γκόγκος, Στέφανος Βέρδης, Παντελής Γκιώκας, Λεωνίδα Πότσης, Φώτης Καραμπάς και Λάμπρος Τζόκας

Ντέφι: Ηλίας Μούτσο, Θάνος Κώτσικας, Σάκης Κάκος, Διονύσης Ζώης, Βαγγέλης Βέρδης, Νίκος Καραμάνος, Θανάσης Λάκκας, Χρήστος Πατπιάς, Κώστας Σιάτρας και Χρήστος Λώλης

Τραγούδησαν: Λευκοθέα Φιλιππίδη, Ηλίας Γάκος, Αλέξανδρος Μαγκλάρας, Μιχάλης Ζάμπας, Βαγγέλης Βέρδης, Παντελής Γκιώκας, Παγώνα Αθανασίου, Σάββας Σιάτρας και Τάσος Τζιοβάρας

Οι μουσικοί μας

ΒΙΒΛΙΑ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Οι καιροί αλλάζουν, τα πανηγύρια μένουν!

Πρακτικά 6ης Συνάντησης Θερινού Σχολείου
Τζουμέρκων και Ν.Α. Πίνδου, Συρράκο, 26-31 Αυγούστου 2018

Πανηγύρι στο Συρράκο

Κυκλοφόρησε πρόσφατα ο τόμος με τα Πρακτικά της 6ης Συνάντησης του Θερινού Σχολείου Τζουμέρκων και Ν.Α. Πίνδου (ΘΕΣΤ) με θέμα «Τα πανηγύρια μας. Οι καιροί αλλάζουν, τα πανηγύρια μένουν», που πραγματοποιήθηκε στο Συρράκο από τις 26 μέχρι 31 Αυγούστου 2018.

Εκδόθηκε στο Βόλο, από τις Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, με την επιστημονική επιμέλεια του **Ευάγγελου Γρ. Αυδίκου** και τη φιλολογική επιμέλεια της **Πηνελόπης Βλαστού**. Η φωτογραφία του εξωφύλλου ανήκει στο αρχείο του **Δημήτρη Ψυχογιού**, ο οποίος έκανε έρευνα στο Συρράκο το 1983.

Πρόκειται για ένα βιβλίο 131 σελίδων, που περιλαμβάνει δύο μέρη, εκτός του εισαγωγικού απολογισμού και των συμπερασμάτων. Η δομή του τόμου είναι αντίστοιχη του ΘΕΣΤ. Προηγούνται οι εισηγήσεις των ειδικών επισημόνων και τα εργαστήρια (workshops) για την θεωρητική κατάρτιση των συμμετεχόντων φοιτητών/τριών. Μαζί με το λόγο των επαγγελματιών, που εμπλέκονται με οποιονδήποτε τρόπο με την οργάνωση και την διεξαγωγή των πανηγυριών, παρέχουν τη δυνατότητα σύζευξης της θεωρίας με την ζώσα πραγματικότητα, ενώ ακολουθεί η διεξαγωγή επιτόπιας έρευνας στα χωριά, με στόχο την κατανόηση του χώρου, των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων.

Τα τρία, από τα έξι κεφάλαια του 1ου μέρους του τόμου καταλαμβάνουν οι επιστημονικές εισηγήσεις: 1ο. «Τελετουργίες και πανηγύρια», **Ε. Αυδίκος**. 2ο. «Το κοινωνικό πλαίσιο των πανηγυριών. Μια εισαγωγή», **Β. Δαλκαβούκης** και 3ο. «Τοπική ιστορία- πολιτισμική ταυτότητα – συμβολική συγκρότηση. Η συμβολή του πανηγυριού», **Α. Οικονόμου**. Στα επόμενα τρία κεφάλαια, παρουσιάζονται μελέτες για πανηγύρια διαφορετικών περιοχών του ελλαδικού χώρου: 4ο. «Τα πανηγύρια της Ικαρίας ως αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης της κοινωνικής δομής», **Κ. Χρυσού-Καρατζά**. 5ο. «Το πανηγύρι του Συρράκου. Ανασυγκροτώντας την κοινότητα στο χοροστάσι», **Ε. Γκαρτζονίκα**. 6ο. «Από το τοπικό πανηγύρι στο αστικό γλέντι: επαναδιαπραγμάτευση και αναφορές στην παραδοσιακότητα στις γλεντικές περιστάσεις στην Ακαδημία Πλάτωνος», **Π. Ανδριανοπούλου**.

Στο 2ο μέρος του τόμου, που ξεκινάει με την «Εισαγωγή» της **Μ.Ε. Κατσαρή**, καθώς και στα τέσσερα κεφάλαια που ακολουθούν παρουσιάζο-

νται το πλαίσιο, οι συνθήκες, οι στόχοι και οι εργασίες της διήμερης άσκησης επιτόπιας έρευνας των φοιτητών/τριών του ΘΕΣΤ στα χωριά Συρράκο, Καλαρρύτες και Πράματα. 1ο. «Ο διαρκής διάλογος χώρου - μουσικής στην τέλεση των πανηγυριών», **Π. Βεΐζης**. 2ο. «Η μουσική και οι μουσικοί στα πανηγύρια των Τζουμέρκων», **Θ. Κουτσούνης - Β. Σταθάρα**. 3ο. «Χορευτικά δρώμενα των πανηγυριών. Ο ρόλος των δύο φύλων στον χορό», **Σ. Χαλάσια**, και 4ο. «Από το πανηγύρι στο ιδιωτικό γλέντι. Το γλέντι του Χασάνη», **Γ. Μωυσίδης**.

Ο τόμος παρουσιάζει τις λαογραφικό-ανθρωπολογικές θεωρητικές προσεγγίσεις για την μελέτη των πανηγυριών και ένα μέρος όσα συμβαίνουν σήμερα με επίκεντρο τα πανηγύρια στα χωριά των Β. Τζουμέρκων που έγινε η επιτόπια έρευνα. Οι συνέχειες και οι ασυνέχειες που διατρέχουν τα πανηγύρια του Συρράκου, των Καλαρρυτιών και των Πραμάντων, απασχόλησαν τις εργασίες της 6ης Συνάντησης, όπως και οι δράσεις για την ένταξη του Πανηγυριού

του Συρράκου στον Παγκόσμιο Κατάλογο της Ουνέσκο ή το γλέντι του **Χασάνη** στο Συρράκο. Οι αναλυτικές συμπερασματικές παρατηρήσεις του τόμου επισημαίνουν, μεταξύ άλλων, τον κεντρικό ρόλο των καλοκαιρινών πανηγυριών για το ξαναζωντάνεμα των χωριών, το σμίξιμο συγγενών και φίλων, τη διασκέδαση, την ανάγκη αναζήτησης μιας εθνικής χορευτικής ταυτότητας και την σύνδεση με τις πολιτισμικές ρίζες της κοινότητας.

Όπως σημειώνει στον εισαγωγικό απολογισμό, ο πρόεδρος της επιστημονικής και οργανωτικής επιτροπής και ψυχή του ΘΕΣΤ **Ε. Αυδίκος**, «το ΘΕΣΤ ξεκίνησε ως ένα πείραμα και εξελίχθηκε σε θεσμό που αγκαλιάστηκε από τους ανθρώπους της Πίνδου, στα Τζουμέρκα και στα Άγραφα. Αποτέλεσμα αυτής της διαντίδρασης είναι η οικοδόμηση σχέσεων αλληλοσεβασμού ανάμεσα στα μέλη του Θερινού Σχολείου (διδάσκοντες και εκπαιδευόμενοι) και στην τοπική κοινωνία... το ΘΕΣΤ πλέον έχει γίνει αποδεκτό ως ένας σοβαρός εκπαιδευτι-

κός οργανισμός που παράγει γνώση... και είναι το γεγονός που κλείνει με αξιοζήλευτο τρόπο τον Αύγουστο και το καλοκαίρι».

Είναι σημαντικό, που το ΘΕΣΤ ολοκληρώνει με την έντυπη έκδοση των πρακτικών μία ακόμη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Συρράκο το 2018. Έναν τόπο, που συνδυάζει τη γοητεία και την έμπνευση της φύσης με τις αναγκαίες υποδομές για την διεξαγωγή μιας απαιτητικής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι προβληματισμοί και ο γόνιμος διεπιστημονικός διάλογος που αναπτύσσονται κάθε φορά στο ΘΕΣΤ, ανάλογα με το θέμα της συνάντησης, καθώς και όσα μπορούν να καταγραφούν στο πλαίσιο μιας διήμερης επιτόπιας έρευνας, αναδεικνύουν πλευρές του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος των Τζουμέρκων και οι συναντήσεις των ΘΕΣΤ ευελπιστούμε να αποτελέσουν την αφορμή για πιο εμπειρισταυμένες μελέτες στο μέλλον.

Ελευθερία Γκαρτζονίκα-Κώτσικα

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΚΙΧΛΗΣ

Μικρές ιστορίες και λογοτεχνικά παράδοξα μιας εικονικής πραγματικότητας

«Μικρές ιστορίες σε ενότητες, κάποιες αποτελούν εικόνες στερεής πραγματικότητας, κάποιες άλλες λογοτεχνικά "παράδοξα" μιας εικονικής πραγματικότητας».

Αφήνεται στη διάθεση του αναγνώστη να μετακινήσει τις διαχωριστικές (όχι κακή ιδέα, όταν μάλιστα έχει κουραστεί από τις συμβατότητες).

Κάποιες από αυτές ιδωμένες και "υπό άλλην γωνίαν", αυτή του έμμετρου λόγου.

Τα πρόσωπα, ψυχές ανεμισμένες, άλλοτε γειωμένες, κινούνται σε αντιρομαντικά τοπία, στη γη τους, στον ουρανό τους ή στην κόλασή τους, εν μέσω ελέους και οριακών βιωμάτων.

Το "παρελθόν" συμπλέκεται με το "παρόν", όχι εριστικά, αλλά παραβολικά, για να διδάξει πως "η ζωή κάποτε ήταν κι αλλιώς".

Η μνήμη λειτουργεί ελλειπτικά για να περισώσει το διαφυγόν πάθος και τη νοσταλγία με τις αμφιθυμίες της. Μ' ένα πείραμα γραφής "άνευ όρων και ορίων", με γλωσσικό κώδικα ανάλογα με τη θεματολογία. Ενίοτε η γραφή βρίσκεται σ' επαφή με "φωνές" μιας γλώσσας από το παρελθόν ή από τις βαθιές

ρίζες ενός ιδιωματικού λόγου.

Όλα, πάντως, συναιρούνται στο κείμενο για να μιλήσει το κυρίως σημαίνον, η ζωή». (Από το οπισθόφυλλο)

Η γραφή, αν δεν «αποπνέει» την αναπνοή του γραφιά, αν δεν ακούγεται το γκουσολιανό του, το φύσημά του, δεν είναι γραφή. Θέλω να πω πως, αν δεν ανακαλύπτεις με τα γραφόμενα το εγώ, το συναίσθημα, τη σκέψη και τη λογική του γράφοντος, τότε καταπώς θα έλεγαν και στην Ήπειρο «άπιαστα πουλιά, πέντε τον παρά». Ουδεμία σχέση με την τέχνη. Και η τέχνη απαιτεί συναίσθημα, καθώς η λογοτεχνία αποκρυσταλλώνει τα ανθρώπινα συναισθήματα και δίνει την καλλιτεχνική μορφή της αφήγησης, της περιγραφής, του διαλόγου και της διήγησης. Αν τα πετυχαίνει όλα αυτά, τότε μπορούμε να πούμε ότι είναι έργο τέχνης. Τότε μετασχηματίζεται πνευματικά την πραγματικότητα. Και κάτι παραπάνω. Το δέσιμο. Το δέσιμο με την πραγματικότητα, ο αδιάσπαστος αυτός ιμάντας που δένει τον καλλιτέχνη με τη ζωή, το τότε με το τώρα, το θέλω με την πραγματικότητα. Σαράντα λέξεις φτάνουν

για να σε πείσουν. «Οι νοικοκυραίοι του, προσωρινά, σάμπως έναν αιώνα τώρα, ένας ένας πετούσαν απ' το παράθυρο. Από απελπισιά παρά από πόθο. Για το πουθενά, δίχως από πουθενά να 'χουν ποτέ γυρίσει. Μπορεί να πληγώθηκαν χτυπώντας παράθυρα ξένα. Ή μπορεί και να πέθαναν πετώντας...»

Με αριστοτεχνικό τρόπο αποτυπώνεται η πραγματικότητα που ορίζει πως ο Ηπειρώτης αφότου ρίξωσε στα «άπιαστα και απάτητα γκρεμοτόπια», «συνέζησε» με την ξενιτιά. Μακροπρόθεσμη ή εποχική, η ξενιτιά είναι σύμφυτη με την Ηπειρώτικη ψυχή. Πρόκειται για σαρανταμία ακριβώς λέξεις από το εξαιρετικό πόνημα της **Σταυρούλας Δημητρίου «Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΚΙΧΛΗΣ»** που ορίζει και προσδιορίζει πώς βίωσε και πώς βιώνει ο Ηπειρώτης την ξενιτιά.

Ποια η πραγματικότητα; «Ερ(η)μιά παιδάκι μ'. Ερ(η)μιά παντού!» Αυτά είναι τα πρώτα λόγια που θα ακούσει ο επισκέπτης στα Ηπειρώτικα χωριά. Από ποιους; Από τους κατοίκους. Από όσους έμειναν εκεί. Εκεί, ακλόνητοι στον τόπο τους

διαλαλώντας: «Βαρύς ο κόσμος να τον ζήσεις, όμως για λίγη περηφάνια το αξίζει». Άνθρωποι με αδούλωτη, υπερήφανη και καθαρή ηπειρώτικη σκέψη -βιγλάτορες και σηματοροί της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας- «βγάζουν» κραυγή πόνου, θύμησης, αγωνίας και αγανάκτησης: «Ανάθεμά σε ξενιτιά, με τα φαρμάκια πόχεις». Όσοι απόμειναν...

Κι από κοντά τα σπίτια μ' ανοιχτά παραθυρόφυλλα όχι από τον καιρό και την εγκατάλειψη, αλλά από την αναμονή «μήπως έρθει το παιδί να βρει αερισμένο το σπίτι». Αυτή ήταν η τελευταία πεθυμιά της μάνας. Η έκφραση μιας «αθαράπαιτης ελπίδας», όχι απελπισίας, που λαμπυρίζει στην αισιοδοξία «πού ξέρεις θα τού 'τυχαν πολλές δουλειές και δεν τα κατάφερε να 'ρθει», αλλά παράλληλα και ένα φεγγαρόλο παρόνοιο. «Τα ξένα είναι ο θάνατος».

Σπίτια που δικαιώνουν τον τίτλο: «Λίγο πριν το τέλος...»

Και η μνήμη λειτουργεί και η πένα δεν καταγράφει μόνο. Αποτυπώνει...

«Η μνήμη είναι πάντα δύναμη που αναζητάμε έξω από τον εαυτό μας. Και πάντα κάτι μουρ-

Το βιβλίο της Σταυρούλας Δημητρίου, εκδ. Λιβάνη, 2017

μουρίζει... συνήθως στεγνωμένες εικόνες και λέξεις. Αυτό είναι πραγματικά προπονητική. Και όταν κάνεις ταμείο μνήμης, θέλεις ουκ ολίγα τετράστιχα, εξάστιχα και δεκαπεντασύλλαβα ανάλογα, από είκοσι έως καμιά πενηνταριά καταιγίδες και λιμάνια και ό,τι άλλο...»

Η μνήμη «άκαυτη βάτος» που τη συνδυαζίζει αληθινά η πνευματική δημιουργία και την ασαλώνει η ζωντάνια της ελληνικής παράδοσης, που ούτε λησμονείται κι ούτε εξαφανίζεται από τη συνειδησή μας. Αυτή και είναι προσφορά!

Χρήστος Α. Τούμπουρος

ΠΣΕ: Πλαίσιο ολοκληρωμένου Περιφερειακού Ενεργειακού Σχεδιασμού

Η απόφαση του ΔΣ της ΠΣΕ έχει ως εξής:

1. Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) «είναι ο οδικός χάρτης προς την μακροπρόθεσμη ευρωπαϊκή στρατηγική για μία οικονομία μηδενικού άνθρακα έως το 2050 με σκοπό την αναθεώρηση των κύριων στόχων σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), και Εξοικονόμηση Ενέργειας (ΕΞΕ) για το 2030». Ο εθνικός οδικός χάρτης για το 2050 προωθεί την αναμόρφωση του ενεργειακού τομέα, στα πλαίσια της πολιτικής απελευθέρωσης της ενέργειας σύμφωνα με τους κανονισμούς της Ε.Ε.

Το ενεργειακό ισοζύγιο το 2020 διαμορφώθηκε σε 29% ΑΠΕ, 36% φυσικό αέριο, 11% λιγνίτης, 6% υδροηλεκτρικά και 18% εισαγωγές.

2. Ποιος Ενεργειακός Σχεδιασμός;

Με βάση τα παραπάνω εύλογα δημιουργούνται οι κάτωθι προβληματισμοί:

ΛΙΓΝΙΤΗΣ

Προβλέπεται περιορισμός της ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη, με δραματική μείωση της αξιοποίησής του, δηλαδή της βασικής, φθηνής, εγχώριας πηγής ενέργειας που αυξάνει την ενεργειακή εξάρτηση της χώρας, τη στιγμή που έχουν βρεθεί τεχνολογίες, φιλικές προς το περιβάλλον. Η Ελλάδα είναι η 7η χώρα στον κόσμο και ο τέταρτος μεγαλύτερος παραγωγός λιγνίτη στα ευρωπαϊκά κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (ΙΕΑ) (μετά τη Γερμανία, την Πολωνία και την Τσεχία). Σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα των λιγνιτών της χώρας μας είναι η χαμηλή περιεκτικότητα σε καύσιμο θείο. Πολλές Ευρωπαϊκές χώρες δεν καταργούν τον λιγνίτη εφαρμόζοντας τέτοιες τεχνολογίες, όπως άλλωστε και η χώρα μας αφού το 2022 θα εγκαινιάσει στην Πτολεμαίδα τον πιο σύγχρονο σταθμό. (Επένδυση που άρχισε το 2014, και κοστίζει πάνω από 2,5 δις Ευρώ). Αξίζει να σημειωθεί ότι το σημερινό επίπεδο διείσδυσης ΑΠΕ (με εισαγωγή 6.5 GW περίπου αιολικών και φωτοβολταϊκών σταθμών στο διασυνδεδεμένο σύστημα σταδιακά τα προηγούμενα χρόνια) έχει επιτευχθεί χωρίς νέες εγκαταστάσεις αποθήκευσης. Με δεδομένη ήδη την προβληματική φύση της ηλεκτροπαραγωγής από αιολικά πάρκα και Φωτοβολταϊκά (Φ/Β) λόγω έκτακτων καιρικών φαινομένων, έλλειψης ηλιοφάνειας και ανέμων τίθεται ένα θέμα στον κατά πόσο τελικά θα μπορέσει να συμβάλλουν στην ενίσχυση του μείγματος ηλεκτροπαραγωγής της χώρας. Πρόσφατο γεγονός τα καιρικά φαινόμενα "ΜΗΔΕΙΑ" που έθεσαν άμεσα σε λειτουργία τους λιγνιτικούς σταθμούς. Από την άλλη πλευρά για την αποθήκευση ενέργειας χρειάζονται μπαταρίες που παίζουν μεγάλο ρόλο στην ενεργειακή μετάβαση. Αυτό αντικατοπτρίζεται στην τιμή των πρώτων υλών της μπαταρίας, συμπεριλαμβανομένου του κοβαλτίου, του νικελίου και του λιθίου, τα οποία αυξάνονται με την πάροδο του τρέχοντος ανταγωνισμού των εμπορευμάτων. Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σημαντικά κοιτάσματα νικελίου στο υπέδαφός της. Σε τέτοιες ευνοϊκές συγκυρίες η χώρα μας απαξιώνει την ΛΑΡΚΟ του μεγαλύτερου συγκροτήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και προγραμματίζει την πώλησή της.

Σε μια μια δέσμη έντεκα προτάσεων, που μπορούν να αποτελέσουν το πλαίσιο για την ολοκληρωμένη, και όχι αποσπασματική, προσέγγιση του Περιφερειακού Ενεργειακού Σχεδιασμού κατέληξε ομόφωνα το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (ΠΣΕ), στην ειδική συνεδρίαση της 21ης Απριλίου 2021. Η απόφαση, που πάρθηκε μετά από αναλυτική εισήγηση της Επιτροπής Ανάπτυξης, συζητήθηκε στο Γενικό Συμβούλιο των Σωματείων-μελών της ΠΣΕ σε τηλεδιάσκεψη στις 12 Μαΐου, ώρα 6 μ.μ.

ΜΕΙΓΜΑ ΚΑΥΣΙΜΟΥ ΓΙΑ ΟΛΗ ΤΗ ΧΩΡΑ (2017)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΩΝ	ΔΙΑΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	ΜΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΝΟΛΟ	ΜΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΡΗΤΗ
ΛΙΓΝΙΤΙΚΗ	20,00%	0,00%	0,00%
ΠΕΤΡΕΛΑΙΚΗ	0,00%	82,70%	78,40%
ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	31,10%	0,00%	0,00%
ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΗ	6,50%	0,00%	0,00%
ΑΠΕ	23,40%	17,30%	21,60%
ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ	19,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	100,00%	100,00%	100,00%

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2030 ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟΧΩΝ

Ηλεκτροπαραγωγή - Ισχύς [GW]	2020	2022	2025	2027	2030
Λιγνίτης	3,9	2,9	0,7	0,7	0,0
Πετρελαϊκά (συμπ. Διυλιστήρια)	1,9	1,7	1,0	1,0	0,3
Φ. Αέριο	5,2	6,0	6,9	6,9	6,9
Βιοενέργεια	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Υ/Η (συμπεριλαμβανομένων μεικτών αντλητικών)	3,4	3,7	3,8	3,9	3,9
Αιολικά	3,6	4,2	5,2	6,0	7,0
Φ/Β	3,0	3,9	5,3	6,3	7,7
Ηλιοθερμικοί σταθμοί	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Γεωθερμία	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Σύνολο	21.1	22.6	23.1	24.9	26.2

ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

Προβλέπεται αξιοποίηση φυσικού αερίου για την ηλεκτροπαραγωγή. Οι μεγάλοι ιδιωτικοί όμιλοι προτιμούν το φυσικό αέριο, αφού το μικρό αρχικό κόστος οδηγεί σε μεγαλύτερα κέρδη, μέσω της σύνδεσης με συστήματα αγωγών φυσικού αερίου. Ήδη άρχισαν μεταφορές σχιστολιθικού αερίου από τις ΗΠΑ ενώ προγραμματίζονται δύο νέοι αγωγοί. Ο αγωγός IGI Poseidon θα ξεκινά από τους Κήπους Έβρου, και ο EastMed από τη Λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου, θα συνδέονται με έναν σταθμό συμπίεσης στο Φλωροβούνι Θεσπρωτίας, με τελικό προορισμό την Ιταλία. Το 2020 ήταν χρονιά ρεκόρ για την κατανάλωση φυσικού αερίου στην Ελλάδα, με αύξηση 9.6% συγκριτικά με το 2019 και 99% σε σχέση με το 2014. Ειδικότερα οι ηλεκτροπαραγωγοί κάλυψαν το 65% της ζήτησης φυσικού αερίου, το δίκτυο διανομής το CNG το 18.5 %, και η βιομηχανία το 16.5%.(CNG:Το Δίκτυο Πρατηρίων με φυσικό αέριο κίνησης). Επίσης χρονιά ρεκόρ για την αεριοποίηση Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ) της Ρεβυθούσας, με αύξηση 3.8% συγκριτικά με το 2019. Σταθερά υψηλά τα επίπεδα εισαγωγών LNG, με 49 φορτία από 8 χώρες. Σημαντική αύξηση των εισαγωγών από ΗΠΑ, από 2.5 Twh το 2019 σε 16 Twh το 2020. (1Τεραβατώρα-Twh=109 Κιλοβατώρες -kWh). Το δίκτυο φυσικού αερίου επεκτείνεται. Ο βαθμός κάλυψης της επικράτειας από 28% σήμερα αναμένεται να ανέλθει σε 40% το 2024. Ήδη στην Ήπειρο εγκρίθηκε η παροχή Φ.Α. στις πόλεις Άρτα, Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα και Πρέβεζα.

ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΑΠΕ)

Τίθεται πλέον στόχος για μερίδιο συμμετοχής των ΑΠΕ κατ' ελάχιστον στο 35%, αντί του 31% που είχε τεθεί στο αρχικό σχέδιο ΕΣΕΚ, και επίσης σημαντικά υψηλότερο και από τον κεντρικό Ευρωπαϊκό στόχο για τις ΑΠΕ που είναι στο 32%. (Βιομάζα, Υδατικό Δυναμικό, Αιολικό δυναμικό, Φωτοβολταϊκά, περιοχές γεωθερμικού ενδιαφέροντος).

Το 2016 θεσμοθετήθηκε το νέο πλαίσιο για τη στήριξη των ΑΠΕ (ν. 4414/2016, ΦΕΚ 149 Α') με σκοπό:

Την εναρμόνιση με τις «Κατευθυντήριες Γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020)» (ΕΕ C200/28.6.2014).

Τη σταδιακή ενσωμάτωση και συμμετοχή των Α.Π.Ε και Συμπαράγωγη Ηλεκτρισμού-Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.) στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας με το βέλτιστο τρόπο σε επίπεδο κόστους-οφέλους για την κοινωνία και τον τελικό καταναλωτή.

Περαιτέρω, με το Ν. 4643/2019 (ΦΕΚ 193 Α') συμπληρώθηκε το πλαίσιο λειτουργίας των σταθμών ΑΠΕ που θεσπίστηκε με το Ν. 4414/2016 δίνοντας τη δυνατότητα στους σταθμούς ΑΠΕ να συμμετέχουν απευθείας στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρισμού και να αμείβονται από τους εν ισχύ μηχανισμούς της χωρίς να λάβουν λειτουργική ενίσχυση.

Αν κατασκευαστούν και λειτουργή-

σουν όλα τα αιολικά πάρκα που έχουν αιτηθεί άδεια, τότε η Ελλάδα θα ξεπεράσει το δεσμευτικό στόχο της έναντι της ΕΕ κατά έξι φορές!

Το βασικό κριτήριο των επεμβάσεων αυτών είναι το κέρδος των πολυεθνικών εταιρειών. Σε αυτό υποτάσσονται τα πάντα. Συνήγοροι αυτών όλες οι κυβερνήσεις με τις σκανδαλώδεις ρυθμίσεις όπως μεταξύ άλλων ο Ν.44149 /2016 (Νέο καθεστώς στήριξης των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας), οι επιδοτήσεις της ΕΕ, το ΕΤΜΕΑΡ κ.λ.π. Τα ποσοστά συγχρηματοδότησης ανά κατηγορία περιφερειών για το ΕΤΠΑ, όπως προτείνεται στον κανονισμό κοινών διατάξεων είναι τα εξής:

- 70% για τις λιγότερο αναπτυγμένες
- 55% για τις περιφέρειες σε μετάβαση
- 40% για τις περισσότερο αναπτυγμένες

Σημειώνεται ότι όλες οι περιφέρειες της Ελλάδος εντάσσονται στην πρώτη κατηγορία εκτός από την Αττική και το Νότιο Αιγαίο που εντάσσονται στις περιφέρειες σε μετάβαση. Επίσης το ποσοστό συγχρηματοδότησης για το Ταμείο Συνοχής, όπως προτείνεται στον κανονισμό κοινών διατάξεων είναι 70% για όλες τις περιφέρειες. Μία επιπλέον πηγή χρηματοδότησης του ΕΣΕΚ είναι δυνατό να αποτελέσουν οι εθνικοί πόροι του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

Η αξιοποίηση όλων των πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ και μη) θα μπορούσε να έχει πραγματικά θετικό για την προσαρμογή του περιβάλλοντος αντίκτυπο μόνο στο πλαίσιο μιας οικονομίας που δεν θα είναι σχεδιασμένη με κριτήριο το κέρδος των πολυεθνικών εταιρειών. Σήμερα εμφανίζονται νέες τεχνολογικές δυνατότητες που δεν ολοκληρώνονται ή μένουν αναξιοποίητες (Γεωθερμία) είτε λόγω χαμηλού ποσοστού κέρδους των ομίλων είτε λόγω του ότι η έρευνα για το εάν είναι πραγματικά δυνατή και ασφαλής η εφαρμογή τους είναι "κοστοβόρα" για τα μονοπώλια. Το μοναδικό βεβαιωμένο γεωθερμικό πεδίο της Περιφέρειας εντοπίζεται στις Σικιές Άρτας και είναι χαμηλής θερμοκρασίας. Σύμφωνα με ειδική μελέτη (ΙΓΜΕ) προτείνεται η αξιοποίηση του πεδίου για θέρμανση θερμοκηπίων, ιχθυοκαλλιέργεια, αντιπαγετική προστασία, κάλυψη θερμικών αναγκών πτηνοτροφικών μονάδων, θέρμανση οικισμών και ιαματικό τουρισμό. Όμως δεν αποφέρει τα τεράστια κέρδη που επιζητούν οι Πολυεθνικές και οι Όμιλοι. Επίσης το υδρογόνο θα αποτελέσει βασικό συστατικό του μελλοντικού ενεργειακού συστήματος, ως πηγή ενέργειας ουδέτερου άνθρακα καθώς και η αξιοποίηση της κυματικής ενέργειας.

Διαμορφώνεται ένα ολόκληρο πλέγμα κρατικών παρεμβάσεων υπέρ των ιδιωτικών ομίλων, που σε καμιά περίπτωση δεν εξασφαλίζουν αυτάρκεια ούτε φθηνά τιμολόγια στα λαϊκά νοικοκυριά, αλλά εντείνουν την ενεργειακή φτώχεια στις λαϊκές οικογένειες. Γι' αυτό τα λαϊκά νοικοκυριά την τελευταία δεκαετία βλέπουν απανωτές αυξήσεις στα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος και βέβαια τα χρέη να αγγίζουν τα δύο δισεκατομμύρια.

3. Περιφερειακός Ενεργειακός Σχεδιασμός

• Τα έργα που έχουν εγκριθεί ή προγραμματίζονται τι εξυπηρετούν, ποια είναι η σκοπιμότητά τους, ποιο το

☞ από σελ 12

μέγεθος σε σχέση με το περιβάλλοντα χώρο, ποιες επιπτώσεις έχουν στο Περιβάλλον και στην Ανάπτυξη, ποια η αποτίμηση των επιπτώσεων στο Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον;

- Η αγροτική οικονομία της Περιφέρειας εξειδικεύεται στην κτηνοτροφία, η οποία αποτελεί βάση σημαντικής μερίδας του δευτερογενούς τομέα (κλάδος τροφίμων). Άλλες σημαντικές δραστηριότητες είναι η αλιεία, η δασοκομία, τα κτηνοτροφικά φυτά και η καλλιέργεια εσπεριδοειδών. Στην Περιφέρεια παράγεται:

1. 22% της συνολικής παραγωγής εσπεριδοειδών (2η μετά την Πελοπόννησο),

2. 15% της παραγωγής κρέατος (2η μετά την Κεντρική Μακεδονία),

3. 13% τυριού (2η μετά τη Θεσσαλία).

4. Άλλες δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα στην Περιφέρεια είναι:

5. η μελισσοκομία που εμφανίζει δυναμική ανάπτυξη, όπως και η αξιοποίηση της μοναδικής βιοποικιλότητας (αρωματικά φυτά, βότανα, μανιτάρια κ.λ.π.)

6. η ιχθυοκαλλιέργεια, ιδίως των γλυκών νερών, αποδίδει το 55% της συνολικής παραγωγής πέστροφας της χώρας (2000)

Η Ήπειρος "εξάγει":

- το 60% των παραγόμενων κτηνοτροφικών προϊόντων

- το 90% του παραγόμενου κοτόπουλου

- το 30% των νεοσσών 1ης ημέρας

- το 80% του χοιρείου κρέατος

- το 65% των αρνιών και εριφίων

- το 75% των τυροκομικών προϊόντων (το 18% σε χώρες του εξωτερικού,

- το 57% στην υπόλοιπη Ελλάδα).

- Κάθε ανθρωπογενής δραστηριότητα πρέπει να είναι εναρμονισμένη με τον Εθνικό Χωρικό Σχεδιασμό, τον Περιφερειακό Χωρικό Σχεδιασμό ((ΠΧΠΠ) και τα επιμέρους Ειδικά Πλάγια Χωροταξικού Σχεδιασμού.

- Υπάρχει σημαντικός αριθμός ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών που συνθέτουν τη φυσιογνωμία της Ήπειρου, ως προς τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος και στοιχειοθετούν την οικολογική και αισθητική της αξία, που καταδεικνύεται από το γεγονός ότι στην Ήπειρο έχουν συσταθεί και λειτουργούν πέντε (5) από τους είκοσι οκτώ (28) Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας μας.

- Στο ιδιαίτερα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα του φυσικού περιβάλλοντος θα πρέπει να προστεθεί και η **πολιτιστική φυσιογνωμία της Περιφέρειας**.

- Η σχέση μεταξύ περιβαλλοντικών ρύπων και υγείας είναι πολύπλοκη, και ενέχει μεγάλη αβεβαιότητα. Η προστασία του περιβάλλοντος, αποτελεί ένα τεράστιο κοινωνικοοικονομικό παγκόσμιο πρόβλημα που κυριάρχησε τις τελευταίες δεκαετίες στη διεθνή κοινότητα. Ο Ν.1650/86 προτείνει να απαγορεύονται ενέργειες ή δραστηριότητες που μπορούν να επιφέρουν καταστροφική φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων τοπίων ή στοιχείων του τοπίου. Στο κρίσιμο ζήτημα των κυρώσεων, η οδηγία 2013/30 αναφέρει πως «τα κράτη μέλη ορίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επιβάλλονται». Βέβαια πρόσφατα ψηφίστηκε ο Ν.4685/20 βάσει του οποίου επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων εξορύξεων, ΑΠΕ κ.λ.π. και εντός Προστατευόμενων Περιοχών και πολλές άλλες διατάξεις σε βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος.

- Το καρστικό σύστημα Ιωαννίνων αποτελεί τον υδρογεωλογικό κόμβο του υδατικού διαμερίσματος Ήπειρου, δεδομένου ότι η υπόγεια απορροή του επηρεάζει και ρυθμίζει σε ένα μεγάλο ποσοστό τις παροχές του Αράχθου, αλλά κυρίως του Καλαμά και του Λού-

ρου, ποταμοί στους οποίους κατά κύριο λόγο αποστραγγίζεται υπόγεια το σύστημα!! Τα Σχέδια Ασφάλειας Νερού (ΣΑΝ) αποτελούν μία ολιστική προσέγγιση που σχετίζεται με την ποιτική διαχείριση των υδάτων από την πηγή του νερού έως και τη διανομή και εστιάζοντας στην ανάγκη εφαρμογής μέτρων ελέγχου σε κάθε κρίκο της αλυσίδας υδροδότησης. Οι ζώνες προστασίας των σημείων ή πεδίων υδροληψίας που εξυπηρετούν δίκτυα ύδρευσης τα οποία λειτουργούν Δήμοι, Σύνδεσμοι Δήμων, ΔΕΥΑ, Διαδημοτικές ΕΥΑ και Εταιρείες Ύδρευσης καθορίζονται κατόπιν εκπόνησης ειδικών υδρογεωλογικών μελετών, οι οποίες θα είναι σύμφωνες με τις προδιαγραφές που έχουν ήδη καταρτιστεί και δημοσιοποιηθεί από την ΕΓΥ.

4. Οι εξελίξεις σχετικά με τις Επενδύσεις

Είναι θετικό ότι φορείς έχουν κατά περίπτωση εκφράσει αρνητική γνώμη-δότηση για προτάσεις διαφόρων επενδύσεων.

Το Περιφερειακό Συμβούλιο (Π.Σ.) γνωμοδότησε αρνητικά για επένδυση Αιολικοί Σταθμοί Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) στην περιοχή Μετσόβου. Όμως είχε προηγηθεί η θηριώδης επέμβαση στον Κασσιδιάρη, στη Νότια Πίνδο και έρχεται το Σούλι και η Κρανιά με αντίστοιχες επεμβάσεις. Καμία απόφαση του Π.Σ. Δημιουργεί επιπλέον ερωτηματικά η πρόταση του κ. Περιφερειάρχη για απόρριψη εγκατάστασης ΑΠΕ πάνω από τα 1400 μ. Το ύψος καθορίζει την εγκατάσταση και όχι συνολικά οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις; Ο Δήμος Πωγωνίου δικαιολογημένα απορρίπτει την εγκατάσταση Μονάδας παραγωγής Βιοαερίου με περιβαλλοντικά κριτήρια. Οι Δήμοι Ζηρού και Δωδώνης σωστά απορρίπτουν την εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ στην περιοχή τους. Όμως για άλλες περιοχές δεν εκφράζονται, όπως επίσης για τις επενδύσεις των Υ/Α.

Έρχονται προτάσεις για Υδροηλεκτρικά (Υ/Η) έργα στα ποτάμια μας. Πόσα Υ/Η έργα αντέχει ένα ποτάμι; Θα απαιτήσουμε να υπάρξει μια ολοκληρωμένη μελέτη, για την φέρουσα ικανότητά τους;

5. Πρόταση

Στα πλαίσια των προαναφερθέντων πρέπει ολοκληρωμένα και όχι αποσπασματικά να προσεγγίσουμε τον Περιφερειακό Ενεργειακό Σχεδιασμό. Απαιτείται άμεσα η Περιφέρεια να εγκρίνει τον Στρατηγικό Περιφερειακό Σχεδιασμό, όπως π.χ. η Περιφέρεια Δυτ. Ελλάδας. Βέβαια είναι εξεταστέο κατά πόσο θα ανταποκρίνεται στους προβληματισμούς που αναπτύχθηκαν. Βασικές παράμετροι που πρέπει να εξετασθούν:

1. Ενεργειακό μείγμα που πρέπει να επιλεγεί για την Περιφέρεια.

2. Αναστολή όλων των διαδικασιών αδειοδότησης και υλοποίησης υποδομών ΑΠΕ μέχρι την ολοκλήρωση του Ειδικού Χωροταξικού ΑΠΕ Περιφέρειας.

3. Ορισμός περιοχών αποκλεισμού χωροθέτησης ΑΠΕ.

4. Πόσα Υ/Η έργα και ποιου δυναμικού αντέχει ένα ποτάμι; Εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης, για την φέρουσα ικανότητά τους στα Υ/Α έργα.

5. Σε κάθε επένδυση εξέταση του ενεργειακού ισοζυγίου που προκύπτει (κατανάλωση ενέργειας για παραγωγή και λειτουργία σε αντιστοιχία με την παραγόμενη από την μονάδα), σε συνάρτηση του χρόνου απόσβεσης.

6. Εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης για την προστασία των πηγών ύδατος.

7. Θεσμοθέτηση αποφασιστικού ρόλου του Περιφερειακού Συμβουλίου και των Δημοτικών Συμβουλίων.

8. Κατάργηση του χαρατσιού του ΕΤΜΕΑΡ, που επιβαρύνει τους λογαριασμούς ρεύματος για να χρηματοδοτούνται οι επιχειρηματίες της "Πράσι-

νης Ενέργειας", ως ελάχιστο βήμα για φθινό ρεύμα για τα λαϊκά στρώματα.

9. Κατάθεση ψηφίσματος στα αρμόδια Υπουργεία για κατάργηση των διατάξεων του Ν.4685/20 βάσει του οποίου επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων εξορύξεων, ΑΠΕ κ.λ.π. και εντός Προστατευόμενων Περιοχών και πολλές άλλες διατάξεις σε βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος.

10. Λειτουργία των Λιγνιτικών Σταθμών πέραν το 2028.

11. Τη θεσμοθέτηση αλλαγών και ισχυρών ανταποδοτικών, με όρους

δημιουργίας θέσεων εργασίας, εισοδήματος και αξιών περιβάλλοντος.

Το ΔΣ της ΠΣΕ αποφάσισε την σύγκληση του Γενικού Συμβουλίου των σωματείων μελών της σε τηλεδιάσκεψη, με μοναδικό θέμα τον Ενεργειακό Σχεδιασμό της Ήπειρου την Τετάρτη 12 Μαΐου 2021 στις 6μμ. Η συνεδρίαση θα έχει διευρυμένη σύνθεση και καλούνται επιπλέον εκπρόσωποι της Περιφέρειας Ήπειρου, του Περιφερειακού Συμβουλίου, των Δήμων της Ήπειρου των επιτροπών αγώνα που έχουν δημιουργηθεί.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

Στις 27.4.2021 το Γραφείο Τύπου της ΠΣΕ, και με τίτλο «ΑΠΟΦΑΣΗ Δ.Σ για τον Ενεργειακό Σχεδιασμό της Ήπειρου», εξέδωσε παρακάτω Δελτίο Τύπου

«Το ΔΣ της ΠΣΕ συνεδρίασε την Τετάρτη 21 Απριλίου 2021 σε έκτακτη ειδική συνεδρίαση με θέμα τον Ενεργειακό Σχεδιασμό της Ήπειρου. Το ΔΣ εξέτασε αναλυτικά την εισήγηση της **Επιτροπής Ανάπτυξης** και περιβάλλοντος του ΔΣ την οποία και ψήφισε ομόφωνα. Το αναλυτικό κείμενο δίνεται στη δημοσιότητα ως συνημμένο στο παρόν Δ.Τ και στα μέσα της Συνομοσπονδίας. Η Ήπειρος αλλά και ολόκληρη η πατρίδα μας, ειδικά το τελευταίο χρονικό διάστημα, αντιμετωπίζει ένα καταίγιμο προτάσεων για επενδύσεις σχετικά με την παραγωγή Ενέργειας, στα πλαίσια Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Το ενεργειακό ισοζύγιο το 2020 διαμορφώθηκε σε 29% ΑΠΕ, 36% φυσικό αέριο, 11% λιγνίτη, 6% υδροηλεκτρικά και 18% εισαγωγές. Από την πρακτική αυτή ανακύπτουν εύλογα και φυσικά ερωτήματα, αφού τα έργα που έχουν εκτελεστεί ή προγραμματίζονται προς εκτέλεση δεν έχει ακόμη διευκρινιστεί η σκοπιμότητά τους και γενικότερα η σχέση τους με το περιβάλλον. Είναι χαρακτηριστικό πως, αν κατασκευαστούν και λειτουργήσουν όλα τα αιολικά πάρκα που οι διάφοροι επενδυτές έχουν αιτήσει την αδειοδότηση της λειτουργίας τους, τότε η Ελλάδα θα ξεπεράσει τον δεσμευτικό στόχο της έναντι της ΕΕ κατά έξι φορές!

Είναι σίγουρο πως αναμένεται να προκληθούν σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μόνιμου χαρακτήρα, μη αναστρέψιμες. Εύλογα, λοιπόν, δημιουργούνται σοβαροί προβληματισμοί για τις επιπτώσεις:

- Στο περιβάλλον και την πολιτιστική φυσιογνωμία της Περιφέρειας που, μεταξύ άλλων, υπάρχει σημαντικός αριθμός ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών (λειτουργούν πέντε από τους είκοσι οκτώ Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας μας),

- Στην αγροτική οικονομία που εξειδικεύεται στην κτηνοτροφία, αλιεία, δασοκομία, κτηνοτροφικά φυτά και την καλλιέργεια εσπεριδοειδών, στον τουρισμό, το τοπίο, τη μορφολογία του εδάφους, το τοπίο, την χλωρίδα, την πανίδα, την ορνιθοπανίδα και στο Υδάτινο Δυναμικό.

Είναι θετικό ότι φορείς έχουν κατά περίπτωση εκφράσει αρνητική γνώμη-δότηση για προτάσεις διαφόρων επενδύσεων. Στα πλαίσια των προαναφερθέντων πρέπει ολοκληρωμένα και όχι αποσπασματικά να προσεγγίσουμε τον Περιφερειακό Ενεργειακό Σχεδιασμό. Βασικές παράμετροι που πρέπει να εξετασθούν:

Ενεργειακό μείγμα που πρέπει να επιλεγεί για την Περιφέρεια.

- Αναστολή όλων των διαδικασιών αδειοδότησης και υλοποίησης υποδομών ΑΠΕ μέχρι την ολοκλήρωση του Ειδικού Χωροταξικού ΑΠΕ Περιφέρειας.

- Ορισμός περιοχών αποκλεισμού χωροθέτησης ΑΠΕ.

- Πόσα Υ/Η έργα και ποιου δυναμικού αντέχει ένα ποτάμι; Εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης, για την φέρουσα ικανότητά τους στα Υ/Α έργα.

- Σε κάθε επένδυση εξέταση του ενεργειακού ισοζυγίου που προκύπτει (κατανάλωση ενέργειας για παραγωγή και λειτουργία σε αντιστοιχία με την παραγόμενη από την μονάδα), σε συνάρτηση του χρόνου απόσβεσης.

- Εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης για την προστασία των πηγών ύδατος.

- Θεσμοθέτηση αποφασιστικού ρόλου του Περιφερειακού Συμβουλίου και των Δημοτικών Συμβουλίων.

- Κατάθεση ψηφίσματος στα αρμόδια Υπουργεία για κατάργηση των διατάξεων του Ν.4685/20 βάσει του οποίου επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων εξορύξεων, ΑΠΕ κ.λ.π. και εντός Προστατευόμενων Περιοχών και πολλές άλλες διατάξεις σε βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος.

- Τη θεσμοθέτηση αλλαγών και ισχυρών ανταποδοτικών, με όρους δημιουργίας θέσεων εργασίας, εισοδήματος και αξιών περιβάλλοντος.

Το ΔΣ της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας θεωρεί ότι, με βάση τον γενικότερο σχεδιασμό, πρωταρχική σημασία έχει η ενημέρωση των πολιτών και η απόκτηση καταναλωτικής συνείδησης ενέργειας. Πέρα από αυτά, όμως, η αξιοποίηση όλων των πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ και μη) θα μπορούσε να έχει πραγματικά θετικό για την προστασία του περιβάλλοντος αντίκτυπο, εφόσον πραγματοποιηθεί στα πλαίσια προγραμματισμένης πολιτικής, με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και με το αξίωμα πως τα φυσικά αγαθά ανήκουν σε όλους τους πολίτες.

Για τους λόγους αυτούς αποφάσισε τη σύγκληση του Γενικού Συμβουλίου των σωματείων μελών της σε τηλεδιάσκεψη, με μοναδικό θέμα τον Ενεργειακό Σχεδιασμό της Ήπειρου, την Τετάρτη 12 Μαΐου 2021 στις 6μμ. Η συνεδρίαση θα έχει διευρυμένη σύνθεση και καλούνται επιπλέον εκπρόσωποι της Περιφέρειας Ήπειρου, του Περιφερειακού Συμβουλίου, των Δήμων της Ήπειρου των επιτροπών αγώνα που έχουν δημιουργηθεί. Παρακαλούνται όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν να αποστείλουν σχετικό αίτημα στη γραμματεία της ΠΣΕ μέχρι την Τρίτη 11/5/21 στις 3μμ, ώστε να λάβουν τον σύνδεσμο».

Όλα τα μαλάματα της Ήπειρος!

Ο Δημήτρης Φεργάδης με πόνο και ωκεανό συναισθημάτων ζωγραφίζει και αποχαιρετά τον Τάκη Μουσαφίρη*

«...Δεν στο πα χαλασιά μου/ στο μύλο να μη πας, χαλασιά μου...»

Αν, έστω, λίγο γνώριζες τον Τάκη... εύκολα θα μπορούσες να γράψεις βιβλίο. Ολόκληρο. Όχι για το «φενιγίο» του, μόνο. Ή τον πληθωρικό, συνθετικό του έργο. Έντεκα του Μάρτη, τρέχοντας -τρέχει, τρέχει... έτρεξε, Τάκη ο χρόνος, έτρεξε- έτους. «Γιάννη μου το μαντήλι σου, τι τόχεις λερωμένο... Το λέρωσε...». Που πόνεσε. Πολύ. Όλη την Ελλάδα. Και που εγώ, δυσκολεύτηκα. Να γράψω. Πάρα πολύ. -«Γιατί... Τι να γράψω, είπα». Που να μην έχει γραφτεί για τον Τάκη. Αυτές και όχι μόνο, τις ημέρες- Άντε το βαφτιστικό του, να μην το ξέρουνε πολλοί...

- Παναγιώτης, το λοιπόν... Παναγιώτης Μουσαφίρης, Γιαννιώτης, από τους Καλαρύτες... της Ήπειρος. Απειρωτών. Συνομήλικος.

Όλα τα άλλα είναι... ειπωμένα, γραμμένα, γνωστά και ... τραγουδιμένα. Από τους πιο επιτυχημένους -πηγαίους- λαϊκούς συνθέτες μας. «Σημάδεψε» κοντά δύο δεκαετίες. Συμπαθής, γήινος, «παππουλίστικος» αφιγητής και μοναδικά ταπεινός. Θυμόσοφος. Τον «άκουγες» τον Τάκη. Τον άκουγες...

Με ταλέντο... Όλα τα μαλάματα. Της Ήπειρος.

Με γνώσεις... Όλα τα γράμματα. Της Ήπειρος.

Μετουσιωμένες σε λόγο και ήχο - θρόισμα... Διός Φυγός ... στη Δωδώνη - απλό, αγαπητικό, αισθηματικό. Ασημένιο. Να το καταλαβαίνεις με την πρώτη. Έτσι απλά, έτσι φυσικά. Όπως πέφτουν οι σταγόνες της βροχής. Χειμώνα καιρό ... από τις κεραμιδόπλακες των φτωχόσπιτων. Στα χωριά της Ήπειρος. Της Ελλάδας.

Έτσι βγαίνουν τα λόγια... έτσι έβγαίνει ο ήχος... για τον Τάκη. Δάκρυ σύννεφου, λέει.

Στο κλαρίνο ο **Τάσος Χαλκιάς**. Απειρωτών. «Μέρκο μοίρολόι».

«Χαλασιά μου χαλασιά μου/ ζωντανή είσαι χωριστά μου».

Γνωρίζομασε πολλές δεκαετίες, πίσω. Με τον Τάκη. Και οι κουβέντες μας, συνήθως ήτανε έξω από τα στενά επαγγελματικά πλαίσια. Σταράτες. «Στιπυρί το σπιρτί να πέφτουνε οι λέξεις. Να γίνονται ψωμί... ξεστό. Αυτό θα πει σταράτες κουβέντες».

Έλεγε ο μεγάλος **Άκης Πάνου**, όταν ανέβαινε -λίγες οι φορές- επάνω. Άλλοτες Ριζόπολη, άλλοτες -λιγότερο- Μεσογείων. Στη «γωνιά» (Ναγκόρνο Καραμπάχ) του Χάρη. Του Τσακμακσιάν.

Αχαρών... το βαφτιστικό αρμένικο. Που μου θυμίζανε κάτι από Μπρέχτ. Επιτυχίες, σουξέ, τραγουδιστές... Γιατί για τον Τάκη, όλη αυτή η διεργασία, το δέσιμο του λόγου, δηλαδή, με τον ήχο, δεν ήτανε «παίξε - γέλασε και χόρεψε» μόνο. Δεν ήτανε, έτσι απλά, η τεχνική αξιοποίησης ενός... ταλέντου. Ήτανε ... κάτι πάρα πολύ πιο σοβαρό. Ήτανε το μέσον για λαϊκή σύναξη και ... έξω ντέρτια και καημοί. Λαϊκά πράγματα, δηλαδή, και ανθρώπινα. Και δεν το ευέλπιζε σε συζητήσεις προσωπικής προβολής ή ανταγωνισμού. Τουλάχιστον -αυτά- μαζί μου. Είχε... άλλωστε, πάνω από χίλια διακόσια, έτσι λένε τα κιτάπια, «αξιγάπητα μοναχοπαίδια».

Σεμνός, ταπεινός, διακριτικός. Τον ζηλεύαν κι οι Αγγέλοι. Και ούτε που σε παραξένευε όταν -συνχά- σου μιλούσε για τον Φραγκίσκο. Ναι, ναι... τον Φραγκίσκο της Ασιζής. Κι άλλες ... για τον πατριώτη του συγγαφέα τον **Χατζή**. Τον **Δημήτρη**. Και «το τέλος της μικρής μας πόλης» του. Και ... πιο συχνά για το θαρραλέο θείο ... τον **Γιώζεφ Ελιγιά**.

Από λίγο και μετά που τον γνώριζες ... τα περίμενες όλα αυτά από τον Τάκη. Ήξερες... ότι ήξερε.

Είχα μείνει για λίγα χρόνια -γυμνάσιο- στην Ήπειρο. Δεκαετία του πενήντα. Στην Φιλιππιάδα. Δίπλα... η Στριβίνα, τα Λέλοβα, ο Αϊ Γιώργης, η Λίμνη Ζηρού («ορφανοτροφείο» -μην ξεχνιόμαστε, δεκαετία πενήντα, «ωραίες εποχές»). Ανασας Φρειδερίκης).

- Όλα, τώρα, έχουν αλλάξει.

Νησιώτης εγώ... αγάπησα πολύ την Ήπειρο. Και την μπομποτά... στα φιλόξενα φτωχόσπιτα των συμμαθητών μου. Λιγοστή. Έτσι και... μόνο από αυτό ο Τάκης με ένοιωθε από λίγο έως πολύ πατριώτη.

Φιλιππιαδίωτη με αποκαλούσε. Όταν βρισκόμαστε... το πιο πολύ για την Ήπειρο συζητούσαμε. Μνήμες νιότης. Για τα παλιά... ποδόσφαιρα. Για τον Ατρόμητο και τον Αβέρωφ (ο Τάκης ήταν Ατρόμητος) στα Γιάννενα. Τον Αετό και Παναμ-βρακικό στην Άρτα. Το μικρό και φτωχό Εθνικό της Φιλιππιάδας. Που ήμουν και παίχτης του, εγώ. Τότε... ΕΠΣ... Ηπείρου. Για να μην ξεχνιόμαστε....

Στο τηλέφωνο... Λίγο πριν κορονοϊού. Παραμονές Χριστουγέννων του δέκα εννιά.

- «Έρχομαι...». Και ήρθε. Στους Άγιους.

Στο καφέ του **Γιάννη Μαλτζέζου**. Στην πλατεία. Με το βιβλίο μου **«Με αφορμή την Columbia...»**. Διαβασμένο. Να του το αφιερώσω... Γ' αυτό και το τηλέφωνο. Εντυπωσιάστηκα. Πολύ. Αυτός ήτανε ο Τάκης...

«Πράξεως σπουδαίας και τελείας». Των ... χιλιάδων χιλιάδων αυτογράφων και φανατικών φίλων... Ο περιζήτητος. Εδώ, απλά, ένας... ζηλωτής Αναγνώστης. Οποία η τιμή... «Αρχή άνδρα δείκνυσι», λέγουσι. Και ο Τάκης με αυτά, έδειξε... πολλά.

Και να χαιρέται. Σαν να πήρε πλατινένιο. Δίσκο. Που το Πανεπιστήμιο της πατρίδας του, τα Γιάννενα, συμπεριέλαβε στα διδασκόμενα για την Ιστορία της δισκογραφίας συγγράμματα το βιβλίο του φίλου του. Το δικό μου βιβλίο «Με αφορμή την Columbia». Μεγαλόκαρδος. Ποτέ μίζερους.

Και είναι που αυτοί οι ελάχιστοι Τάκηδες, οι λαϊκοί «φανοί», τώρα, λείπουνε.

Είμαι -εκτιμώ- από τους ελάχιστους που είχα την επιλογή οι συζητήσεις μας με τον Τάκη να βρισκονται συχνά εκτός στενά επαγγελματικού, εμμονικού ενδιαφέροντος. Άλλωστε και αφού η θεματολογία των τραγουδιών του ήταν αντλημένη από την καθημερινότητα, τα συναισθήματα και το «βλέμμα» του ανθρώπου, της διπλανής πόρτας πάλι, ο Τάκης έμμεσα, μέσα ήτανε ... στα πράγματα.

Οι ... πληθυντικοί, που λέμε, στο τα-

ειραιάρχες, οι επαγγελματίες συνεργάτες, η νεοπλουτιστική, κοινωνική, οικονομική και πολιτική ελίτ, η light (λάιτ) διανοήση, «βουτυρώνουν», μονοδρομούν και μονοπωλούν τους δρόμους (δίοιοι) της λαϊκής μουσικής βιομηχανίας. Εδώ ο Τάκης... οδηγός φόρμουλας. Πρωταγωνιστεί. «Ο λαός τραγουδι, θέλει...» λέει ο άλλος Τάκης, ο **Σούκας**, Ηπειρώτης. Κομποσιτώνης αυτός (σε στίχους **Γιώργου Βρούβα**) κι αυτός ο Τάκης, ξοδεύει το πληθυντικό ταλέντο του στα «αντανακλαστικά» των ευαγών ιδρυμάτων της εποχής. Λαϊκό παιδί ο Τάκης ... Βάζοντας έτσι στην άκρη και σε πληθυντικό βαθμό τις αναγκαίες μηητικές διαδικασίες. Που χρειάζονται ... Για να φτάσει ο λαός στο άλλο τραγούδι, που μαεστρικά, τώρα του το ... Εγκαταλείπουν. Και περιθωριοποιείται. Το «άλλο» τραγούδι.

Υπό κάποια έννοια, λοιπόν και αφού το σύμπαν συνωμότησε τόσο - όσο... ο Τάκης αδικήθηκε... Από ποιόν; Κοντά στο νου και η γνώση. Ουδείς... ο αναμάρτητος. Μια και είναι από τους ελάχιστους που με το πηγαίο, λαϊκό ταλέντο του, την ευαισθησία, την «αφετηρία» του (ρολογάς, γαρ) και τις ρίζες του (Καλαρύτες), θα μπορούσε με επιτυχία και ασφάλεια να πατά σε δύο «βάρκες». Αυτήν του έρωτα (που πατά) κι αυτήν του «ψωμιού» (που δεν πατά). Απλά... απλά την κατάλληλη στιγμή και στην περίπτωση... το σύμπαν δεν συνωμότησε τόσο - όσο, ώστε να μην λείψει από δίπλα του (από το απλό παιδί από τα Γιάννενα) ο χρήσιμος Πυξ Λάξ του ψωμιού και της φάμπρικας.

Φεύγοντας (Χειμερινό Ηλιοστάσιο, πια. - Του είπα πως «από Μάρτη... εδώ, δίπλα στον Πευκώνα έρχονται κοπάδι οι τσαλαπτερινοί». - Μ' αρέσουνε ... μου είπε... και θα έρθω... Δεν ήρθε...)... προς το χώρο που είχε παρατήσει την παλιά - επίσημη αγαπημένη, όμως - μερσενιές του, στις γραμμές του τρένου, στον καταρτημένο σταθμό Πελοποννήσου... και βλέποντας την πλήρη εγκατάλειψη (βαγόνια, κτίρια, λεωφορεία - πλίνθοι και κέραμοι...) ... χωρίς πολλά, πολλά, αυθόρμητα, «ατάκα κι επί τόπου» (Τάκης είναι αυτός...).

«- Τι είναι εδώ, ρε Δημήτρη... Χαμπάρι...; Για τρέχτε, γιατί σύντομα σας βλέπω... ανάργυρους, σίγουρα, μεν, αλλά με ουρανοξύστες αλλά Μανχάταν... να αν δεν...».

Αυτή... Είναι η άλλη... «βάρκα»... αυτή που λέγαμε πιο πάνω.

Χρόνος και κάτι... και είναι όπως τα 'πε για τον τόπο μας ο Τάκης. Δυστυχώς... Άλλο, τώρα, αν η αχλάδα ... έχει πίσω την ουρά. Μην την ξεχάσουμε, μόνο.

Και είπαμε ... πως θα τα πούμε. Σύντομα. Δεν τα 'παμε.

Γιατί... «τα πάντα ρεί». Λούρος, Άραχος. Αχέροντας. Lacrimae rerum...

Και έτσι, τελικά, και αφού η μοίρα του 'χε γράψει να γίνει αυτό και να μη γίνει το άλλο για να χάσει το τρένο... ο Τάκης, βρέθηκε, από τώρα, να τα λέει με άλλες συντροφίες Αγίων, πιο ... ταμάρ και πρεπούμενες σ' αυτό που πάντα του ζητάγε.

«Τις μικρές λακκούβες να φοβάσαι... τις μεγάλες, τις βλέπεις...» Του λέω. Στην Columbia, μεριά (πλούτος το χαμομήλι...) Προμπονά, οδός Ανθέων. Καφές... σιγάρο - «Τί πες, τώρα... Τό γραψα...». «Καρέλια», πλακέ, το πακέτο.

«Σήκω Μαργιόλα μ' απ' τη γη κι από το μαύρο χύμα...»

Ο Τάκης Μουσαφίρης με τον Δημήτρη Φεργάδη στην πλατεία Αγίων Αναργύρων στις 21.12.2019 (φωτογραφία Γιάννης Μαλτζέζος)

Καλό σου ταξίδι, Τάκη, ρολογά... (ο χρόνος τελείωσε) από τα Γιάννενα. Με τα μαλάματα. Πρώτα στα γρόσα και στα γράμματα.

Και ουδέν το πρόβλημα... με τον Περσάτη... Σε περιμένει. Όχι μόνο για το γρόσι.

Καλό ταξίδι.

*Ο αποχαιρετισμός του **Δημήτρη Φεργάδη** αναρτήθηκε στο www.902.gr (1.4.2021) με τίτλο «Ο Τάκης Μουσαφίρης στους Άγιους...». Όμως στην «Πανηπειρωτική» ταιριάζει ο τίτλος «Όλα τα μαλάματα. Της Ήπειρος.»

Ο Δημήτρης Φεργάδης είναι Συνταξιούχος. Ιστορικό στέλεχος της Βιομηχανίας της ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑΣ σε ΚΟΛΟΥΜΠΙΑ και MINOS - EMI. Συγγραφέας του βιβλίου «Με αφορμή την ΚΟΛΟΥΜΠΙΑ. Η Βιομηχανία της δισκογραφίας στην Ελλάδα κατά τον 20ο αιώνα». Εκδόσεις ΚΨΜ

ΤΑΚΗΣ ΜΟΥΣΑΦΙΡΗΣ

**Καλαρύτες Ιωαννίνων
6.1.1938 – Αθήνα
11.3.2021**

Ο Τάκης Μουσαφίρης γεννήθηκε στους Καλαρύτες των Ιωαννίνων, απ' όπου και έφυγε μικρός.

Ο ίδιος είχε πει: «Δεν μπορώ ούτε κι εγώ να καταλάβω από πού είμαι. Είμαι συνεχώς μέσα σε μια βάρκα στο Ρίο-Αντίρριο και πηγαίνω πότε στην Αθήνα και πότε στα Γιάννενα. Μάλλον δεν έχω μία πατρίδα, αλλά δύο. Είμαι από τα Γιάννενα, είμαι από την Αθήνα, είμαι από την Ελλάδα».

Μεγάλωσε σε μουσική οικογένεια. Προτού μετακομίσει στην Αθήνα, έπαιζε σε ταβέρνες και κουτούκια των Ιωαννίνων. Και οι δύο γονείς του ήταν μουσικά καταρτισμένοι και του μετέδωσαν τις γνώσεις τους.

Ο **Τάκης Μουσαφίρης** είναι ο συνθέτης και στιχουργός πολύ μεγάλων επιτυχιών που ερμήνευσαν σπουδαίοι τραγουδιστές όπως ο **Στράτος Διονυσίου**, ο **Δημήτρης Μητροπάνος**, η **Ρίτα Σακελλαρίου**, ο **Μιχάλης Μενιδιάτης**, η **Πίτσα Παπαδοπούλου** και ο **Τόλης Βοσκόπουλος**.

Ατέλειωτος ο κατάλογος των επιτυχιών του: «Ο ταξιτζής», «Εγώ ο ξένος», «Ένα λεπτό περιπτερά», «Κάνε κάτι να χάσω το τρένο», «Πες μου πού πουλάν καρδιές», «Ένα τραγούδι πες μου ακόμα», «Μυστική μου Έρωτα», «Σ' αγαπώ ακόμα», «Άκου», «Ατάκα κι επί τόπου», «Σε μια στοίβα καλαμιές», «Χιονάνθρωπος», «Άγνωστε φίλε», «Αγαπάω δύσκολα», «Εγώ να δεις», «Το σ' αγαπώ δεν το λέω».

Ο Τ. Μουσαφίρης με το Δ. Μητροπάνο

Καλαρύτες, η γενέτειρα του Τάκη Μουσαφίρη

λέντο του Τάκη (το αυτόν ο Τάκης... δεν κρύβονταν... Περισεύανε. Στους αριθμούς, στη δημοφιλία.

Οι πολύ... πιο πολύ ειδικό εμού, έχουν καταγράψει -που δύσκολα καταγράφεται με σεβασμό, μεγάλο, το πλήθος, το εύρος την επιδραστικότητα και την αμεσότητα («θα τα βροντήξω όλα κάτω και θα φύγω». Τι χρειαζόταν άλλη αποδείξεις έχομεν...;) των επιτυχιών του Τάκη. Εγώ, εδώ... γράφω ή τουλάχιστον ... το προσπαθώ... Για ένα άλλο Τάκη... τον Τάκη εκτός συμβατικότητας, της καθημερινότητας. Τον Τάκη των Γιαννινών, της Πλάκας. Τον Τάκη στους Αγίους.

Στους απολογισμούς -ακόμα και inmemory- συχνά αναρωτιόμαστε -όχι μόνο από σεβασμό- για πολλά... Αδικήθηκε, άραγε, ο Τάκης; Η εποχή (δεκαετία του εβδόμηντα - παχειές οι αγελάδες, του ογδόντα - πολύ πιο παχειές οι αγελάδες) «υβριδική». Που οσοονούπω, μεταλλάσσεται ποιοτικά σε «χρονικό τοπτόσημο». Οι

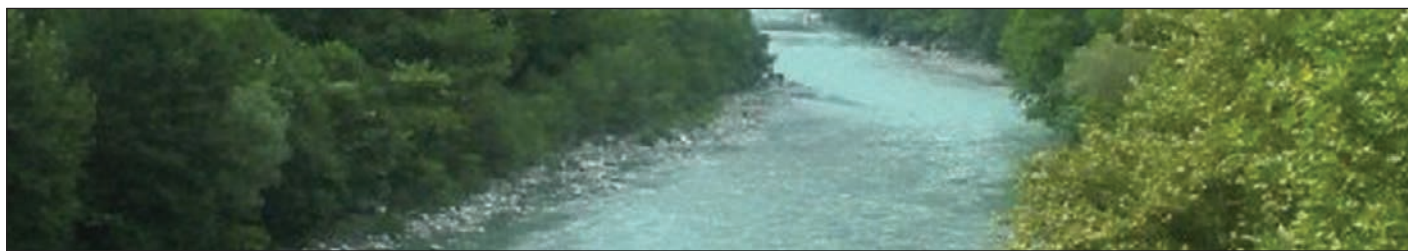
ΙΣΤΟΡΙΚΑ-ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΣΑΡΤΖΗΔΕΣ

Δύσκολη η ζωή στον τόπο μας τα περασμένα χρόνια. Δύσκολα έβγαινε το ψωμί, οργωνότανε το χωράφι, γίνονταν οι μεταφορές, έρχονταν τα προϊόντα. Δύσκολα χτίζονταν τα σπίτια. Όμως χτίζονταν γερά και στερεά με τα υλικά της γης μας. Σπίτια που αντέχανε το κρύο, τους βοριάδες και το χιόνι στα ψηλά βουνά μας. Σπίτια που νοτιζότανε από την αλμύρα και το νερό στα παραθαλάσσια μέρη μας. Κυρίως όμως σπίτια που προσέφερανε θαλπωρή και ανάπαυλα σε ντόπιους και ξένους. Σπίτια από πέτρα και ξύλο. Πέτρα βγαλμένη από τα τη γη μας με αξίνες και κόπο. Ξύλα κομμένα από τα βαθύσκιωτα δάση μας από τους σαρτζήδες, υλοτόμους, που με μαεστρία χειρίζονταν τη σιέρα, το

μεγάλο αυτό πριόνι. (Δεξιά στη φωτογραφία οι σαρτζήδες απ' το **Αρχείο Αδελφότητας Αγναντιτών**). Δύο και τρεις χρειαζότανε για τον χειρισμό της. Ένας να κρατάει γερά τον κορμό του δέντρου και δυο να κόβουν και να βγάζουν γρέντες αλλά και σανίδια για να φτιαχτούν οι σκεπές και τα πατώματα των σπιτικών μας. Δύσκολο επάγγελμα, βαρύ και σκληρό, που απαιτούσε ακρίβεια, σταθερότητα, υπομονή και δύναμη για να κόψεις το δέντρο και να βγάλεις ομοιόμορφες σανίδες και τετραγωνισμένες γρέντες. Δουλειά, που με επιτυχία κάνανε οι συγχωριανοί μας και τα σπίτια μας αντέχουν ακόμα στον χρόνο...

Ελένη Κοντούλη

Ο Άραχθος συμβολίζει την διαγωγή των ευρωπαίων!

24 Μαΐου 1881. Υπογράφηκε η Συμφωνία στην Κωνσταντινούπολη. Προσαρτάται στην ελληνική επικράτεια η περιοχή της Ηπείρου, ανατολικά του Αράχθου, και η Θεσσαλία, εκτός από την επαρχία της Ελασσόνας.

Η αντίδραση των Ηπειρωτών αποδίδεται με το δημοτικό τραγούδι «**ΤΩΝ ΓΙΑΝΝΙΝΩΝ**». Οι στίχοι του τραγουδιού είναι: «Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά, σ' όλο τον τόπο ήλιος/ και στα καημένα Γιάννινα όλο καπνός κι αντάρα./ Είναι τα κλάματα καπνός, το μοιρολόι αντάρα./ Ανάθεμά σας επιτροπή, και τρις ανάθεμά σας/ που βάλατε τα σύνορα στις Πλάκες το γιοφύρι/ και στου Συρράκου το χωριό, στις Άρτας το γιοφύρι./ Κλαίνε οι χώρες τα χωριά κι όλα τα βιλαέτια.»

Στις 6 Απριλίου 1897, μια μέρα μετά την κήρυξη του «ατυχούς πολέμου» ο **Ανδρέας Μοσχονάς**, απεσταλμένος της ημερήσιας εφημερίδας «**ΕΜΠΡΟΣ**» έγραψε: «Είναι βαθύς ο Άραχθος. Κυλίνεται σιγαλά με ένα μουρμουρισμόν παράδοξον, τον οποίον εν στιγμή φρεναπάτης, εξέλα-

βον προχθές, ως ένα βαθύ παράπονον έναντιόν μας, διότι αφίνομεν ακόμη τους Τούρκους να τον κρατώσιν υπόδουλον αυτόν τον μεγαλοπρεπή ποταμόν, από το νερόν του οποίου, ουδέποτε ήπια νοσιμότερον. Αλλά κατά διάνοιαν ωργίσθην κατ' αυτού, διότι ο ευλογημένος δεν χαμηλώνει και 'λίγο τα νερά του, τώρα που έχομεν τόσο ανάγκη αυτού.

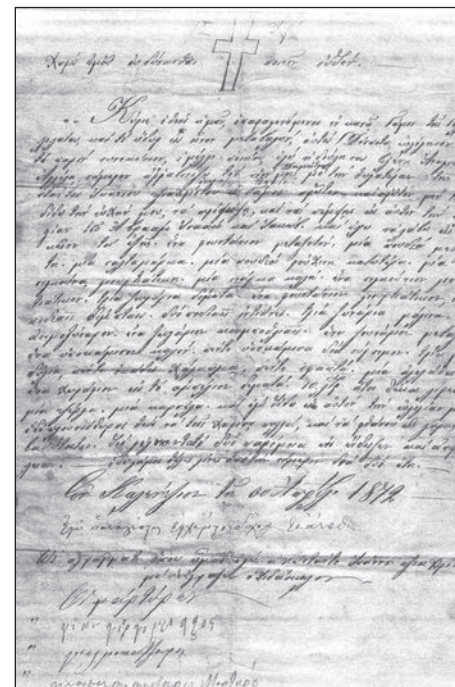
Τον θαυμάζω εν τούτοις, μάλιστα κάθε βράδυ, εκεί εις την γέφυραν. Είναι από εκεί ίσως η ωραιότερα όψις του, όσον αφορά την περιοχήν της Άρτης. Έρχεται από μέσα από την πεδιάδα, εκατέρωθεν ανθούσαν, και μεγαλοπρεπώς την διασχίζει εις δύο, εις το ελληνικόν και εις το τουρκικόν. Προχωρεί είτα οφιοειδώς και χάνεται εις ένα βουνάκι, το οποίον σχηματίζει την πρώτην όχθην της εκβολής του. Όταν βλέπω τα θαλά του ύδατα και ακούω το κελάρυσμά του, και θαυμάζω την επιβλητικότητα και το μεγαλείον του, μία εικόν παρουσιάζεται προ των οφθαλμών της φαντασίας μου. Η εικόν του στρατού μας, πανόπλου βαδίζοντος

δι' αυτού προς το εχθρικό έδαφος.

Και σκεπτόμενος τότε ότι το χρώμα των υδάτων του θα βαφή από το ευγενές αίμα των στρατιωτών μας και το ρεύμα του, ότι θα παρασύρη τα πτώματα Ελλήνων, και η κοίτη του ότι θα μεταβληθή εις πεδίον μάχης λυσσώδους, αποστρέφω τους οφθαλμούς και καταρώμαι την ύπαρξίν του εκεί, την τοσαύτα παρουσιάζουσιν προσκόμματα. Αλλ' ότε μετ' ου πολύ εύελπς η φαντασία μου, μοι τον παρουσιάζει πάλιν Ελληνικόν τελείως, γεφυρωμένον με την γέφυραν των θυμάτων του πολέμου, εφ' ης πατούσα η ελευθερία θα φθάση μέχρι των δούλων αδελφών μας σταματών εις τας σκέψεις μου και βλέπω μόνον εις τον Άραχthon, την ακατανόμαστον διαγωγήν μιας Ευρώπης, ήτις τοσαύτα παρεμβάλλει σήμερα προσκόμματα εις τους εθνικούς μας πόθους.

Ο Άραχθος, μοι φαίνεται τότε ότι συμβολίζει, την διαγωγήν των ευρωπαίων αυτών, οίπινες προ 16 ετών τον έταξαν όριον των πόθων μας.»

ΤΟ ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ

«Τα είπαμε, τα συμφωνήσαμε, να τα σιάσουμε τώρα». Αυτές οι κουβέντες λέγονταν όταν τελειωνε το συνοικέσιο. «Το τελειώνει» μια κουβέντα ήταν. Απ' εδώ μέχρι το γάμο «ήταν τυλιγμένο πολύ, μα πολύ νήμα». Και για να ξετυλιχτεί το νήμα έπρεπε να γίνουν μερικά πραγματάκια. Ένα από αυτά ήταν η σύνταξη και η υπογραφή του προικοσύμφωνου, αν δε γινόταν κατά την επίσημη τελετή του αρραβώνα.

Ένα προικοσύμφωνο, έτος 1872 «εν Καλέντζιον» Ιωαννίνων». Μας το έδωσε ο **Λάκης Τζούμας**, τον οποίο και ευχαριστούμε θερμά.

«Χωρίς εμού ου δύνασθαι ποιειν ουδέν

Κύριε ο Θεός ημών, ο παραγενόμενος εν Κανά γάμον τηςΓαλιλαίας και το ύδωρ εις οίνον μεταβαλών, αυτός Δέσποτα ευλόγησον και το παρόν συνεκέσιον, ο μέλλω ποιήσω, εγώ η δούλη σου Ελένη (...) σήμερα αρραβωνίζω τον υιόν μου Δημήτριον με την θυγατέρα της Κωσταντώς (...), ονομαζομένην Μαρίαν εις γάμον πρώτον και πρώτον μεν του διδω την ευχήν μου να προκοπή και να τέμψης εις αυτόν την ευλογία του Αβράμ, Ισαάκ και Ιακώβ, και έχω να λάβω εις προικέιον τα εξής. Ένα φουστάνιον μεταξωτόν, μία πουδιά ρούχινη κατωτέρα, μία συγκούνα γιουρτιάτικη, μία σιάρκα καλή, ένα συγκούνιον γιουρτάτικον, τρία ζευγάρια δίμητα, ένα φουστάνιον γιουρτιάτικον, δύο ποδιές δίμηταις, δύο ποδιές ιντιάνες, τρία ζωνάρια μάλινα, ένα ασημοζώναρion, ένα ζευγάριον κουμποθλαίς, ένα ζουνάριον μεταξωτόν, ένα υποκάμισον καλόν, πέντε υποκάμισα δια σύρσιμον, τρία μανδήλια, πέντε οκάδες χάλκωμα, πέντε σφχτά, μία αγελάδα, ένα χωράφιον εις το αμπέλιον δεματά, 10 λιρ. ήτοι δέκα λίρες, μία τζέργα, μία καρσέλα, και εγώ δίδω εις αυτόν την ευλογίαν μου ο δε πλουσιόδωρος Θεός να τοις χαρίση πολλά και να φθάσουν εις γήρας βαθύτατον. Διό γεγόνατο δύο παρόμοια εις ένδειξιν και ασφάλειαν. Ο δε νόμος θέλει γίνεαι από την σήμερα διά δύο έτη.

Εν Καλέντζιον τη 30 Απριλίου 1872

Εγώ ο Αναγνώστης ευχαρίστως δέχομαι τα άνωθι

Ως αγράμματη όπου είμαι εγώ η Κωσταντό (...) με υπέγραψεν ο δάσκαλος

Οι μάρτυρες»

Η γιορτή της αποκριάς

Οι Αποκριές. Οι αναμνήσεις δημιουργούν ένα απαλό αναπλαστικό σκίρτημα, Βουβός κι ασίγαστος πόθος... (Φωτ.: Θανάσης Νικολός)

Η χαρά της Αποκριάς! Τη νιώσαμε παιδιά. Με την φτωχική, απλοϊκή, πανέξυπνη αλλά και τόσο γραφική αχαμνοσύνη της μεταμφίσεως. Την αυτοσχέδια και ασουλούπωτη, διανθισμένη όμως με τα αστεία και τα πειράγματα. Χοντροκομμένα ή ευγενικά δεν έχει σημασία. Τα καμώματα και τα λογοπαίγνια στους δρόμους και τους μαχαλάδες του χωριού μας. Με τα ευτράπελα και σκωπτικά τραγούδια των μασκαράδων στις γειτονίες και τα κρασνονυχτικά χωρατά και χαροκόπια. Ασφαλώς, τότε που οι πόρτες των σπιτιών ήταν ολάνοιχτες και είναι αλήθεια πως βροντούσαν και έτρεμαν από τα χτυπήματα των μασκαρεμένων που οι νοικοκύρηδες τους υποδέχονταν με χαρά και συμμετοχή τρόπον τινά στο επικείμενο μασκαρομεθύσι. Όλοι συμμετείχαν. Με απόλυτη ισότητα. Άπαντες. Μεγάλοι, μικροί, συγγενείς και φίλοι' όλοι λειτουργούσαν με το ρυθμό που καθόριζε η γιορτή. Η γιορτή της αποκριάς.

Η χαρά της νοικοκυράς. Όλες, για το καλό του σπιτιού, προσέφεραν στους μασκαρεμένους κρασί και πίτες

κάθε είδους. Κρεατόπιτες ή τυρόπιτες ακόμη και γαλατόπιτες. Η συνέχεια με χορούς, αποκριάτικα παιγνίδια, γανώματα και ισχυρά χαχανητά. Μετά το τελετουργικό τους αποκαλύπτονταν, αντάλλαζαν θερμές ευχές και έφευγαν για άλλη επίσκεψη, άλλο ξεφάντωμα, φαγοπότι και Διονυσιακό μασκαρο-

μεθύσι. Και πάνω στο μεθύσι και στις αποκριάτικες πατσιαβέλες άκουγες κάπου - κάπου και καμιά αλήθεια, πολλές σοφίες και πλείστες ρουμποσίνες. Απόκριες ήταν. Μασκαράδες ήμασταν. Το επέτρεπε η περίσταση. Αυτά τότε...

Κ. ο Α.

ΤΑ ΕΝΤΥΠΑ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΩΝ-ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Επιμέλεια: Ελένη Κοντούλη

Ο Περδικιώτης, Τρίμηνη περιοδική έκδοση της Αδελφότητας Απόδημων Περδικιωτών Θεσπρωτίας «Ο Άγιος Αθανάσιος».

Στην εφημερίδα «Ο Περδικιώτης» εντοπίσαμε μια ενδιαφέρουσα κίνηση που έγινε μέσω πανδημίας και που δείχνει πως, όταν υπάρχει αγάπη και όρεξη γι' αυτό που κάνεις, δεν μπορείς παρά να οδηγηθείς στην επιτυχία. Στην 4η σελίδα της Εφημερίδας υπάρχει μια απλή και λιτή ανακοίνωση όπου γράφεται ότι ιδρύθηκε από τον Περδικιώτη **Ηλία Στ. Παππά** ως διαχειριστή και λειτουργεί με συντονιστές τους **Ευάγγελο Μώκο** και **Ευάγγελο Καρβούνη**, ένα διαδικτυακό φόρουμ που ονομάζεται «Πέρδικα 2030» (Perdika 2030). Ο σκοπός ίδρυσης αυτού του φόρουμ είναι ο προοδευτικός διάλογος για την Πέρδικα της επόμενης δεκαετίας. Ακολουθώντας τον σύνδεσμο και επισκεπτόμενοι το ηλεκτρονικό φόρουμ είδαμε πως έχει ως προμετωπίδα του το ότι δεν πρέπει να εστιάζουμε στα όσα χάσαμε τα προηγούμενα χρόνια, αλλά στα όσα δεν πρέπει να χάσουμε σε εκείνα που έρχονται. Δημιουργήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου του 2021 και σε λιγότερο από τρεις μήνες, αριθμεί ήδη πάνω από 500 μέλη. Είναι μια αξιόπαινη προσπάθεια που επιχειρεί να φέρει σε επαφή όλους τους Περδικιώτες, για θέματα που τους αφορούν. Το ότι υπάρχει κίνηση και δραστηριότητα σήμερα, που τα πράγματα είναι σε τόσους πολλούς τομείς στάσιμα, από φορείς μιας μικρής κωμόπολης είναι ελπιδοφόρο και δείχνει και σε άλλες αδελφότητες και συλλόγους τρόπους δράσης.

ΠΑΛΜΟΙ ΤΗΣ ΖΙΤΣΑΣ, ΕΤΟΣ 23ο ΦΥΛΛΟ 91ο. ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΡΦΟΤΗΤΑΣ ΖΙΤΣΑΙΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ-Σ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

Ο Σύλλογος γυναικών Ζίτσας σε αυτό το 91ο φύλλο της εφημερίδας του κάνει ένα μικρό αφιέρωμα στις γυναίκες του χωριού, που κρατούν στα χέρια τους όλη την αγορά, αλλά και τους χώρους εστίασης.

Τα παλαιότερα χρόνια ο ρόλος των γυναικών στην Ήπειρο ήταν πολύ σημαντικός, γιατί αυτές κρατάγανε το σπίτι και την οικογένεια μιας και οι άντρες συχνά έλειπαν μακριά σε ξένους τόπους για να δουλέψουν και να καζαντίσουν. Αυτές από το πρωί στα χωράφια, στα ζώα, αυτές στο σπίτι να καθαρίζουν, να μαγειρεύουν, να κουβαλούν νερό, να πλένουν και να φροντίζουν τα παιδιά. Αυτές πάντα στο πλευρό των πεθερικών και των γονιών τους, αυτές μπροστάρισες, αυτές ήταν οι στυλοβάτες της κοινωνικής και της οικονομικής ζωής των χωριών μας.

Το ίδιο φαίνεται ως γίνεται και τώρα στη Ζίτσα που τα περισσότερα καταστήματα είναι κάτω από την εποπτεία των γυναικών. Γυναίκες εξυπηρετούν και φροντίζουν για τη διατροφή και για τον εφοδιασμό όλων των προϊόντων στα δύο

μπανάκια, στο ψαράδικο και στο φούρνο. Όλες τις απορίες των πελατών στο κατάστημα με τα γεωργικά προϊόντα τις λύνει μια γεωπόνος. Τα όμορφα καφενεία, τις ψησταριές, τα εστιατόρια, τον παραδοσιακό ξενώνα και τα σύγχρονα καφέ-μπαρ κατά κύριο λόγο τα διαχειρίζονται γυναίκες που καθημερινά αποδεικνύουν τις ικανότητες και τα χαρίσματά τους!

Όμως η δραστηριότητα και η προσφορά τους εξαπλώνεται στις κτηνοτροφικές επιχειρήσεις αλλά και στις αμπελοκαλλιέργειες. Το άρθρο εξαίρει τη γυναικεία παρουσία, και ολοκληρώνεται λέγοντας ότι οι γυναίκες με τη στήριξη και των αντρών στις περισσότερες των περιπτώσεων, «συμβάλουν καθοριστικά στην οικονομία του τόπου και με την εξυπνάδα, την εργατικότητα και τη νοικοκυροσύνη τους, και έχουν πολλά να προσφέρουν στο χωριό μας».

ΤΟ ΗΡΩΙΚΟ ΣΟΥΛΙ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ «ΤΟ ΗΡΩΙΚΟ ΣΟΥΛΙ», ΧΡΟΝΟΣ Χρόνος 12ος, ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 47. Φλεβάρης- Μάρτης- Απρίλης 2021

Το 47ο φύλλο της εφημερίδας αναδεικνύει ένα σοβαρό πρόβλημα, που δυστυχώς δεν αφορά μόνο τα Σουλιωτοχώρια αλλά και πολλά άλλα χωριά και δήμους της Ηπείρου και δεν είναι άλλο από την εγκατάλειψη. Το Σούλι, με την τόση προσφορά του στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1821, έχει δυστυχώς εγκαταλειφτεί. Οι κυβερνήσεις αδιαφορούν, αφήνοντάς το χρόνο με τον χρόνο να μαραζώνει, να φθίνει και να παρακμάζει. Και τα συμπεράσματα αυτά δεν είναι οι απόψεις κάποιων, που θέλουν να ασκούν άγωνα κριτική, αλλά είναι τα συμπεράσματα του ερευνητικού προγράμματος του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) με τίτλο «Διερεύνηση του Ευρύτερου χώρου του Σουλίου - Ανάδειξη, προστασία και ανάπτυξη του πολιτισμικού και πολιτιστικού τοπίου».

Ο σχεδιασμός και τα συμπεράσματα του προγράμματος παρουσιάστηκαν στις 27 Νοέμβρη στην Αθήνα στη «Βραδιά του Ερευνητή 2020». Η καθηγήτρια του Ε.Μ.Π. **Ε. Κωνσταντινίδου** εξήγησε πως η έρευνα έχει αρθρωθεί σε τρία στάδια. Μέχρι στιγμής έχουν υλοποιηθεί το πρώτο και δεύτερο. Στο πρώτο στάδιο, έγινε η συλλογή στοιχείων για την περιοχή, ενώ στο δεύτερο στάδιο αναγνωρίστηκε η περιοχή, δηλαδή καταγράφηκαν η κατάσταση, τα προβλήματα και οι δυνατότητες. Στο τρίτο στάδιο, που εκκρεμεί και που είναι και το σημαντικότερο, απομένει η διατύπωση προτάσεων για την προβολή και την ανάδειξη της αρχαιολογικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Όσον τώρα αφορά στα συμπεράσματα, η λακωνική διατύπωση που αναγράφεται στο ερευνητικό πρόγραμμα δείχνει την όλη κατάσταση: *«Το Σούλι είναι σε εγκατάλειψη», με συνέπεια να «φθίνει πληθυσμιακά και αναπτυσσιακά»!*

Η κατάσταση αυτή πρέπει να αλλάξει και να σημειωθούν έργα και δράσεις, που να αναδείξουν την περιοχή. Όλες οι κινήσεις της Αδελφότητας «Το Ηρωικό Σούλι», έχουν προβάλει με υπομνήματα στους αρ-

μόδιους φορείς της Πολιτείας και με δημοσιεύματα στην εφημερίδα, την ανάγκη για την ανάδειξη της ιστορικής περιοχής του Σουλίου. Η Αδελφότητα γνωρίζει είναι πως: *για να τιμηθεί ουσιαστικά η συμβολή που είχαν οι αγώνες των Σουλιωτών στην απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό, θα χρειαστεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρεμβάσεων, που θα στοχεύει στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής (με σεβασμό στο περιβάλλον) και θα συμβάλει στην αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.*

Ελπίζουμε οι υποσχέσεις που δόθηκαν από τους αρμόδιους φορείς να μην μείνουν έπτα πτερόεντα...

«ΤΑ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΙΚΑ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΑΤΑ», ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ «ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ»

21ο Έτος ΑΡ. ΦΥΛ.85 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

Στην εφημερίδα *Τα Σαρακατσάνικα Χαιρετήματα* διαβάσαμε το πολύ ενδιαφέρον κείμενο του εκπαιδευτικού Γεώργιου Κ. Τσουμάνη «Αφανείς ήρωες της Επανάστασης του 1821». Ο συγγραφέας ξεκινάει λέγοντας πως όταν γράφουμε για την επανάσταση του 1821 ο νους μας πηγαίνει στις πολεμικές συγκρούσεις και στους μεγάλους οπλαρχηγούς και καπεταναίους. Είναι οι άνθρωποι που διακρίθηκαν για την ανδρεία, την τόλμη τους, το πείσμα τους. Όμως ο Κ. Τσουμάνης συνεχίζει λέγοντας πως δεν πρέπει να αγνοούμε κάποιους ανθρώπους που παρότι βρίσκονται στο παρασκήνιο συντελούν με τον δικό τους ξεχωριστό και αθέατο τρόπο στην τροπή των γεγονότων και στην πορεία τους.

Οι άνθρωποι αυτοί αρχικά είναι όλοι όσοι διαμόρφωσαν την πορεία προς την επανάσταση. Είναι αυτοί που μέσα από την καθημερινή τους ζωή όρισαν τις σταθερές και κράτησαν τις αξίες στο πέρασμα των χρόνων. Κράτησαν αναλλοίωτα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τα ήθη και έθιμα και κατ' επέκταση την ξεχωριστή τους ταυτότητα. Τέτοιοι άνθρωποι είναι οι Σαρακατσαναίοι και το παρόν άρθρο εστιάζει σε αυτούς και στη συμβολή τους στον αγώνα.

Τονίζει ότι οι Σαρακατσαναίοι, κράτησαν τα χαρακτηριστικά τους με κυρίαρχη την ελληνική γλώσσα και τη χριστιανική θρησκεία. Επειδή ζούσαν απομονωμένοι κράτησαν σθεναρά τις δικές τους παραδόσεις. Καταρχάς γνώριζαν ένα πλήθος δημοτικών τραγουδιών, που πολλά από αυτά δημιουργήθηκαν από τα Βυζαντινά χρόνια και τα διατήρησαν ζωντανά στη μνήμη μας. Επιπλέον διέσωσαν στοιχεία της παράδοσης από την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Στη συνέχεια, τα προεπαναστατικά και επαναστατικά χρόνια οι Σαρακατσαναίοι ύμνησαν τους κλέφτες, απόδειξη του ότι η ζωή και η δράση τους αποτελούσε κομμάτι και της δικής τους ζωής. Τίμησαν την προφορική παράδοση και την μετέφεραν από γενιά σε γενιά, μέσα από αφηγήσεις, τραγούδια, ήθη και έθιμα, κεντήματα και υφαντά.

Ο συγγραφέας αφού κατέδειξε τη συμβολή τους ως θεματοφύλακες της παράδοσης, ολοκληρώνει το άρθρο του δείχνοντας και τη στάση τους στον ένοπλο αγώνα. Αυτοί οι ταπεινοί αγράμματοι βοσκοί, βοήθησαν στην επανάσταση ακολουθώντας τους καπεταναίους τους και προσδοκώντας σε ένα καλύτερο μέλλον.

Από τη Σκλίβανη, ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΣΚΛΙΒΑΝΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ «Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ» Έτος 14ο • Αριθμός φύλλου: 69 • Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2020

Ο Γιάννης Λιούγκος μας παραθέτει μια μικρή αλλά περιεκτική και τόσο επίκαιρη ιστορία, που χρονολογείται από την 4η Απριλίου του 1919. Στο μουσείο του χωριού υπάρχει στο εσώφυλλο ενός εκκλησιαστικού βιβλίου, ένα χειρόγραφο κείμενο του **Βασίλειου Ι. Γιαννάκου**, μαθητή τότε της Δης τάξης του Α' Γυμνασίου της Ζωσιμαίας Σχολής των Ιωαννίνων όπου λέει: Κατά τον Οκτώβριο του 1918 έπεσε πανυφής νόσος υπό το επιστημονικό όνομα "γρίπη" θέρισα ανηλεώς τον κόσμο ανεξαρτήτως ηλικίας. Εν πάση δε τη σφοδρότητι αυτής έπεσαν εις το χωρίον ημών Σκλίβανη και ελυμαίνετο το χωρίον ημών, στρώσα δε διά των φαρμακερών βελών του ασπλάχνου και σκληρού θανάτου προσήνεγκεν περίπου 115 θύματα...

Η ιστορία λοιπόν επαναλαμβάνεται, όπως πολύ σωστά τονίζει και ο **Γ. Λιούγκος**.

«Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ», ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ «Η ΤΣΟΥΚΑ»

ΧΡΟΝΟΣ 34ος - ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 136 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

Η Σοφία Μπλέτσου μας παρουσίασε ένα πολύ παλιό έθιμο, αυτό της αλμυροκουλούρας. Ήταν ένα έθιμο που πραγματοποιείται την Καθαρά Δευτέρα. Τα ανύπαντρα κορίτσια του χωριού σε μια σκάφη βάζανε 3 κουταλιές αλεύρι, 3 κουταλιές αλάτι και λίγο νερό. Το ζυμώνανε και το ψήνανε. Αυτό το αλμυρό ψωμί έπρεπε να το φάνε κατά τη διάρκεια της ημέρας, χωρίς να πιούνε καθόλου νερό. Διψασμένες έπεφταν το βράδυ για ύπνο. Αυτός που στο όνειρό τους θα τους πρόσφερε νερό να ξεδιψάσουν θα ήταν και το μελλοντικό τους ταίρι. Πολλές φορές μπορεί να μην έβλεπαν τον ίδιο τον μέλλοντα γαμπρό, αλλά κάποιο συγγενικό του πρόσωπο. Αν όμως βλέπανε στον ύπνο τους μια βρύση, αυτό σήμαινε, ανάλογα με το ποια βρύση ήτανε, η περιοχή ή το χωριό που θα πήγαιναν ύφες. Ο Χρήστος Σκανδάλης μας λέει στην Ηπειρωτική Εστία (τεύχος 327-328/8-9-1979), ότι αν μια κοπέλα δεν έβλεπε τίποτα στον ύπνο της, αυτό σήμαινε ότι δεν θα παντρευόταν την τρέχουσα χρονιά, αλλά θα έπρεπε να περιμένει έως την επόμενη Καθαροδευτέρα για να φτιάξει ξανά την κουλούρα της!